

4.1 Les énoncés génériques

Dans les théories sémantiques cognitives, le sens d'un mot n'est pas abordé comme un faisceau de traits nécessaires et pertinents mais en terme de meilleur exemple (ou prototype) dont les traits constituent les propriétés typiques (ou stéréotypiques) de la catégorie lexicale (Kleiber, 1989, 127).

Les énoncés génériques sont différents aux énoncés spécifiques. Dans les énoncés spécifiques, le syntagme nominal (SN) est situé par rapport à la situation d'énonciation tandis qu'il n'est pas repéré par rapport à une situation particulière dans les énoncés génériques. La relation prédicative est validée pour toute situation et le nom devient un représentant ou un spécimen de la classe. Prenons un exemple de Kleiber (1989, 127) : *Les castors construisent des barrages*. Le SN *les castors* dans cet exemple ne renvoie pas à des occurrences particulières des castors qui construisent des barrages mais à tous les castors, à la classe des castors en général. Comparons à un autre exemple : *Paul va à l'école à pied*. Cet énoncé constituant aussi un jugement peut être interprété dans le sens habituel mais SN *Paul* reste encore spécifique. C'est le cas des énoncés génériques qui ressemblent par leur construction à des vérités générales qui peuvent cristalliser des représentations et ainsi mettre en évidence des traits stéréotypés. (Reboul-Touré, 2000, 160)

Kleiber (1989, 129) classe deux différents types de phrases génériques. Le premier type est les phrases vraies *a priori*, « vraies dans tout univers de croyance ou vraies pour tout locuteur telle que *Les castors construisent des barrages* ». Quant à l'autre, les phrases sont « vraie dans au moins un univers de croyance ou vraies pour au moins

un locuteur ». C'est cas de l'exemple : *Les castors sont amusants*.

Dans les phrases génériques construisant le stéréotype, l'article défini ainsi que l'article indéfini sont tous possible. Lorsque l'article défini pluriel s'emploie, la référence sera générique et le SN désigne une classe entière d'entité (les Thaïlandais) et lorsqu'il s'agit d'un exemplaire représentatif ou typique de cette classe, c'est l'emploi d'un article singulier (un/le Thaïlandais) (Kleiber, 1989, 150).

Voilà des extraits du corpus avec les trois articles *un*, *le* et *les* :

- 1) Profondément attachés à leur pays, **les Thaïlandais** conçoivent difficilement de vivre loin de leur famille, de leurs amis, de leurs racines. (*Évasion*, 58)
- 2) Mais attention, **les Thaïs** aiment rendre service et, même s'ils ne connaissent pas votre destination, ils vous guideront quand-même. (*Routard*, 70)
- 3) **Le Thaï**, face à ce type de comportement, peut perdre lui aussi son flegme, notamment si vous le mettez en cause. (*Routard*, 105)
- 4) Ainsi, si **un Thaï** vous donne rendez-vous à 5h, il faut comprendre 11h. (*Routard*, 52)
- 5) Il ne viendrait pas à l'idée d'**un Thaï** de se plaindre de la pluie : l'eau est bénéfique par le nature. (*Évasion*, 46)

Dans les exemples 1–5, il s'agit d'un SN qui s'attache à un verbe du présent de l'indicatif à la valeur gnominique. On ne parle pas d'un/des Thaïlandais (ou Thaïs) spécifique(s) rencontré(s) par l'énonciateur. Par exemple, dans le premier exemple on ne parle pas de faits repérables dans le temps et cet exemple ne serait plus générique si

l'énonciateur avait choisi le SN *Les Thaïs que j'ai rencontrés* ou *Mes amis thaïlandais*. Dans le cas des exemples 2–4, comme l'énonciateur emploie le pronom vous pour le lecteur pour lui donner le conseil, ce n'est pas donc le SN spécifique.

Nous trouvons que le nombre des énoncés génériques en Les est le plus grand dans notre corpus comme Magri-Mourgues (2005). Kleiber (1989, 140) constate que « les phrases génériques en Les constituent une sorte de cas non marqué de la généralité, un « passe-partout » vers la généralité, à l'origine de leur possibilité de fonctionner dans un nombre de contextes beaucoup plus grand que les phrases en *Le* et surtout que les phrases en *Un*. » Les occurrences de l'article indéfini singulier sont également trouvées mais dans le petit nombre dans *Routard* et *Évasion* tandis que l'emploi de l'article défini singulier est très rare. On ne trouve qu'un seul cas dans le *Routard* (exemple 3).

En outre, selon Kleiber (1989), une autre propriété des phrases génériques est ce qu'il appelle le quantificateur quasi universel. Les phrases ayant quantification quasi universelle se divisent en deux sortes : celles avec des quantificateurs non génériques et celles comportant un adverbe de quantification quasi universelle générique. Dans le premier type, les quantificateurs ne sont pas génériques parce que leur seule présence n'entraîne pas la généralité de la phrase (cf. *La plupart des élèves de cette classe ont été punis hier.*) (Kleiber, 1989, 131) c'est le cas des quantificateurs *la plupart des*, *presque tous les*, *la majorité*, etc. Dans ce cas, on ne trouve que dans le guide *Évasion* :

- 6) Le *wat* fait office de lieu de culte, d'école (*beaucoup* de petits Thaïlandais ruraux sont encore scolarisés dans les monastères), de salle des fêtes, de

champ de foire, de terrain de jeux, parfois même d'hôpital ou d'infirmierie. (*Évasion*, 53)

- 7) *La plupart* des Thaïs croient leur vie soumise à l'emprise de forces surnaturelles. (*Évasion*, 54)
- 8) Désormais, *la majorité des* Thaïlandais vit en milieu urbain et travaille dans des activités industrielles et de service. (*Évasion*, 56)

Quant aux adverbes de quantification quasi universelle générique, ils sont génériques parce que leur seule présence entraîne cette fois-ci la généralité de la phrase (cf. l'impossibilité de *Généralement, les élèves de cette classe ont été punis hier*) (Kleiber, 1989, 131). Ce sont les adverbes comme *généralement*, *en général*, *normalement*, *habituellement*, etc. Les phrases comportant ce type d'adverbe donnent lieu à des reformulations du type : « il est généralement, habituellement vrai que P ». Voici les exemples :

- 9) **En général**, les Thaïlandais ne se serrent pas la main. (*Routard*, 105)
- 10) Les Thaïs **ont l'habitude** de manger tout le temps et partout : dans la rue, dans le train, au bureau et parfois même à table. (*Évasion*, 34)

Bien que l'exemple 10 ne comporte pas l'adverbe de quantification quasi universelle générique, il peut être reformulé du type « *Il est habituellement vrai que les Thaïs mangent tout le temps et partout : dans la rue, dans le train, au bureau et parfois même à table.* » Donc nous considérons en quelque sorte cet exemple comme l'équivalence d'une phrase comportant un adverbe de générique quantification quasi universelle générique.

Selon Kleiber (1989), ces phrases peuvent servir à exprimer une propriété typique comme les phrases génériques. Dans

les exemples 6–10, cela ne signifie pas que tous les Thaïlandais/Thaïs vérifient le prédicat, mais uniquement qu'une telle vérification universelle reste ouverte. (Kleiber, 1989, 132–133)

Les phrases génériques sont de meilleurs candidats à l'expression d'une règle de typicalité. Les guides touristiques contiennent bien des phrases génériques sur les Thaïlandais et peu de phrases à quantification quasi universelle.

4.2 Pronom « on » référent aux Thaïlandais

Le pronom « on » est le pronom singulier toujours sujet qui peut représenter une ou plusieurs personnes. Il est d'une grande polyvalence. Sa référence varie selon le contexte, il peut s'interpréter comme référant à l'énonciateur, au co-énonciateur, au couple l'énonciateur + co-énonciateur, à la non-personne, que ce soit un individu, un groupe ou un ensemble flou (= les gens) (Maingueneau, 2002, 110–111). Avec la disparition des marqueurs de la subjectivité, le pronom *on* peut appuyer un syntagme générique. Ici, quand le *on* réfère à un ensemble des Thaïlandais, il s'agit alors d'un énoncé générique renvoyant à l'activité ou à la caractéristique de tous les Thaïlandais :

- 11) Au restaurant, **on** ne partage pas l'addition. La règle est simple : celui qui invite paie pour toute la table. Si aucune invitation n'a été faite, c'est au supérieur de se dévouer (aucune exception cette fois, l'égalité n'existe pas en Thaïlande ! (Routard, 105)
- 12) Les Thaïs ne pardonnerait jamais aux vainqueurs l'impitoyable destruction de leur splendide capitale. **On** prétend même qu'aujourd'hui encore les Birmans ne peuvent aller à Ayutthaya, tant la population leur est hostile. (Évasion, 270)
- 13) La base de la cuisine thaïe est le riz. **On** le fait frire et **on** l'accommode de mille

manière (avec poisson, bœuf, porc, crabe, crevettes). (Routard, 73–74)

- 14) Le massage (*nouat*) est un art très ancien, qui est profondément ancré dans les habitudes. **On** le pratique en famille : les mères massent leurs enfants, les adultes massent leurs parents âgés. (Évasion, 43)

Dans les exemples 11–12, le contexte plus étendu (les mot *en Thaïlande* et *les Thaïs* respectivement) implique que ce sont les habitants de la Thaïlande dont l'énonciateur parle. Quant aux exemples 13 et 14, ils concernent l'art de vivre des Thaïlandais : la gastronomie et le massage. Lorsque le *on* est employé, il est référé à un ensemble des Thaïlandais. L'exemple 14, par exemple, constituerait ainsi, d'une manière implicite, l'énoncé *Le massage (nouat) est un art très ancien, qui est profondément ancré dans les habitudes. Les Thaïlandais le pratiquent en famille : les mères massent leurs enfants, les adultes massent leurs parents âgés*. Tous les exemples ci-dessus renvoient seulement aux Thaïlandais, exclu l'énonciateur et le co-énonciateur.

Dans certains cas, le *on* peut aussi s'associer avec un marqueur de généralité comme toujours, généralement, habituellement :

- 15) À table, on mange **habituellement** avec une cuillère, la fourchette servant

seulement à pousser les aliments dans celle-ci. (*Routard*, 105)

- 16) De nos jours, la plupart des paysans thaïs ne possèdent **toujours** pas la terre qu'ils travaillent. (*Évasion*, 23)

La cooccurrence de l'emploi du *on* et le marqueur de généralité renforce bien le processus de généralisation.

En outre, comme le *on* peut référer à un ensemble flou (= les gens), nous ajoutons le mot *gens*, équivalent au mot *habitant* dans cette partie. Ce mot peut aussi renvoyer aux Thaïlandais de manière générique :

- 17) *Magha Puja* (fin février) : fête bouddhique. **Les gens** vont dans les temples. (*Routard*, 79)
- 18) *Ok Pansa* (octobre) : fin du carême et début de la saison *des kathins*, période au cours de laquelle **les gens** offrent aux moines bouddhistes leurs nouvelles robes. (*Routard*, 79)
- 19) D'ailleurs, si vous voyez beaucoup de

gens habillés en jaune un lundi, ne soyez pas surpris, rien que de très normal. (*Routard*, 80)

- 20) Les jeunes **gens** choisissent généralement la saison des pluies (carême bouddhique) pour se retirer du monde, attirant sur leur famille et leurs proches les bénéfices de « mérites » ainsi gagnés. (*Évasion*, 49)

Avec le mot *gens* qui réfère aux habitants dans le pays déterminé, les activités des Thaïlandais peuvent également être généralisées comme l'emploi du *on*. Implicitement, ce mot peut être remplacé par *les Thaïlandais*, par exemple, l'exemple 17 peut constituer l'énoncé *Les Thaïlandais vont dans les temples*. Pourtant, en comparant à l'emploi du *on*, nous trouvons peu d'occurrences de cet emploi : quatre occurrences dans *Routard* et une seule dans *Évasion*.

4.3 Surcharge sémantique de l'adjectif thaï/thaïlandais

Un adjectif relationnel, normalement en épithète, indique une relation par définition non gradable avec le référent du nom dont ils sont dérivés (Riegel et al. 2011, 633). Selon Raboul-Touré (2000, 163–164), ce type de l'adjectif peut aussi être susceptible de véhiculer des stéréotypes. Le nom qualifié peut donner lieu à des interprétations stéréotypiques. À cause de l'adjectif relationnel *thaïlandais*, des formations peuvent paraître objectives ou subjectives selon des contextes. Pourtant dans les guides touristiques étudiés, les informations sont plutôt objectives dans le contexte dit ordinaire :

- 21) Officiellement, 90% de la population **thaïe** adhère au bouddhisme theravasa, une doctrine qui se

distingue par son esprit de tolérance et son sens de la mesure. (*Évasion*, 48)

- 22) Pourtant, ces bonzes sont nombreux: environ 10% de la population masculine **thaïe** vit dans les monastères. (*Évasion*, 49)

Pourtant dans certains contextes, les informations semblent subjectives et considérées comme la représentation des Thaïlandais :

- 23) Lorsqu'on parcourt les zones où la prostitution est très présente, on est frappé bien souvent par le spectacle de ces couples apparemment mal assortis de jeunes filles **thaïes** se

promenant main dans la main avec leur « amoureux » du moment de 30, 40 et même 50 ans plus âgés qu'elles. (*Routard*, 98)

- 24) Les voies d'eau regorgeant de poissons, le paysan **thaï** est un pêcheur-né, et sa jarre de *nam plaa* (saumure de poissons, p. 38) n'a pas besoin de voir la mer pour être pleine ! (*Évasion*, 46)

Avec l'adjectif *thaï* dans les constructions attributives, les jeunes filles dans l'exemple 23 et les paysans dans les exemples 24 peuvent être généralisés pour toute la classe des jeunes filles thaïes et toute la classe des paysans thaïs. Cette genericité réfère à la représentation des gens ou des individus spécifiques dans un contexte particulier mais elle pourrait également embrasser tout le peuple du pays.

4.4 Le proverbe sur les Thaïlandais

Les proverbes partagent beaucoup de propriétés avec les phrases génériques. Ils ne comportent pas d'éléments d'identification spécifiques et ils se vérifient pour toutes les occurrences en utilisant l'emploi obligé du présent de l'indicatif et, parfois, par un déterminant du sujet comme *tout* ou *chaque* ou un adverbe comme *toujours*, *jamais*, etc. indicateurs d'exhaustivité. (Schapira, 1999, 76). On peut considérer donc que le proverbe exprime la genericité par défaut. Nous ne trouvons qu'un seul emploi du proverbe mais il n'est pas proprement dit le proverbe. Il est plutôt la doctrine bouddhiste :

- 25) C'est ainsi que l'on peut y [dans un bâtiment d'un temple bouddhiste], dans des cages en verre, un authentique squelette humain ou un bocal avec un fœtus d'enfant mort-né. Assez

macabres, les Thaïs aiment à rappeler que « **tout est éphémère, tout est souffrance** » ! (*Routard*, 101)

Ce proverbe semble donner un appui pour une remarque faite par le rédacteur. Bien que ce proverbe n'exprime pas des vérités d'expérience des Thaïlandais mais il explique leur attitude. Comme il s'agit d'exprimer la vérité de l'attitude du peuple, il peut être considéré comme un porteur puissant de stéréotypes : les Thaïlandais doivent croire à cela puisque leur société est caractérisée par ce proverbe. En effet, c'est un peu trop généralisé parce que dans la société thaïe, il n'y pas seulement le bouddhisme mais aussi le christianisme, l'islam et d'autres religions. Ceux qui ne sont pas bouddhistes ne croient pas peut-être à cette croyance.

5. Conclusion

Notre travail a pour l'objectif d'observer les marqueurs linguistiques formant les stéréotypes sur les Thaïlandais dans deux guides touristiques. Nous trouvons que les procédés de stéréotypisation utilisés sont les énoncés génériques, le pronom « on » réfèrent aux Thaïlandais, la surcharge sémantique de

l'adjectif relationnel et l'adverbe sur les Thaïlandais. Par rapport aux études précédentes, certains procédés ne sont pas trouvés dans notre corpus.

Premièrement, en ce qui concerne la citation du textes littéraire et des beaux arts, comme la Thaïlande est loin de l'Europe, les

arts et la civilisation thaïlandais sont lointains de la vie des Français. Contrairement aux autres pays européens comme la Finlande, l'Italie ou Chypre dont les habitants partagent certaines cultures avec les Français, il est très rare que la Thaïlande soit mentionnée dans les œuvres littéraires ou artistiques. Sauf dans le domaine cinématographique, nous ne trouvons pas quand même de citation filmique dans les guides touristiques sur la Thaïlande.

Pour le procédé de la comparaison, il existe aussi la comparaison comme *On la [l'île de Phuket] compare souvent à l'île de Singapour pour la superficie, avec 570 km². (Routard, 463) et les clichés d'appellation par exemple Venise de l'Orient (Évasion, 46) ou Grand Canyon de la Thaïlande (Évasion, 162) dans notre corpus mais c'est la comparaison sur des lieux. Puisque ce travail consacre au peuple, la comparaison et les clichés d'appellation qui concernent les lieux ne sont pas mentionnés dans notre analyse.*

Enfin, nous ne trouvons non plus l'usage du discours rapporté de la parole d'un(e) Thaïlandais(e) comme le travail de Wansen-Kaseva (2008). C'est parce que le

corpus de Wansen-Kaseva comprend divers textes touristiques et les exemples du discours rapporté tous proviennent des articles de presse. Il est probable que cet emploi est plus riche dans les articles de presse que dans les guides touristiques.

Quant à la comparaison entre deux guides touristiques, dans *Le guide de routard*, le rédacteur se sert de tous les procédés trouvés dans ce travail tandis que le *Guide Évasion* fait l'usage des énoncés génériques, le pronom *on* et l'adjectif relationnel. C'est parce que le premier est considéré comme le type de guides riches en texte, le rédacteur essaie donc de décrire et expliquer ce que sont les Thaïlandais par le texte travers les techniques variées. Pour le dernier, il est de type de guides riche en images, certaines caractéristiques du peuple sont décrites à l'aide des images.

En conclusion, la représentation des Thaïlandais est transmise à travers quelques procédés de stéréotypisation. Pourtant ce n'est pas toujours l'aspect péjoratif mais le stéréotype peut aussi être perçu dévalorisant parce qu'il est trop simpliste.

Bibliographie

- AMOSSY, Ruth et PIERROT, Anne Herschberg. *Stéréotypes et clichés*. 3e édition, Paris, 2011.
- FRANK, Robert. « Qu'est-ce qu'un stéréotype? », dans Jeanneney, Jean-Noël : *Une idée fausse est un fort vrai : les stéréotypes nationaux en Europe*, Paris, Odile Jacob, 2000, 17–26.
- Guide Évasion – Thaïlande*, Paris, Hachette, 2012.
- IP, Janice Yui Ling. « Analyzing tourism discourse : A case study of a Hong Kong travel brochure », *LCOM : Online Journal of the Programme in Language and Communication I*, n°1, 2008, 1–19.
- KLEIBER, Georges. « Généricité et typicalité », *Français moderne*, Vol. 3, n° 4, 1989, 127–154.
- Le guide du routard – Thaïlande 2012*, Paris, Hachette, 2012.
- MAINGUENEAU, Dominique. *Analyser les textes de communication*. Paris, Hachette, 2002.
- MARGARITO, Mariagrazia. « Quelques configurations de stéréotypes dans les textes touristiques. », dans Baider, Fabienne et al : *La communication touristique*, Paris, L'Harmattan, 117–132, 2004.

- MARGARITO, Mariagrazia. « La bella Italia des guides touristique : quelques formes de stéréotypes. », dans Margarito, Mariagrazia : *L'Italie en stéréotypes*, Paris, L'Harmattan, 9–36, 2000.
- Ministère du Tourisme et des Sports. *Situation des touristes internationaux*. Bangkok, Département du Tourisme, Ministère du Tourisme et des Sports, 2011. [en thaï]
- PAHUD, Stéphanie. « Approche sémiolinguistique des stéréotypes de genres présents dans le discours publicitaire consacré au tourisme chypriote », dans Baider, Fabienne et al : *La communication touristique*, Paris, L'Harmattan, 83–101, 2004.
- PIPAME, *Prospective du M-Tourisme, novembre 2011*, Paris, Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie. Adresse URL : <http://www.industrie.gouv.fr/p3e/etudes-prospectives/m-tourisme/m-tourisme.pdf> (site consulté le 27 décembre 2012).
- REBOUL-TOURÉ, Sandrine. « « C'est très italien » : quelques marqueurs linguistiques pour déjouer les stéréotypes. », dans Margarito, Mariagrazia : *L'Italie en stéréotypes*, Paris, L'Harmattan, 153–171, 2000.
- RIEGEL, Martin, et al. *Grammaire méthodique du français*, 2e tirage. Paris, PUF, 2011.
- SCHAPIRA, Charlotte. *Les stéréotypes en français : proverbes et autres formules*. Paris, Ophrys, 1999.
- WANSEN-KASEVA, Anna. *Stéréotypisation d'un peuple dans le discours touristique : étude sur la représentation des Finlandais en tant qu'habitants d'un pays cible touristique*. Mémoire de maîtrise en Langue française, Université de Tampere, 2008.
- VESTITO, Caterina. *Tourism Discourse and the Representation of Italy : a Critical Analysis of English Guidebooks*. Tesi di dottorato, Università Degli Studi di Napoli "Ferderico II", 2006.
- http://www.routard.com/planete_coullisse/page/saga.htm [consulté le 27 décembre 2012]

การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิรายวิชาภาษาฝรั่งเศส
เพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย
**Backward Design based on Thai Qualifications Framework in French
for Hotel Industries for Higher Education in Thailand**

ปิยจิตร สังข์พานิช*

 บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ๒) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย และ ๓) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองได้มาโดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ ๓ และชั้นปีที่ ๔ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม จำนวน ๒๑ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

แบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๕๓ ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง .๒๐-.๘๐ และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .๒๐-.๘๐ และแบบสอบถามระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ๑) แบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยที่พัฒนาขึ้น มีค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกเท่ากับ ๘๒.๑๔/๘๒.๙๕ ๒) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสที่มีการออกแบบ

* อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

การจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐาน
คุณวุฒิรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรม
การโรงแรมสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย
ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .๐๕ และ ๓) นักศึกษามีความพึงพอใจ
ต่อแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสที่มีการออกแบบ
การจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐาน

คุณวุฒิรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรม
การโรงแรมสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย
ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๔๖$, S.D. = ๐.๓๘)

คำสำคัญ : การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบ
ย้อนกลับ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ภาษาฝรั่งเศส
เพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรม ระดับอุดมศึกษาใน
ประเทศไทย ความพึงพอใจของนักศึกษา

Résumé

La présente recherche a pour objectifs 1) de développer les leçons de français de l'hôtellerie basés sur les référentiels nationaux des compétences d'après le critère d'efficacité de 80/80 ; 2) de comparer la réussite de l'apprentissage avant et après l'usage des leçons de français de l'hôtellerie et ; 3) d'étudier la satisfaction des étudiants à l'égard des exercices de français de l'hôtellerie. Les échantillons pour ces études sont les 21 étudiants de 3ème et 4ème années inscrits, en premier semestre de 2013, au cours du français de l'hôtellerie à la Faculté des Sciences humaines et sociales de l' Université Rajabhat Chandrakasem, sélectionnés par échantillonnage aléatoire Cluster. Les matériels employés dans ces études sont : les exercices de français de l'hôtellerie, conçus en modèle inversé, basés sur les référentiels des compétences en la matière pour l'enseignement supérieur en Thaïlande ; le test de réussite de l'apprentissage des étudiants, avec le taux de fiabilité de 0.953, l'indice de difficulté

entre 0.20–0.80 et, l'indice discriminant entre 0.20–0.80 ; et le questionnaire sur la satisfaction des étudiants envers les exercices de français de l'hôtellerie. Les statistiques qui sont utilisés dans l'analyse sont les fréquences, pourcentages, moyennes et, déviations standard. Les études montrent que 1) les exercices de français de l'hôtellerie basés sur les référentiels des compétences pour l'enseignement supérieur en Thaïlande ainsi développés ont le taux d'efficacité de 82.14/82.95 ; 2) la différence de la réussite des étudiants avant et après l'apprentissage au moyen des exercices que le chercheur a développés est significative au niveau de 0.5 et ; 3) le niveau de satisfaction des étudiants envers les exercices de français de l'hôtellerie sont élevé ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.38).

Mots clés : modèle inversé, référentiels des compétences, Français de l'hôtellerie, enseignement supérieur en Thaïlande, Satisfaction des étudiants

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบันการเรียนรู้ภาษาต่าง
ประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิต
ประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการ

ติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้
การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ
วัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และ

ตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตถึงแม้ว่าในประเทศไทยไม่ค่อยมีโอกาสได้ใช้ภาษาฝรั่งเศสมากนัก แต่อย่างไรก็ตาม มีประชากรของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกกว่าร้อยล้านคนที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส นอกจากนี้ภาษาฝรั่งเศสยังเป็นหนึ่งในภาษาราชการที่ใช้ในองค์การสหประชาชาติ องค์การยูเนสโก หรือสหภาพยุโรป ดังนั้น การใช้ภาษาฝรั่งเศสยังคงมีความจำเป็นในการทำงานด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ อีกทั้งยังมีสายงานต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ใช้ภาษาฝรั่งเศส เช่น การท่องเที่ยว การค้า การส่งออกและนำเข้า งานแปล งานวิเทศสัมพันธ์ในองค์การภาครัฐและเอกชน ที่สำคัญคือภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาของประเทศที่เป็นศูนย์รวมทางศิลปะและวัฒนธรรมที่สำคัญของโลก เป็นผู้นำการพัฒนาของสหภาพยุโรปและมีกลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาฝรั่งเศสกว่า ๕๐ ประเทศ ภาษาฝรั่งเศสยังเป็นวิชาเลือกภาษาต่างประเทศอันดับหนึ่งในบรรดาประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษ

อย่างไรก็ตาม จากข้อทดสอบวิเคราะห์ปัญหาที่ผู้วิจัยใช้กำหนดระดับของผู้เรียนเพื่อเตรียมการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพื้นความรู้ของนักศึกษาในรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่อการโรงแรมในภาคการศึกษาที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๕ สำหรับนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่อการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมจำนวน ๑๔ คน ผู้วิจัยพบว่าประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นคือ นักศึกษาจำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๕๗ ยังมองไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาที่เรียนกับสถานการณ์จริง ไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาในชั้นเรียนกับวิชาชีพ ไม่ได้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเฉพาะด้าน เช่น รายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมกับรายวิชาอื่น ๆ รวมถึงรายวิชาการศึกษาทั่วไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร นอกจากนี้ วัฒนธรรมทางภาษาที่แตกต่างกันเป็นสาเหตุหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวความคิดของสุนทร โคตรบรรเทา (๒๕๓๒) ที่ได้ให้ความเห็นไว้ว่า “ครูผู้สอนควรต้องวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดผลดีในการเรียนการสอน และเกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เนื้อหาวิชาที่สอน และการประเมินผลการเรียนเพราะการทดสอบมีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนและยังมีความสัมพันธ์กับการวัดผลและการประเมินผล” นอกจากนี้ นักจิตวิทยาหลายท่านได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) ดังเช่น แกรนต์ วิกกินส์ และเจย์ แมกไท (Grant Wiggins and Jay McTighe) นักการศึกษาชาวอเมริกันได้เสนอแนวคิดการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับไว้ในหนังสือ ชื่อ Understanding by Design ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยมีประเด็นหลักในการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ๓ ประเด็น คือ การกำหนดเป้าหมายที่พึงประสงค์ (Identify Desired Results) การกำหนดหลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ หรือหลักฐานผล

การเรียนรู้ (Determine Acceptable Evidence) และการวางแผนประสบการณ์การเรียนรู้และการสอน (Plan Learning Experiences and Instruction) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ถือว่าหน่วยการเรียนรู้เป็นหัวใจของหลักสูตรอิงมาตรฐาน โดยครูผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกตัวชี้วัดที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งมาตรฐานและตัวชี้วัด สาระ/เนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอน และจากผลการวิจัยของเกลติง กิบสัน และลินน์ แมรี (Keltling-Gibson, Lynn Marie, 2003) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนและแผนการสอนของครูระดับประถมศึกษา ด้วยรูปแบบเดิมกับการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยเทคนิคแบบย้อนกลับ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเฮนดริชสัน (Hendrichson, 2006) ได้ศึกษาการใช้การออกแบบการเรียนการสอนด้วยเทคนิคแบบย้อนกลับเพื่อช่วยให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบการสอนแบบที่เน้นการสอบสวนสืบสวน (Inquiry Method) โดยอิงมาตรฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนสามารถวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และการใช้การประเมินผลระหว่างเรียนช่วยทำให้ครูผู้สอนสามารถควบคุมและช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุผลตามมาตรฐานการเรียนรู้

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ทั้งงานวิจัยภายในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ พบว่า การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับนอกจากจะสามารถช่วยพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นแล้ว ยังช่วยให้ครูผู้สอนมีหลักในการ

ออกแบบการเรียนรู้ที่ชัดเจนมากขึ้นด้วย ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับมาใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรม ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม พร้อมทั้งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพทั้งด้านความรู้ ทักษะทางปัญญา และเจตคติที่ดี ให้มีความสามารถและทักษะในการใช้ภาษาฝรั่งเศสเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทัดเทียมนานาชาติเพื่อการแข่งขันในระดับสากล และเพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนใช้เป็นเครื่องมือหรือกลไกในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและลักษณะอันพึงประสงค์ โดยครูผู้สอนต้องรู้และเข้าใจมาตรฐานและตัวชี้วัดว่าต้องการให้ผู้เรียนรู้อะไร ทำอะไรได้ จึงจะทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนไปถึงเป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่ได้ดำเนินโครงการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education : TQF) อีกทั้งยังเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตและเชื่อมั่นถึงผลการเรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับการพัฒนาว่ามีมาตรฐานที่สามารถเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๕๐)

❁ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐

๒. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมสำหรับระดับอุดมศึกษา

❁ สมมติฐานของการวิจัย

๑. แบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย สามารถช่วยพัฒนาศักยภาพนักศึกษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ที่ผู้วิจัยตั้งไว้

๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่อ

❁ วัสดุอุปกรณ์และวิธีการ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมของนักศึกษาที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย จำนวน ๖ ชุด คือ

แบบฝึกที่ ๑ เรื่อง การแนะนำโรงแรมและพนักงานของโรงแรม

แบบฝึกที่ ๒ เรื่อง การจองห้องพักของโรงแรม และการจองโต๊ะอาหารในภัตตาคารของโรงแรม

ในประเทศไทยโดยการใช้แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้รายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรม

๓. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยการใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา

อุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยการประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

๓. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในระดับมาก

แบบฝึกที่ ๓ เรื่อง การต้อนรับแขกที่มาเข้าพักที่โรงแรม

แบบฝึกที่ ๔ เรื่อง การบริการต่าง ๆ ของโรงแรม

แบบฝึกที่ ๕ เรื่อง การร้องทุกข์ของแขกที่ไม่พึงพอใจในการบริการของโรงแรม

แบบฝึกที่ ๖ เรื่อง การออกจากโรงแรมของแขกที่มาเข้าพัก

หลังจากใช้แบบฝึกครบทั้ง ๖ แบบฝึกแล้ว ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรม ซึ่งเป็น

ข้อคำถามแบบเลือกตอบ ๖๐ ข้อ มีจำนวน ๑ ชุด ค่าความเชื่อมั่นซึ่งคำนวณโดยใช้สูตร KR-20 เท่ากับ ๐.๙๕๓ สำหรับทดสอบนักศึกษาเพื่อตรวจสอบว่าแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยนี้จะช่วยให้ นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนที่สูงขึ้นร้อยละ ๘๐ หรือไม่ และมีคะแนนเฉลี่ย

หลังจากเรียนด้วยแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง โดยการทดสอบหาความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเรียนโดยการทดสอบค่าที (t-test)

❁ ผลการศึกษา

ผลการศึกษาประสิทธิภาพของแบบฝึก ปราบกฏดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยของนักศึกษาจำนวน ๒๑ คน

นักศึกษา คนที่	แบบฝึก คะแนน (๒๑๕)	ร้อยละ (%)	ผ่าน / ไม่ผ่าน	แบบทดสอบ คะแนน (๖๐)	ร้อยละ (%)	ผ่าน / ไม่ผ่าน
๑	๑๗๔	๘๐.๙	+	๕๐	๘๓	+
๒	๑๗๔	๘๐.๙	+	๕๐	๘๓	+
๓	๑๗๕	๘๑.๔	+	๕๐	๘๓	+
๔	๑๗๓	๘๐.๔	+	๔๙	๘๒	+
๕	๑๗๔	๘๐.๙	+	๕๑	๘๕	+
๖	๑๘๕	๘๖	+	๔๙	๘๒	+
๗	๑๘๕	๘๖	+	๕๑	๘๕	+
๘	๑๘๖	๘๖.๕	+	๕๐	๘๓	+
๙	๑๘๖	๘๖.๕	+	๕๒	๘๗	+
๑๐	๑๘๔	๘๕.๖	+	๔๙	๘๒	+
๑๑	๑๗๔	๘๑.๙	+	๕๐	๘๓	+
๑๒	๑๗๔	๘๐.๙	+	๕๐	๘๓	+
๑๓	๑๗๒	๘๐	+	๔๘	๘๐	+
๑๔	๑๗๕	๘๑.๔	+	๕๑	๘๕	+
๑๕	๑๗๕	๘๑.๔	+	๔๙	๘๒	+

นักศึกษา คนที่	แบบฝึก คะแนน (๒๑๕)	ร้อยละ (%)	ผ่าน / ไม่ผ่าน	แบบทดสอบ คะแนน (๖๐)	ร้อยละ (%)	ผ่าน / ไม่ผ่าน
๑๖	๑๗๓	๘๐.๔	+	๕๑	๘๕	+
๑๗	๑๗๖	๘๑.๘	+	๔๙	๘๒	+
๑๘	๑๗๓	๘๐.๓๔	+	๔๙	๘๒	+
๑๙	๑๗๓	๘๐.๔	+	๔๘	๘๐	+
๒๐	๑๗๕	๘๑.๔	+	๔๙	๘๒	+
๒๑	๑๗๔	๘๐.๙	+	๕๐	๘๓	+
คะแนน เฉลี่ย (\bar{X})		๘๒.๑๔	+	๔๙.๗๖	๘๒.๙๕	+

หมายเหตุ
 + หมายถึง ผ่านเกณฑ์ร้อยละ ๘๐
 - หมายถึง ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ ๘๐

จากตารางที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เมื่อพิจารณาผลการทำแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมทั้ง ๖ แบบฝึก โดยภาพรวม พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ร้อยละ ๘๒.๑๔ หมายความว่า แบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมทั้ง ๖ ชุดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และมีคุณภาพในการพัฒนาทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมของนักศึกษาจากผลการทำแบบทดสอบภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมหลังจากการเรียนรู้ด้วยแบบฝึก โดยภาพรวมพบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ ร้อยละ ๘๒.๙๕ แสดงว่า แบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ โดยใช้ E1/E2 (ชัยยงค์ พรมวงศ์, ๒๕๔๐ : ๑๐๑-๑๐๒) เท่ากับ ๘๒.๑๔/๘๒.๙๕ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ซึ่งหมายความว่า นักศึกษาที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ทำแบบฝึกหัดของแต่ละแบบฝึกถูกต้อง ร้อยละ ๘๒.๑๔ ของแบบฝึก และทำแบบทดสอบฉบับสรุปหลังจากเรียนครบทั้ง ๖ แบบฝึกแล้ว (Post test) ถูกต้องร้อยละ ๘๒.๙๕ ของแบบทดสอบ

ตารางที่ ๒ คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาจากการทดสอบด้วยแบบวัดทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรม จำนวน ๖๐ ข้อ

คะแนน	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
ก่อนเรียน	๒๙	๔๖	๓๘.๙๕	๔.๙๒
หลังเรียน	๔๘	๕๒	๔๙.๗๖	๓.๓๓

จากตารางที่ ๒ พบว่า

๑. จากการทดสอบด้วยแบบวัดทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมก่อนเรียนจำนวน ๖๐ ข้อ คะแนนเต็ม ๖๐ คะแนน นักศึกษาเข้าสอบทั้งสิ้น ๒๑ คน พบว่า นักศึกษาได้คะแนนต่ำสุด ๒๙ คะแนน คะแนนเฉลี่ย ๓๘.๙๕ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๔.๙๒ คะแนน

๒. จากการทดสอบด้วยแบบวัดทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมหลังเรียนจำนวน ๖๐ ข้อ คะแนนเต็ม ๖๐ คะแนน นักศึกษาเข้าสอบทั้งสิ้น ๒๑ คน พบว่า นักศึกษาได้คะแนนต่ำสุด ๔๘ คะแนน คะแนนเฉลี่ย ๔๙.๗๖ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๓.๓๓ คะแนน

ตารางที่ ๓ ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

คะแนน	n	\bar{X}	df	t คำนวณ	t ตาราง
ก่อนเรียน	๒๑	๓๘.๙๕			
หลังเรียน	๒๑	๔๙.๗๖	๒๐	๑๐.๒๓*	๒.๐๘๖

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๓ พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้แบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนใช้แบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบ

ย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย เมื่อพิจารณาผลคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาแล้ว ปรากฏว่า หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๔๙.๗๖ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนซึ่งเท่ากับ ๓๘.๙๕ แสดงให้เห็นว่า แบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ช่วยทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔ ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรม
 การโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับ
 อุดมศึกษาในประเทศไทย

	ระดับความพึงพอใจ					\bar{X}	S.D. N = ๒๑	การ แปล ความ หมาย
	๕	๔	๓	๒	๑			
๑. ด้านจุดประสงค์การสอน								
๑.๑ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่ง ประเทศไทย	๑๕	๖	-	-	-	๓.๕๗	๐.๔๖	
๑.๒ เน้นที่พฤติกรรมระดับสูงของผู้เรียน	๔	๑๗	-	-	-	๓.๒๔	๐.๔๐	
๑.๓ ระบุครบทั้ง ๓ ด้าน - พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย	๑	๒๐	-	-	-	๓.๘๑	๐.๒๒	
รวม						๓.๕๔	๐.๓๖	มาก
๒. ด้านเนื้อหา								
๒.๑ สอดคล้องกับจุดประสงค์	๑๘	๓	-	-	-	๔.๒๙	๐.๓๖	
๒.๒ จัดลำดับเนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียน	๕	๑๖	-	-	-	๓.๐๕	๐.๔๔	
๒.๓ มีการเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันและ บริบท	๓	๑๘	-	-	-	๓.๔๓	๐.๓๖	
รวม						๓.๕๙	๐.๒๐	มาก

๓. ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้								
๓.๑ มีการเข้าสู่บทเรียนด้วยคำถามหรือปัญหาที่น่าสนใจ	๓	๑๘	—	—	—	๓.๔๓	๐.๓๖	
๓.๒ นักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้	๑๙	๒	—	—	—	๔.๕๒	๐.๓๐	
๓.๓ ครูมีคำถามที่กระตุ้นทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสร้างสรรค์	๔	๑๗	—	—	—	๓.๒๔	๐.๔๐	
๓.๔ กิจกรรมการสอนส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ (ผู้เรียน-ผู้เรียน-ครู)	๓	๑๕	๓	—	—	๒.๘๖	๐.๕๕	
๓.๕ บทบาทของครูเป็นเพียงผู้เสนอแนะมากกว่าผู้บรรยาย	๕	๑๖	—	—	—	๓.๐๘	๐.๔๔	
รวม						๓.๔๓	๐.๔๑	มาก
๔. ด้านสื่อและอุปกรณ์								
๔.๑ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน	๒	๑๙	—	—	—	๓.๖๒	๐.๓๐	
รวม						๓.๖๒	๐.๒๐	มาก
๕. ด้านการวัดและประเมินผล								
๕.๑ มีการวัดประเมินผลการเรียนรู้ก่อน ระหว่าง และหลังสอน	๔	๑๗	—	—	—	๓.๒๔	๐.๔๐	
๕.๒ วิธีการวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนสอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน	๕	๑๖	—	—	—	๓.๐๕	๐.๔๔	
๕.๓ มีการวัดและประเมินผลกระบวนการหาคำตอบของนักเรียนเพื่อแก้ปัญหา	—	๑๖	๕	—	—	๓.๐๕	๐.๔๔	
รวม						๓.๑๒	๐.๔๒	มาก
รวมค่าเฉลี่ย						๓.๕๖	๐.๓๘	มาก

จากตารางที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านจุดประสงค์การสอน ระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๔$, S.D. = ๐.๓๖) ด้านเนื้อหา ระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๙$, S.D. = ๐.๒๐) ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ระดับมาก

($\bar{X} = ๓.๔๓$, S.D. = ๐.๔๔) ด้านสื่อและอุปกรณ์ ระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๒$, S.D. = ๐.๒๐) และด้านการวัดและประเมินผล ระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๑๒$, S.D. = ๐.๔๒) โดยภาพรวม นักศึกษามีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๔๖$, S.D. = ๐.๓๘)

❁ วิจัยและสรุปผลการศึกษา

๑. การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยการใช้แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นสำหรับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง มีค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ โดยใช้ E1/E2 (ชัยยงค์ พรมวงศ์, ๒๕๔๐ : ๑๐๑-๑๐๒) เท่ากับ ๘๒.๑๔/๘๒.๙๕ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ซึ่งหมายความว่า นักศึกษาที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ทำแบบฝึกหัดของแต่ละแบบฝึกถูกต้องร้อยละ ๘๒.๑๔ ของแบบฝึก และทำแบบทดสอบฉบับสรุปหลังจากเรียนครบทั้ง ๖ แบบฝึกแล้ว (Post test) ถูกต้องร้อยละ ๘๒.๙๕ ของแบบทดสอบ

๒. นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เห็นได้จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบ

ย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย พบว่า แตกต่างกันคะแนนหลังการใช้แบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย เพิ่มขึ้น หมายความว่า นักศึกษาทั้ง ๒๑ คนได้รับการพัฒนาทักษะภาษาฝรั่งเศส โดยใช้แบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยนักศึกษาทั้ง ๒๑ คนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๔๖$, S.D. = ๐.๓๘)

❁ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า จากจำนวน นักศึกษาทั้งหมด ๒๑ คน เมื่อพิจารณาผลการทำ แบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรม การโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบ ย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับ อุดมศึกษาในประเทศไทย โดยภาพรวม พบว่า นักศึกษาทั้ง ๒๑ คนทำแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศส เพื่ออุตสาหกรรม การโรงแรมที่มีการออกแบบ การจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐาน คุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ได้เท่ากับ ร้อยละ ๘๒.๑๔ หมายความว่า แบบฝึก ทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรม การโรงแรม ทั้ง ๖ ชุดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ และมีคุณภาพในการพัฒนาทักษะ ภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรม การโรงแรมของ นักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สอดคล้องกับ วัลลีย์ มาศจรัส (๒๕๕๐ : ๕-๖) ที่ได้อธิบายไว้ว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับเป็น กระบวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตลอด กระบวนการที่มุ่งไปสู่ผลผลิตตามที่กำหนดไว้ใน มาตรฐานการเรียนรู้ การเริ่มต้นการคิดในการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้ออกแบบได้กำหนด ไว้ตั้งแต่ต้นจนจบว่าในการออกแบบการจัดการ เรียนรู้ นั้น จะต้องออกแบบอะไรบ้างที่ทำให้ผู้เรียน บรรลุเป้าหมายของมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งสามารถ ย้อนกลับมาตรวจสอบถึงประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้ ตลอดเวลา การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบ ย้อนกลับจึงเป็นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มี ความเข้มข้นมุ่งผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจัง โดยก่อนที่ จะออกแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจะต้องมีการ

กำหนดพฤติกรรม การแสดงออกของผู้เรียน และ การกำหนดกิจกรรมการประเมินผลของผู้เรียนที่ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน และมีมาตรฐานเป็นวิทยาศาสตร์สามารถวัดได้ ตรวจสอบได้ โดยการออกแบบกิจกรรมที่จะนำไปสู่สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ต้องเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนมี ความรู้ความสามารถ สามารถแสดงออกซึ่งความรู้ และความสามารถตามพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่าง แท้จริงจากการแสดงออกของผู้เรียนและตาม กิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตาม ที่ผู้ออกแบบได้กำหนดไว้ และยังสอดคล้องกับงาน วิจัยของเบญจลักษณ์ พงศ์พัชรศักดิ์ (๒๕๕๓ : ๑๐) ที่กล่าวว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อน กลับเป็นกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่คงทน โดย ครูเป็นผู้กำหนดผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการและ กำหนดความรู้ที่คงทนให้กับผู้เรียนและวางแผนวิธี การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ คงทน เป็นความรู้ที่ฝังแน่นและเป็นความรู้ที่คงทน ยิ่งไปกว่านั้น ผู้วิจัยพบว่า การใช้แบบฝึกทักษะ ภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรม การโรงแรมที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นซึ่งประกอบไปด้วยแบบฝึก ๖ ชุด ได้แก่ เรื่อง การแนะนำโรงแรมและพนักงานของโรงแรม การจองห้องพักของโรงแรมและการจองโต๊ะอาหาร ในภัตตาคารของโรงแรม การต้อนรับแขกที่มาเข้าพัก ที่โรงแรม การบริการต่าง ๆ ของโรงแรม การร้องทุกข์ ของแขกที่ไม่พึงพอใจในการบริการของโรงแรม การออกจากโรงแรมของแขกที่มาเข้าพัก เป็นการ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ ตามสภาพจริง โดยการจำลองสถานการณ์จาก ชีวิตจริงที่หลากหลายและเกี่ยวข้องกับผู้เรียน จึงเป็นการเรียนรู้ที่อยู่ในบริบทที่มีความหมายและ

ผู้เรียนสามารถมองเห็นประโยชน์ของการเรียน เพื่อนำไปใช้ได้ในชีวิตจริงหรือการทำงานในอนาคต มีการเรียงลำดับเหตุการณ์จากง่ายไปสู่สถานการณ์ที่ซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย เกิดการเชื่อมโยงระหว่างความรู้กับสถานการณ์ในชีวิตจริง ช่วยพัฒนาความคิดรวบยอดให้มีความชัดเจนมากขึ้น เป็นระบบและเกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม (ประภาภัทร นิยม. ๒๕๕๔) สิ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพนั้น นอกจากการเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียนแล้ว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งปฏิบัติงาน (Task-Based Learning) ยังเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในการปฏิบัติงานที่ผู้เรียนจะได้พบในสถานการณ์จริงได้ (R. Ellis. ๒๐๐๐, ประภาภัทร นิยม. ๒๕๕๔)

นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แสดงว่านักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นหลังจากศึกษาด้วยแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย เป็นการออกแบบการเรียนรู้ที่นำเป้าหมายสุดท้ายของผู้เรียนคือ มาตรฐานการเรียนรู้หรือตัวชี้วัดมาเป็นจุดเริ่มต้นในการ

ออกแบบวางแผนการจัดกิจกรรมที่เป็นเครื่องมือ นำไปสู่การสร้างผลงานหลักฐานแห่งการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยค่านึงว่าเรื่องที่กำลังศึกษาอยู่นั้น มีคุณค่าต่อผู้เรียนและสังคม มีกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลที่หลากหลายทั้งการเลือกตอบ การจับคู่คำตอบ การเขียนคำตอบสั้น ๆ การตอบแบบอัตนัย การผลิตชิ้นงานอยู่ในบริบท มีภาระงานที่มองเห็นเป็นรูปธรรม ซึ่งช่วยให้นักศึกษามองเห็นประโยชน์ของการเรียนและเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น และช่วยให้บรรลุมาตรฐานหรือตัวชี้วัดได้ นอกจากนี้ การประเมินต่อเนื่อง (On-going tools) โดยการสังเกตพัฒนาการ ทักษะในการทำงานและการแก้ปัญหา ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา ซึ่งมีส่วนทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของยีนยง ราชวงษ์ (๒๕๕๕) ได้กล่าวถึงการประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Assessment) ว่า เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการทดสอบ สังเกต พฤติกรรม สัมภาษณ์ สอบถามความคิดเห็น ความรู้สึก บุคลิกภาพ ตรวจสอบร่องรอย เอกสารหลักฐาน หรือชิ้นงาน ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสมอง เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่เชื่อถือได้อย่างเป็นระบบ ที่แสดงความสามารถจริง (True Ability) ของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนที่จะนำไปสู่การพัฒนาในด้านที่ถูกต้องประเมินต่อไป ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจลักษณ์ พงศ์พัชรศักดิ์ (๒๕๕๓ : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สังคมศึกษาและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบ Backward Design พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่ได้รับการจัดการ

เรียนรู้แบบ Backward Design มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประครอง แจ่มใส (๒๕๕๔ : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม ๑ และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) และการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (Cippa Model) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากการพิจารณาในเรื่องของความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรม การโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย นักศึกษามีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรม การโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๖$, S.D. = ๐.๓๘) ซึ่งอาจอธิบายเหตุผลได้ว่า แบบฝึกแต่ละชุดมีความสมบูรณ์อยู่ในตัวเอง หมายความว่า ผู้เรียนจะต้องทำ

❁ ข้อเสนอแนะการวิจัย

๑. ผลที่ได้จากการวิจัยในเรื่องแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรม การโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้สามารถใช้เป็นแหล่ง

กิจกรรมให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด มีการทดสอบทันทีหลังจากสิ้นสุดการเรียน และทราบผลการทดสอบทันที ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจใฝ่รู้ ตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ กฎแห่งความพอใจ (Law of Effect) ของธอร์นไคร์ (วิชย เพ็ชรเรือง. ๒๕๓๑ : ๗๓, รัชณี ศรีไพรวรรณ. ๒๕๔๗, สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย. ๒๕๒๓) นอกจากนี้ กิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้จะต้องใช้กลยุทธ์การทำงานเป็นทีม เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งผู้เรียนต้องให้ความร่วมมือและมีความสามัคคีซึ่งกันและกันในการทำงานให้เสร็จ และนำเสนองานหน้าชั้นเรียน มีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นการสร้างบรรยากาศของการสร้างองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ตามแนวคิดแบบสรรคนิยม (Constructionism) ซึ่งเป็นหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ๒๕๕๐ : ๑๕๕-๑๕๘)

จากข้อมูลดังกล่าว เป็นเหตุผลสนับสนุนได้ว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) สามารถช่วยทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาฝรั่งเศสสูงขึ้น ซึ่งนอกจากจะสามารถช่วยพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นแล้ว ยังช่วยให้ครูผู้สอนมีหลักในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนมากขึ้นด้วย

อ้างอิงในเอกสารประกอบการสอนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรม การโรงแรม เป็นแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนภาษา การสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนภาษา การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศภายใต้บริบทของความเป็น

สากล ได้ผลผลิต (Outcome) ที่สร้างมูลค่าเพิ่มทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสถาบันและประเทศชาติ และใช้สนับสนุนการวิจัยในขั้นที่สูงขึ้น

๒. จากการวิจัยในเรื่องแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ผู้วิจัยขอเสนอแนะการสร้างแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับในรายวิชาอื่น เช่น แบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่องานเลขานุการ แบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่อการท่องเที่ยว แบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสในวิชาภาษาฝรั่งเศสธุรกิจ เป็นต้น

๓. ควรส่งเสริมและสนับสนุนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และการประเมินผลตามสภาพจริง รวมถึงการประเมินผลตนเองของผู้เรียน เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นระบบ เชื่อถือได้ ที่แสดงความสามารถจริง (True Ability) ของผู้เรียนเพื่อให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน

❁ กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ปีงบประมาณ ๒๕๕๖

❁ เอกสารอ้างอิง

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. ๒๕๕๐. การออกแบบการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจ. เอกสารประกอบการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อเลื่อนวิทยฐานะเป็นครูชำนาญการพิเศษ ครั้งที่ ๒ กรณีพิเศษ. กรุงเทพฯ, (ถ่ายสำเนา).
จตุพล ยงศร. ๒๕๕๓. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับกรอบแผนอุดมศึกษา ระยะยาว ๑๕ ปี ในด้านการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษา. เสนอในการประชุมทางวิชาการระดับชาติ เรื่อง “การสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมระดับอุดมศึกษา” (The National Conference on Weaving Morality and Ethics into Higher Education Teaching) ในวันพุธที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๓ เวลา ๐๘.๓๐-๑๖.๓๐ น. ณ ห้องประชุมปองทิพย์ ๑ ชั้น ๙ อาคารนิเทศศาสตร์คอมเพล็กซ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต. หน้า ๒๘๓-๒๘๘.

เฉลิม พักอ่อน. (๒๕๕๐). เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการออกแบบการสอนตามแนว Backward Design. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๑. อัดสำเนา.

ทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

๔. ในการวิจัยครั้งนี้ข้อจำกัดในการทดลองเฉพาะกลุ่มทดลองกลุ่มเดียวและใช้เวลาศึกษาในช่วง ๑ ภาคการศึกษา ถ้าในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้ทราบได้แน่ชัดว่า แบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการโรงแรมที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อิงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย มีประสิทธิภาพสูงสุด จึงควรออกแบบให้มีการศึกษาในกลุ่มควบคุมที่เป็นนักศึกษาที่ได้รับการสอนแบบปกติ และมีการติดตามผลความยั่งยืนโดยวัดผลในระยะติดตามผลหลังการทดลองต่อ ๑-๒ เดือน

๕. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการคิดเชิงความเป็นเหตุเป็นผลหรือการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงจริยธรรม ความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ เจตคติที่มีต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศสและภาษาต่างประเทศ การหาความสัมพันธ์หรือการเปรียบเทียบความสามารถในการสื่อสารระหว่างภาษาแม่หรือภาษาไทยกับภาษาฝรั่งเศสภายหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

- ชัยยงค์ พรมวงค์. (๒๕๔๐). เทคโนโลยีการศึกษา. เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการศึกษาพัฒนาสรร หน่วยที่ ๑-๔ สาขาวิชาศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (๒๕๔๐). ชุดการสอนระดับประถมศึกษา. เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาการสอน หน่วยที่ ๑๐. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (๒๕๓๓). ทฤษฎีและวิจัยทางเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ดิเรก วรรณเศียร. (๒๕๕๕). การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (**Backward Design Instruction**). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ทิตนา แชมมณี. (๒๕๔๔). วิทยาการด้านการคิด: **KNOWLEDGE, BRAIN GYM, PROBLEM, DECISION, SKILL, POTENTIAL**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- ธนสาร บัลลังก์ปัทมา. (๒๕๕๐). การพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยหน่วยการเรียนรู้ เรื่องพุทธมณฑลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบมหามงคล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและวิธีการสอน สาขาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธิดา บุญธรรม. (๒๕๔๓). การสอนภาษาฝรั่งเศสในประเทศไทย. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาและเสนอผลการวิจัย “การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในระดับต่าง ๆ” (อัดสำเนา).
- นภาพร ลิงหัตต์. (๒๕๔๘). วิจัยวิทยาการวิจัย. นนทบุรี: พี พี กิจเจริญ จำกัด.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (๒๕๓๓). วิจัยทางการศึกษา. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. _____ (๒๕๓๓). สถิติวิจัย ๑. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เบญจลักษณ์ พงศ์พัชรศักดิ์. (๒๕๕๓). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบ **Backward Design**. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประครอง แจ่มใส. (๒๕๕๔). การศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม ๑ และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (**Backward Design**) และการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (**Cippa Model**). สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรีชา ทรฤทธิ์. (๒๕๕๑). หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบ **Backward Design**. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒.
- ยีนยง ราชวงษ์. (๒๕๕๕). การออกแบบการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน. กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑.
- ราชกิจจานุเบกษา. (๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๖). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๔. <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (๒๕๓๖). หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. ๒๕๕๒. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒. แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕.**

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๕๐. **กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ๑๕ ปี ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๖).** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. ๒๕๕๕. **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓.** กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

สุนทร โคตรบรรเทา. (๒๕๓๒). **เทคนิคการสอนครบวงจร.** กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น.

BLOOM, B. S. (1956). **Taxonomy of Educational Objectives. Handbook I: The Cognitive Domain.** New York: David McKay Co Inc.

BOLTON, S. (1987). **Evaluation de la compétence communicative en langue étrangère.** Paris: LAL.

CONSEIL DE L'EUROPE. (2000). **Cadre européen commun de référence pour les langues : apprendre, enseigner, évaluer.** Paris: Didier.

KELTING-GIBSON, LYNN MARIE. (2003). **Preservice Teachers' Planning and Preparation Practices : A Comparison of Lesson and Unit Plans Developed Using the Backward Design Model and a Traditional Model.** Bozeman: Montana State University.

TAGLIANTE, C. (1991). **L'évaluation.** Paris: CLE international.

WIGGINS, G. & J. McTIGHE. (1998). **Understanding by Design.** Alexandria, VA. Association for Supervision and Curriculum Development.

Deux auteurs portugais au XVIe siècle et leurs écrits sur le Siam

Predee PHISPHUMVIDHI*

Introduction

Il est clair que la rédaction des sources par les Portugais repose principalement sur le développement des activités commerciales dans les terrains nouvellement conquis. La fonction de ces sources est de décrire, d'un côté, les potentialités commerciales locales, du royaume de Siam et des états voisins, et d'un autre la nature de l'action commerciale des Portugais dans cet univers économique, qui inclut sa relation avec les villes voisines, ou quelquefois déjà dominées.

Même si les documents hollandais sont considérés comme les meilleurs témoignages sur le commerce en Orient grâce à l'établissement de leur Compagnie des Indes Orientales (VOC) à partir de 1602, les sources portugaises fonctionnent dans un terme plus large : du point de vue chronologique et thématique. En fait, elles ne présentent pas seulement l'aspect commercial, mais réfléchissent sur différents thèmes selon les auteurs. Nous trouvons des détails sur le commerce, en mélangeant avec la description de la ville, les populations ou la croyance, etc. Ainsi, nous pouvons

identifier le caractère spécifique des sources portugaises et leur importance.

En Thaïlande, la première étape des études luso-siamoises date de 1931. Jacinto José do Nascimento Moura écrit un article sur cette relation, publié dans le *Boletim da Agencia Geral das Colónias*¹. Ensuite, en 1940, le livre de Joaquim José António de Campos effectue un travail sur la possibilité d'études de cette relation au XVIe siècle². Ce livre est publié une seconde fois en 1983, dans une édition bilingue – anglais et portugais. En 1949, le professeur F. Alves de Azevedo présente son intérêt sur l'échange commercial entre Macao et le Siam au XIXe siècle, centré surtout sur les traités de commerce³.

En 1957, paraît l'article en portugais de José Júlio Gonçalves dans le *Boletim de Sociedade de Geografia de Lisboa* sur l'histoire de la relation entre les deux pays⁴.

En 1978, Chusiri Jamornmarn, professeur d'histoire à l'Université de Silpakorn, propose dans son article la classification des documents portugais sur le Siam durant les XVIe et XVIIIe siècles selon

* Professeur assistant Dr., Faculté des sciences humaines et sociales, université Burapha

¹ Jacinto José do Nascimento MOURA, "Relações dos Portugueses com o Sião" dans *Boletim da Agencia Geral das Colónias*, No. 67, janeiro 1931 – No. 71, maio 1931.

² Joaquim de CAMPOS, "Early Portuguese Accounts of Thailand", dans *Journal of the Thailand Research Society*, vol. XXXII, Part 1, 1940.

³ F. Alves de AZEVEDO, "Como reestabeleceram as relações de Portugal com o Sião em 1819", dans *Boletim da Sociedade de Geografia de Lisboa*, Série 67.a – N.os 1–2, janeiro–fevereiro 1949, pp. 17–40.

⁴ José Júlio GONÇALVES, "Os Portugueses no Sião" dans *Boletim da Sociedade de Geografia de Lisboa*, Série 75.a – N.os 10–12, outubro–dezembro 1957, pp. 435–462.

trois types : correspondances entre des officiers portugais, rapports des marchands et récits de voyages. D'après elle, nous pouvons voir l'image principale de la relation commerciale luso-siamoise. La liste des livres cités dans son article souligne les noms de Fernão Mendes Pinto, João de Barros et Tomé Pires.

Quatre ans plus tard, à l'occasion du Bicentenaire de Bangkok en 1982, la Fondation Calouste Gulbenkian publie le livre "*Thailand and Portugal 470 Years of Friendship*"¹ dans lequel des articles précieux sont réunis, pas uniquement au sujet des XVIe et XVIIe siècles, mais aussi au sujet du rôle du Consulat du Portugal aux XIXe et XXe siècle. Ce livre a été traduit en thaï 3 ans après².

Dans ce livret commémoratif, l'article de Antonio da Silva Rego sur "*A Short Survey of Luso-Siamese Relations from 1511 to Modern Times*" porte son intérêt à expliquer le début de la relation entre le Portugal et le Siam, après la prise de Malaca en 1511. jusqu'au déclin de la puissance portugaise au XVIIe siècle³.

Vient ensuite l'article de Luis de Matos : "*The First Portuguese Documents on Siam*" qui ouvre la voie à des documents inédits comme la lettre de Rui de Araújo, la lettre de Rui de Brito, les textes authentiques de Tomé Pires et de Duarte Barbosa⁴. Un autre article écrit par Alberto Iria et s'intitule "*A*

Selection of Sixteenth Century Portuguese Texts on Siam" qui collectionne des textes authentiques par exemple de Gaspar Gorreia, de João de Barros, et de Fernão Mendes Pinto.

Cinq ans plus tard, le livre de 1982 est reproduit sous le titre du *Thailand and Portugal 476 Years of Freindship*, soutenu financièrement par l'Ambassade du Portugal en Thaïlande mais les articles sont les mêmes que dans la première édition.

En 1985, Nantiya Sawangwutthitham, conservatrice de la Bibliothèque Nationale de Bangkok, reçoit une bourse pour se rendre aux Archives Nationales de Lisbonne. Elle trouve certains manuscrits, en langue portugaise et siamoise, et les fait reproduire. Ces copies sont conservées aux Archives Nationales de Bangkok selon 3 types : les manuscrits officiels ou quasi-officiels, les manuscrits privés et les manuscrits religieux.

Les premiers comprennent les lettres entre le vice-roi du Portugal à Goa et les représentants du royaume de Portugal à Malaca.

Le deuxième groupe se compose de rapports privés, comprenant des récits de voyageurs et de marchands. Les données venant de ces manuscrits sont différents des premiers. Nous y trouvons des descriptions des villes rencontrées, des paysages, des populations, des façons de vivre, etc. Le troisième groupe comprend des manuscrits

¹ Embassy of Portugal of Thailand, **Thailand and Portugal : 470 Years of Friendship**, Bangkok, 1982.

² Deux versions en thaï sont publiées. L'une est le travail de Nantana TANTIWES, **470 Ans de Relation entre le Portugal et la Thaïlande**, Bangkok : Département des Beaux Arts, 1985. L'autre est le travail de Linchong SUWANPHOKIN, **470 Ans de Relation entre le Portugal et la Thaïlande**, Bangkok : Section des Académiques, Ministère de l'Education, 1988.

³ António da Silva REGO, "A Short Survey of Luso-Siamese Relations from 1511 to modern times" dans **Thailand and Portugal : 470 Years of Friendship**, *op.cit.*, pp. 7–25.

⁴ Luís de MATOS, "The First Portuguese Documents on Siam" dans **Thailand and Portugal : 470 Years of Friendship**, *op. cit.*, pp. 28–40.

religieux qui s'orientent vers les travaux des missionnaires. Nantiya souligne enfin l'importance de ces sources et espère pouvoir en faire une étude approfondie¹.

Poursuivant l'action de Nantiya, en 1985, Phattanaphong Prakanpong présente un article sur des documents portugais sous le règne du roi Ramathibodi II du Siam, indiquant que les sources portugaises pourraient éclaircir certains points de la relation au XVIe siècle. Il affirme qu'il y a eu 3 envoyés des ambassadeurs siamois à Goa².

Au delà de ces recherches, nous trouvons d'autres études qui constituent le portrait des Portugais au Siam, tant au XVIe siècle qu'au XIXe siècle, par exemple Suthachai Yimprasert présente une étude sur la participation des Portugais aux services du roi³. Bidya Sriwattanasarn nous retrace l'histoire des métiers des Portugais : bijoutier, navigateur, médecin, canonier, architecte, marchand, etc⁴. Après la prise d'Ayutthaya par les Birmans en 1767, nombre de Portugais survivent, sous la nouvelle dynastie. Ils migrent vers Bangkok. L'article en anglais

du même auteur parle du groupe de participants portugais aux services royaux comme aide-de-camp du roi. A certains d'entre eux sont remis des titres nobiliaires et ils sont recrutés dans l'armée contre la Birmanie⁵.

D'après Nantiya à la fin de son article, il est impératif de collectionner et d'étudier les manuscrits ou les documents en langue portugaise en relation avec le Siam. Nous notons ici que l'importance de ces sources met 2 points en relief :

Tout d'abord, les sources portugaises sont les premières sources européennes dont les contenus couvrent l'histoire générale du Siam. Chronologiquement, les premiers documents sont datés de 1511, année marquant l'établissement diplomatique. Pourtant, des informations reflètent aussi les faits bien antérieurs : les étapes parcourues par les Portugais au moment de leur entrée dans l'Océan Indien. Ainsi, nous voyons la relation des Portugais avec les villes vassales du Siam, qui, à l'époque, prenaient contact avec eux.

¹ Nantiya SAWANGWUTTHITHAM, "Documents portugais sur Ayutthaya" dans **Evidences historiques et archéologiques d'Ayutthaya**, Département d'Histoire : Université Silpakorn Thaïlande, 1985. Dossier numéro 4. (en thaï)

² Phattanaphong PRAKANPONG, "Documents portugais concernant le règne du roi Ramathibodi II (1491–1529), dans **Sources historiques d'Ayutthaya**, Département d'Histoire : Université Silpakorn Thaïlande, 1985. (en thaï)

³ Suthachai YIMPRASERT, "Marchands et soldats portugais à l'époque d'Ayutthaya" dans **Séminaire International sur le Commerce International et la Cour d'Ayutthaya**, Département d'Histoire : Université Chulalongkorn Thaïlande, 2000. Cet article est revu en 2002, et publié lors d'une conférence intitulée **Five Centuries Relations between Thailand and Portugal**, organisée par le Centre d'Etudes Européennes et l'Ambassade du Portugal en Thaïlande, 2002. (en thaï)

⁴ Bidya SRIWATTANASARN, "Les métiers des Portugais au Siam (1511–1767) : nouvelles perspectives", dans **Relationship between Thailand and Europe : From the Past to Present Germany Portugal and Russia**, Bangkok : Université Chulalongkorn, 2004. (en thaï)

⁵ Bidya SRIWATTANASARN, "Portugues Bandel in Thonburi : Reward of Tahan Farang Man Pun, 1768 A.D." dans **International Conference on Thonburi : The Former Capital of Thailand** organisé par Dhonburi Rajabhat Institute University, 25–27 May 2004.

D'un autre point de vue, la fréquence des sources portugaises nous rappelle le dynamisme des Portugais en Asie du Sud-Est. Il est probable que ce soit les lettres de correspondance ou les rapports privés. Vers le milieu de ce siècle, les sources commencent à se multiplier, surtout les récits de voyage et les rapports des missionnaires. De plus, nous assurons que certaines sources portugaises sont plus précises temporellement que les sources siamoises. Un bon exemple est le *Peregrinação*, de Fernão Mendes Pinto, venu deux fois au Siam au milieu du XVIe siècle, et qui donne des dates plus précises que celles mentionnées dans d'autres documents étrangers contemporains.

*I Ásia de João de Barros*¹

Personne ne peut refuser le nom de João de Barros en tant qu'historien célèbre, homme de lettres bien connu du Portugal². Ce n'est pas seulement l'aspect historique ou littéraire qui l'en engage le plus, mais cet historien nous relève ses points de vues socioculturels et quelquefois anthropologiques, si bien, qu'il est renommé comme humaniste portugais³.

Comme les autres hommes de lettres de l'époque, sa vie est remplie d'événements importants. Il est né en 1496, probablement à Viseu de parents *fidalgos*⁴. En conséquence,

il est bien éduqué. Il passe ses études au sein d'écoles qui inspirent ses capacités d'expression. Il est clair que João de Barros étudie plusieurs langues : latin, grec, et aussi les mathématiques et les sciences. A l'âge de 24 ans, il compose un roman de chevalier, le *Crónica do Imperador Clarimundo*⁵, qui est édité et qui lui permet de se présenter devant la Couronne de Dom Manuel I. Le roi l'apprécie beaucoup et il le nomme "*Capitão e Gouvenador de Castelo de S. Jorge da Mina da Guiné*". Il travaille là-bas 3 ans. Après son retour, il est nommé comme "*Tesoureiro das três Casas da India, Mina e Ceuta*" entre 1525–1528. En 1533, il poursuit son poste comme "*feitor das Casas da Guiné e India*" où il a siégé pendant plus de dix ans. Pendant ce temps-là, il compose de nombreuses œuvres historiques non seulement sur l'Afrique mais aussi sur l'Asie. João de Barros est décédé en 1570 à São Lourenço de Litem à l'âge de 74 ans⁶.

Les œuvres de João de Barros sont reconnues par les historiens en ce qui regarde sa précision. Il travaille avec des sources écrites, mais aussi avec des témoignages oraux. En ce qui concerne son œuvre sur l'Asie, il est clair que le royaume le plus fascinant pour lui est la Chine. Charles R. Boxer explique qu'il est possible de le nommer le pionnier européen pour l'Orientalisme,

¹ José Manuel GARCIA, *A historiografia portuguesa dos Descobrimentos e da expansão (séculos XV a XVII) : autores, obras e especializações memoriais*, Porto : Edição do Autor, 2006 pp. 62–69 .

² Ana Isabel BUESCU, "João de Barros : Humanismo, mercancia e celebração imperial" dans *Oceanos*, N.º 27, Julho–Setembro 1996, pp. 11–24.

³ C. R. BOXER, *João de Barros : Humanista Português e Historiador da Ásia*, Porto : Centro Português de Estudo da Sudeste Asiático, 2002.

⁴ C. R. BOXER, *Three Historians of Portugues Asia*, Macau : Institut Português de Hong Kong, 1948 p. 6.

⁵ Diogo Barbosa MACHADO, *Bibliotheca Lusitana, tomo. II*, Lisboa : Ignacio Rodrigues, 1747 p. 609. ; Américo da Costa RAMALHO, "João de Barros : Humanista" dans *Oceanos*, N.º 27, Julho – Setembro 1996, pp. 68–73.

⁶ C.R. BOXER, *João de Barros : Humanista Português e Historiador da Ásia, op.cit.*, p. 124.

surtout pour la Sinologie¹. Ses informations et ses connaissances sur la Chine nous permettent de comprendre son rôle en tant qu'un des collectionneurs les plus rigoureux des faits historiques². De plus, il s'intéresse aux royaumes de Ceilão, de Siam, de Japon, et même de la Malaisie au XVIe siècle, la période où l'expansion maritime portugaise se renforce.

Il convient de dire que la méthodologie de João de Barros est le fruit de son travail propre. Il est curieux de perfectionner ses connaissances sur les manuscrits, et de recevoir les nouveautés autour d'une conversation. Il aime converser avec des marchands, des soldats et des fonctionnaires lors de leurs retours au Portugal. Et il était, pendant ses attributions professionnelles, en position privilégiée pour le faire. Ainsi, il reçoit les informations les plus récentes. De plus, il insiste à avoir la traduction des textes en langues étrangères en portugais pour qu'ils soient publiés à un plus grand nombre.

Le livre *Décadas*, de João de Barros est toujours mentionné dans notre étude. Ce livre se compose de quatre volumes, publiés les uns après les autres. La première *Década* est publiée en 1552, la seconde est en 1553, la troisième est en 1563 tandis que la quatrième l'est en 1615, plus tardive, après sa mort³. Nous nous intéressons à utiliser le troisième

volume en raison du fait que les contenus sont relatifs directement aux royaumes d'Orient, en particulier le Siam. En est fait, ce livre porte un titre révélateur sur son contenu : "*Década Terceira da Asia de João de Barros, dos feitos, que os Portugueses fizeram no Descobrimento, e Conquista dos Mares, e Terras do Oriente*", dans lequel les 9 livres recouvrent l'histoire des années 1516 – 1525⁴. Dans le chapitre V, João de Barros écrit sur le Siam. Il en est informé par un des aventuriers portugais, Domingo de Seixas, qui avait vécu temporairement au Siam, sous le service du roi⁵. Ainsi, nous y trouvons l'histoire, les cérémonies, les coutumes, etc⁶. Joaquim de Campos affirme que les images de Siam d'après João de Barros sont identiques, en comparaison avec d'autres sources contemporaines⁷.

2. *Suma Oriental de Tomé Pires*

"*Tomé Pires é uma figura deveras interessante ainda que até agora quase desconhecida da história do Orient na primeira metade do século XVI*" dit Armando Cortesão dans son livre⁸. Cette phrase nous amène à étudier la diversité de son comportement et aussi son brillant génie.

¹ C.R. BOXER, *Three Historians of Portugues Asia*, *op.cit.*, p. 9

² John VILLIERS, "Portuguese and Spanish Sources for the History of Ayutthaya in the Sixteenth Century" *Journal of the Siam Society*, vol. LXXXVI, part 1 & 2, 1998.

³ C.R. BOXER, *João de Barros : Humanista Português e Historiador da Ásia*, *op.cit.*, p. 104–111.

⁴ *Ibidem.*, p. 104.

⁵ C. R. BOXER, *Three Historians of Portugues Asia*, *op.cit.*, p. 10.

⁶ John VILLIERS, *op.cit.*, p. 121.

⁷ Joaquim de CAMPOS, *Early Portuguese Accounts of Thailand : Antigos Relatos da Tailândia*, *op.cit.*, pp. 16–23.

⁸ Armando CORTESÃO, *Primeira Embaixada Europeia à China*, Macau : Instituto Cultural de Macau, 1990 p. 19.

Tomé Pires est né probablement en 1468 ou en 1470¹, à Lisbonne dont le père est un spécialiste en botanique sous le règne du roi Dom João II². Tomé Pires entre au service du Prince Dom Afonso aux alentours de 1490 comme successeur de son père.

Le rôle de Tomé Pires apparaît lors de sa mission en Inde, le 20 avril 1511, dans l'armée de D. Garcia de Noronha. Après qu'Afonso de Albuquerque est revenu de Cochim, après la conquête de Malaca, Tomé Pires est envoyé à Malaca en 1512, au bord de Santo André, accompagné du Santo Cristo. A Malaca, il est chargé de rédiger l' "*escrivão de feitoria, contador e veador das drogarias*"³. En mars 1513, Rui de Brito, Capitão de Malaca, l'envoie à Java pour y rechercher des épices. Deux ans après, Tomé Pires retourne en Inde à la fin du mois de février 1515. En tant que voyageur qualifié, il est nommé ambassadeur du Portugal en Chine afin d'entretenir le commerce entre ses deux nations⁴. C'est en 1517 qu'il se rend à Canton⁵. Il meurt en 1540 en Chine, en nous laissant sa prestigieuse oeuvre le "*Suma Oriental*".

Sans aucun doute, comme tout le monde le sait, la *Suma Oriental* de Tomé Pires est une des œuvres géographiques les plus importantes et impressionnantes du XVIe

siècle, par sa vision minutieuse et approfondie, sa variété d'informations et de notices, et aussi par l'agrandissement de l'espace narrative.

L'histoire du manuscrit et de sa publication est autant intéressante. Armando Cortesão explique d'avoir trouvé le manuscrit de Tomé Pires dans la Bibliothèque Nationale de Paris, en 1937, accompagné du livre de Francisco Rodrique, un pilote célèbre portugais de la même époque. Après cela, son étude et la transcription ont été réalisées. En fait, Rui Manuel Loureiro, dans sa dissertation de doctorat en 1995, étudie les étapes de la découverte de ce manuscrit, que Tomé Pires composa aux environs de 1512–1515, destiné surement au Roi⁶. Une autre copie est offerte à Afonso de Albuquerque en 1515. La copie intégrale est conservée à la Bibliothèque Nationale de Paris où Armando Cortesão l'a découverte⁷ tandis qu'une copie partielle est conservée au Portugal. Ce chercheur affirme que, jusqu'à présent, seulement quelques éditions ont été effectuées : en 1550, le *Suma Oriental* voit le jour chez l'imprimerie de Ramusio, en version italienne⁸. Approximativement quatre siècles après, une nouvelle édition de Armando Cortesão en anglais est publiée pour le compte de The

¹ José Manuel GARCIA, *op.cit.*, p. 306.

² *Ibidem.*, p. 35.

³ Joel SERRÃ, *Dicionário de História de Portugal*, vol. V, *op.cit.*, p. 101.

⁴ Armando CORTESÃO, *Primeira Embaixada Europeia à China*, *op.cit.*, pp. 47–53.

⁵ Armando CORTESÃO, *The Suma oriental of Tomé Pires and the Book of Francisco Rodrigues*, London : The Hakluyt Society, 1944 pp. xxxi – xxxiv.

⁶ Rui Manuel LOUREIRO, *O Manuscrito de Lisboa da "Suma Oriental" de Tomé Pires : Contribuição para uma edição crítica*, Macao : Instituto Português do Oriente, 1996.

⁷ Armando CORTESÃO, *The Suma oriental of Tomé Pires and the Book of Francisco Rodrigues*, *op.cit.*, pp. xiii–xviii

⁸ Rui Manuel LOUREIRO, *op.cit.*, p. 32.

Hakluyt Society en 1944¹. Ensuite, en 1978 la publication en portugais est réalisée grâce à l'Université de Coimbra². Et finalement nous retrouvons le travail de Rui Manuel Loureiro, lui-même, qui étudie la *Suma Oriental* de la version manuscrite de Lisbonne et qu'il nous assure que le *Suma Oriental* de Tomé Pires réserve son caractère unique dans le genre du livre de voyage.

Étant donné sa valeur comme œuvre à multiples facettes, quelques-unes peuvent nous apporter des informations sur l'histoire de l'expansion portugaise en Orient, d'autres peuvent se rapporter aux coutumes, aux traditions, et même au commerce. Ce qui nous laisse penser sur l'intelligence de l'auteur. Le Professeur Correira da Silva dit que le *Suma Oriental* doit sa valeur au fait que :

*“conter enorme soma de informações sobre os mais diversos aspectos das terras e das gentes que nessas longínquas paragens teve ocasião de conhecer ou delas colher notícia, constitui um documento de enorme importância para a história da expansão portuguesa no mundo e para a história dos povos do Oriente”*³

La même opinion se trouve chez Armando Cortesão qui affirme sur le *Suma Oriental* :

*“é enorme a riqueza e variedade de informações recolhida na Suma Oriental, tanto de ordem histórica e geográfica como etnográfica, botânica, económica, comercial, numismática, de pesos e medidas, etc. E não só esta é a primeira descrição portuguesa do Oriente, como ainda vem de um homem que viveu três anos em Malaca logo após a sua tomada por Afonso de Albuquerque”*⁴

Cela nous est utile à la description du Siam, présentée, car Tomé Pires nous donne beaucoup de détails tant sur le commerce que les coutumes et les portraits de la population. Les noms des villes commerciales du royaume

sont mentionnés avec leurs localisations. De plus, il nous parle également, du Roi, de ses fonctionnaires et du système administratif qui sont quelquefois ignorés dans les autres sources.

¹ Armando CORTESÃO, *The Suma oriental of Tomé Pires and the Book of Francisco Rodrigues*, London : The Hakluyt Society, 1944.

² Armando CORTESÃO, *A Suma oriental de Tomé Pires e o livro de Francisco Rodrigues : leitura et notas de Armando Cortesão*, Coimbra, 1978.

³ Correira da SILVA, “Um Precursor dos Estudos de Etnografia Oriental : O Botacário Quinhentista Português, Tomé Pires” dans *Revista de Etnografia : museu de etnografia e história*, vol. II, tomo I, janeiro de 1964, p. 6.

⁴ *Ibidem.*, p. 6–7.

Sources

- Alves de AZEVEDO, “Como reestabeleceram as relações de Portugal com o Sião em 1819”, dans **Boletim da Sociedade de Geografia de Lisboa**, Série 67.a – N.os 1–2, janeiro – fevereiro 1949, pp. 17–40.
- Américo da Costa RAMALHO, “João de Barros : Humanista” dans **Oceanos**, N.o 27, Julho – Setembro 1996, pp. 68–73.
- Ana Isabel BUESCU, “João de Barros : Humanismo, mercancia e celebração imperial” dans **Oceanos**, N.o 27, Julho – Setembro 1996, pp. 11–24.
- António da Silva REGO, “A Short Survey of Luso-Siamese Relations from 1511 to modern times” dans **Thailand and Portugal : 470 Years of Friendship**, *op.cit.*, pp. 7–25.
- Armando CORTESÃO, **A Suma oriental de Tomé Pires e o livro de Francisco Rodrigues : leitura et notas de Armando Cortesão**, Coimbra, 1978.
- Armando CORTESÃO, **Primeira Embaixada Europeia à China**, Macau : Instituto Cultural de Macau, 1990, p. 19.
- Armando CORTESÃO, **The Suma oriental of Tomé Pires and the Book of Francisco Rodrigues**, London : The Hakluyt Society, 1944, pp. xxxi – xxxiv.
- Bidya SRIWATTANASARN, “Les métiers des Portugais au Siam (1511–1767) : nouvelles perspectives”, dans **Relationship between Thailand and Europe : From the Past to Present Germany Portugal and Russia**, Bangkok : Université Chulalongkorn, 2004. (en thaï)
- C. R. BOXER, **João de Barros : Humanista Português e Historiador da Ásia**, Porto : Centro Português de Estudo da Sudeste Asiático, 2002.
- C. R. BOXER, **Three Historians of Portuguese Asia**, Macau : Institut Português de Hong Kong, 1948, p. 6.
- Correira da SILVA, “Um Precursor dos Estudos de Etnografia Oriental : O Botacário Quinhentista Português, Tomé Pires” dans **Revista de Etnografia : museu de etnografia e história**, vol. II, tomo 1, janeiro de 1964, p. 6.
- Diogo Barbosa MACHADO, **Bibliotheca Lusitana, tomo. II**, Lisboa : Ignacio Rodrigues, 1747, p. 609.
- Embassy of Portugal of Thailand, **Thailand and Portugal : 470 Years of Friendship**, Bangkok, 1982.
- Jacinto José do Nascimento MOURA, “Relações dos Portugueses com o Sião” dans **Boletim da Agencia Geral das Colónias**, No. 67, janeiro 1931 – No. 71, maio 1931.
- João de BARROS, **Ásia de João de Barros ; dos feitos que os Portugueses fizeram no Descubrimento, e conquista dos Mares, e terras do oriente**, Lisboa : Imprensa Nacional – Casa da Moeda, 1988 (fac-símile).
- Joaquim de CAMPOS, “Early Portuguese Accounts of Thailand”, dans **Journal of the Thailand Research Society**, vol. XXXII, Part 1, 1940.
- Joel SERRÃ, **Dicionário de História de Portugal**, vol. V, *op.cit.*, p. 101.

- John VILLIERS, “Portuguese and Spanish Sources for the History of Ayutthaya in the Sixteenth Century” **Journal of the Siam Society**, vol. LXXXVI, part 1 & 2, 1998.
- José Júlio GONÇALVES, “Os Portugueses no Sião” dans **Boletim da Sociedade de Geografia de Lisboa**, Série 75.a – N.os 10 – 12, outubro – dezembro 1957, pp. 435 – 462.
- José Manuel GARCIA, **A historiografia portuguesa dos Descobrimentos e da expansão (séculos XV a XVII) : autores, obras e especializações memoriais**, Porto : Edição do Autor, 2006, pp. 62 – 69 .
- Luís de MATOS, “The First Portuguese Documents on Siam” dans **Thailand and Portugal : 470 Years of Friendship**, *op. cit.*, pp. 28 – 40.
- Nantiya SAWANGWUTTHITHAM, “Documents portugais sur Ayutthaya” dans **Evidences historiques et archéologiques d’Ayutthaya**, Département d’Histoire : Université Silpakorn Thaïlande, 1985. Dossier numéro 4. (en thaï)
- Phattanaphong PRAKANPONG, “Documents portugais concernant le règne du roi Rama thibodi II (1491–1529), dans **Sources historiques d’Ayutthaya**, Département d’Histoire : Université Silpakorn Thaïlande, 1985. (en thaï)
- Rui Manuel LOUREIRO, **O Manuscrito de Lisboa da “Suma Oriental” de Tomé Pires : Contribuição para uma edição crítica**, Macao : Instituto Português do Oriente, 1996.
- Suthachai YIMPRASERT, “Marchands et soldats portugais à l’époque d’Ayutthaya” dans **Séminaire International sur le Commerce International et la Cour d’Ayutthaya**, Département d’Histoire : Université Chulalongkorn Thaïlande, 2000. Cet article est revu en 2002, et publié lors d’une conférence intitulée **Five Centuries Relations between Thailand and Portugal**, organisée par le Centre d’Etudes Européennes et l’Ambassade du Portugal en Thaïlande, 2002. (en thaï)

La vie au Siam vue par les Francophones

Frédéric CARRAL*

Deux universitaires, résidents de longue date en Thaïlande, nous ouvrent leurs bibliothèques et nous font une bonne surprise ; une anthologie de trente récits de voyages (ou récits de vie) au Siam du XVIIe siècle à nos jours.

Le livre, un travail de collection, de sélection, d'édition

Cette anthologie est éditée chez Soukha éditions, et la qualité de l'édition, qui allie le papier glacé thaïlandais et la consciencieuse relecture française, est une réussite. On découvre des couleurs nouvelles à d'anciennes illustrations qui circulaient en noir et blanc. La plupart des auteurs cités dans l'ouvrage sont introuvables en librairie. Leurs écrits ne sont parfois accessibles qu'à partir de fac-similés d'éditions d'époque, mis en ligne sur l'Internet ; ou bien, dans des bibliothèques spécialisées. Un des grands mérites de ce livre est donc de rendre disponibles, accessibles, au XXIe siècle, les récits du XVIIe ou du XIXe. Si l'on est séduit à la lecture des sept ou huit pages de l'extrait d'un des récits de voyage, on sait maintenant qu'il est possible, avec un peu de persévérance, de se procurer l'ouvrage en entier, d'autres l'ayant fait avant nous.

Dans une anthologie de poèmes, on peut butiner au hasard pour se laisser émouvoir par la beauté d'un vers. Mais une anthologie de textes en prose ? Une anthologie de récits de voyages ? Quelle structure doit-on attendre de ce type d'ouvrages ? N'y a-t-il pas un risque de voir s'accumuler une série de tableaux, de scènes de genres, tenus ensemble

par le seul goût de la description, du pittoresque, ce qui pourrait lasser à la longue ? Il n'en est rien ! Dans ce recueil, si on s'amuse à reconnaître quelques lieux, aujourd'hui incontournables des circuits touristiques, décrits à des moments différents et transfigurés par des auteurs rivalisant de savoir-faire stylistique ; ce livre se lit avant tout comme un roman, le roman de cinq siècles de présence des Farangs francophones au Siam.

Patrick Binot et Jean Marcel ont réalisé un travail de lecture, de sélection, d'agencement, qui devient en soi un vrai travail d'écriture. Travail aussi important que discret, nos deux anthologistes ayant fait le choix de s'effacer au maximum pour mettre en avant les textes choisis. La priorité est donnée au plaisir de la lecture, au contact direct avec les voyageurs du passé qui semblent s'adresser directement à nous au travers d'une longue relation épistolaire. On ne trouve dans ce livre ni bibliographie, ni notes, ni glossaire. Les corrections s'intègrent dans le corps du texte. La préface ne fait que quatre pages. Les notices biographiques des voyageurs du passé sont limitées à trois lignes introductives pour chacun. Le parti pris du

* enseignant de français, université Thammasat

livre est clair. Il ne s'agit pas d'écrire une encyclopédie, chacun peut aller chercher sur le Net les informations complémentaires qu'il souhaite. Il s'agit de privilégier le plaisir de lire et la clarté de l'agencement chronologique. Cependant ce livre s'adresse autant au néophyte qui découvre l'ancienneté de la relation franco-siamoise à l'occasion d'un premier contact avec la Thaïlande qu'à l'universitaire qui peut replacer ses lectures précédentes dans cette proposition d'une chronologie régulière.

Les trente auteurs retenus sont présentés chronologiquement et on peut suivre, racontés par les témoins directs du temps, les moments forts de l'histoire du Siam au contact des Européens :

1) La création des Missions Étrangères de Paris pour concurrencer l'autorité du roi du Portugal, puis les ambassades de la fin du XVIIe ;

2) La présence des missions chrétiennes et les explorations scientifiques du milieu du XIXe ;

3) Le conflit colonial et la négociation sur les statuts juridiques d'exception, de l'ultimatum de 1893 à la fin du premier conflit mondial (1919) ;

4) Le conflit militaire franco-thaïlandais de 1940 ;

5) Le développement du tourisme international, depuis la Guerre du Vietnam jusqu'à nos jours.

Les ambassades entre Louis XIV et le roi Narai

Le premier tiers de l'ouvrage est bien évidemment consacré à la relation fondatrice, c'est à dire aux ambassades entre Louis XIV et le roi Narai d'Ayutthaya. Les principaux acteurs prennent la parole pour donner leurs versions des faits : Mgr Louis Laneau, le premier évêque au Siam, Alexandre de Chaumont, l'ambassadeur rigide qui ne veut pas se plier à l'étiquette de la cour du Siam ; l'Abbé de Choisy, aristocrate ambiguë et charmeur qui manœuvre pour devenir ambassadeur en second ; le chevalier Claude de Forbin, simple officier de liaison devenu contre son gré, pendant deux ans, gouverneur du fort de Bangkok ; Simon de La Loubère, le deuxième ambassadeur qui réalisa un travail d'encyclopédiste ; Guy Tachard, le jésuite controversé en charge d'une diplomatie secrète. Tous ces acteurs de la grande histoire furent aussi chroniqueurs d'autant de récits en concurrence. Les ambassades au Siam, celle de 1685 et celle de 1687, l'ambassade siamoise en France de

1686, la révolution de palais de 1688 ; tout cet épisode de l'histoire a donné lieu à une documentation particulièrement abondante. Les romanciers contemporains (Axel Aylwen « The Falcon of Siam » 1988, en français 1996 ; Morgan Sportès « Pour la plus grande gloire de Dieu » 1993, en thaï 2006 ; Claire Keefe-Fox « Le ministre des moussons » 1998) se sont emparés de cette matière pour en tirer des romans de cape et d'épée. Comment résister à la vocation de devenir un nouvel Alexandre Dumas lorsque l'on a connaissance de cet événement historique ? Pour ceux qui préfèrent les livres d'histoire aux romans historiques, l'ouvrage de Dirk Van der Cruisse « Louis XIV et le Siam » (Fayard, 1991) reste la meilleure introduction. Pour ce qui est de l'émotion, le document d'archive d'origine est inégalable. L'intérêt de cette anthologie est de montrer qu'ils peuvent être lus par tous. Le « français » de ces envoyés du Roi-Soleil est une langue très moderne.

Le conflit de l'expansion coloniale en Indochine

Nos deux anthologistes (entomologistes de papillons littéraires) sont deux francophones, un Belge et un Québécois, et une des grandes qualités de leur livre est la diversité des auteurs francophones cités, diversité des nationalités, des origines, des parcours, des statuts, qui donne un éclairage nouveau à l'histoire de la relation franco-thaïe.

Après Mgr Pallegoix, l'évêque de Bangkok ami du roi Rama IV, on s'attend à trouver Auguste Pavie, l'explorateur-administrateur détesté du roi Rama V. S'il n'a pas été retenu parmi les auteurs, c'est probablement pour mieux le placer en tant qu'acteur dans un vis-à-vis avec Rollin Jacquemyns, homme politique belge et ministre conseiller du roi Rama V. C'est par les récits des coopérants belges expatriés au

Siam que l'on est instruit du long conflit larvé entre le Royaume du Siam et la France coloniale dans la péninsule indochinoise. La réforme juridique, alors mise en œuvre, est directement reliée avec la nécessité de négocier la fin des juridictions d'exceptions ; avantages que les puissances européennes ont pu obtenir au profit de leurs ressortissants après l'ultimatum de 1893. La France accordant très largement sa protection à ceux qui la sollicitent, c'est la souveraineté même du Siam qui a terme pouvait être déstabilisée. Ces juristes belges ne se limitent pas à raconter les situations cocasses de leur présence dans les tribunaux siamois. Ils prennent parti pour la défense de l'indépendance du Siam contre l'appétit des puissances impériales européennes.

Un nouveau voyageur, le touriste

Quelque soit son statut et le motif de son voyage, chaque voyageur sacrifie à un programme de visites qui se transforme en un circuit obligatoire. C'est le Comte Ludovic de Beauvoir, à Bangkok pendant une semaine en 1867, qui retrace le plus en détails les étapes de la visite telles qu'elles figurent encore aujourd'hui dans tous les guides touristiques. Paul Morand, écrivain-ambassadeur, qui séjourne deux mois en 1925, refait lui aussi la descente du Chao Phraya ou la visite du quartier chinois. L'étape bangkoquoise s'inscrit souvent dans un tour du monde. Marguerite Yourcenar, de passage douze jours en 1983, élargit la visite de Bangkok en y intégrant celle du Grand Chédi de Nakhon Pathom et celle des plages de Pattaya. Avec le temps, l'arrivée à Bangkok ne se fait plus en bateau mais par le train puis en avion. Les

modalités du voyage se modifient mais les lieux visités restent les mêmes.

Au XXe siècle, les voyageurs-narrateurs comptent encore des militaires, des ambassadeurs, des missionnaires, des coopérants techniques et des enseignants, mais ce sont de plus en plus des voyageurs pour le seul plaisir du voyage. En 1930, un Suisse, Guy de Pourtalès, touriste aisé, arrive en visite par le train et descend dans les grands hôtels. En 1966, Lorenzo Pestelli, un autre Suisse, visite aussi le Siam mais en touriste hippie, se fait héberger chez l'habitant et fait penser dans sa conception du voyage à son compatriote Nicolas Bouvier découvrant le Japon. Avec Yourcenar qui visite la Thaïlande à 80 ans et voyage en avion pendant la saison fraîche, c'est la figure du touriste retraité qui s'annonce.

À tout seigneur, tout honneur, cette anthologie se clôt par un trente-et-unième récit, un extrait d'un des ouvrages de Jean Marcel, extrait dans lequel il fait l'éloge du sourire siamois. Ce n'est plus le jeune touriste sac à dos des années soixante ou bien le touriste de passage quinze jours en saison fraîche qui raconte, c'est l'universitaire retraité, résident à temps plein dans le pays depuis plusieurs lustres. C'est le pionnier d'un type d'immigrant d'un nouveau genre, plusieurs centaines de Francophones faisant chaque année le choix de la Thaïlande pour y vivre leur retraite.

En plaçant une de ses Lettres du Siam en fin d'ouvrage, Jean Marcel souligne de fait l'intertextualité qui parcourt tout l'ouvrage ; chaque voyageur ayant lu plusieurs récits de ses prédécesseurs. L'écriture est le fruit de la lecture autant que de l'expérience vécue.

Nous saluons donc la parution de cette anthologie appelée à devenir un ouvrage de référence, une introduction obligatoire, pour tous ceux qui s'intéressent à l'histoire partagée entre le Siam et les pays francophones mais aussi pour tous ceux qui s'intéressent au genre littéraire du récit de voyage.

Quelques extraits de l'anthologie de textes en français : Siam d'hier, Thaïlande d'aujourd'hui

Patrick BINOT
Jean MARCEL

« Les préceptes que la religion des Siamois prescrit pour le règlement de leurs mœurs sont conformes à la loi naturelle que Dieu a gravée dans l'âme des hommes pour la conduite de leurs actions. Ces préceptes se réduisent à deux qui comprennent les autres : éviter le mal et pratiquer le bien ; quant à l'observation du premier, les Siamois ont en horreur l'injustice, ils ne sont ni malicieux, ni cruels, ni fourbes ; et pour le second précepte, ils sont très portés à le pratiquer, exerçant la charité envers tout le monde, principalement envers les étrangers, les passants, les animaux et les morts. »

Jacques de Bourges

(auteur français du XVIIe siècle)

« Le Roi se lève tous les matins à cinq heures, donne l'aumône de sa main au premier talapoin qui se trouve à la porte du palais. À sept heures commence l'audience pour les femmes, eunuques, et autres gens de l'intérieur du palais. Ensuite il donne le mot aux capitaines de la garde, et les écoute, s'ils ont quelque chose à lui dire. Après eux viennent les mandarins et les officiers étrangers qui demeurent dans le palais ; le juge civil qui lui rapporte les procès de conséquence, et les jugements que Sa Majesté approuve ou réforme comme il lui plaît. Après quoi, on fait entrer vers les onze heures tous les grands mandarins. À midi Sa Majesté va dîner avec la princesse, ses sœurs et ses tantes. Ses frères ne le voient que deux

fois l'année. En dînant on lui rapporte les procès criminels, et je crois qu'il condamne ou absout selon qu'il a bon appétit. »

Abbé de Choisy

(auteur français du XVIIe siècle)

« Les Siamois, pour entretenir leur propreté, entrent dans des détails très incommodes. Ils se parfument une partie du corps pour répandre une odeur agréable ; ce serait manquer de politesse que de rendre visite sans avoir pris un bain. On n'est point obligé pour se baigner de faire chauffer l'eau, qui dans ce pays n'est jamais trop froide. Ils prennent autant de soin pour noircir leurs dents que les Européens s'en donnent pour en entretenir la blancheur. Ils arrachent la racine de leur barbe, qui dans les pays chauds est une excrescence incommode ; mais ils laissent croître leurs ongles, comme les Chinois faisaient avant l'invasion du Tartare sur leurs terres. Ils lavent leurs cheveux avec des eaux et des huiles de senteur. Malgré le soin qu'ils prennent de leur propreté, ils inspirent aux Européens des dégoûts invincibles lorsqu'ils ouvrent la bouche, ou qu'ils montrent leurs mains. Leurs dents teintes en noir semblent autant de morceaux d'ébène : leurs ongles, et surtout ceux de la main droite, qu'ils laissent croître, ressemblent à des griffes de quelque animal carnivore. C'est cependant à ces caractères qu'on distingue l'homme élégant et poli de l'homme agreste et servile. Les femmes

galantes, et occupées du soin de séduire, ne se montrent jamais sans avoir des ongles postiches, longs de trois ou quatre pouces. »

Pierre Bigrot

(auteur français du XVIIIe siècle)

« L'eau pure est la boisson ordinaire des Siamois ; mais comme c'est de l'eau de rivière chargée de bourbe, on la met dans de grands vases pour la laisser reposer et filtrer pendant un certain espace de temps. Ils boivent aussi de deux liqueurs qu'ils appellent tari et neri. Le tari se tire par incision d'une espèce de cocotier sauvage ; le neri se tire de même de l'aréquier, sorte d'arbre dont le fruit se nomme areque. Ils boivent encore des eaux-de-vie de riz, qu'ils éclaircissent avec de la chaux.

Leur dépense en habits, en logement et en ameublement n'est pas coûteuse. D'abord ils ne s'habillent point : ils vont nus pieds et nue tête, et s'entourent seulement les reins d'une pièce de toile peinte qu'on appelle pagne. Leurs maisons les plus belles sont de bois, et à un seul étage. La plupart de leurs lits ne consistent qu'en une natte de jonc. Les tables sont sans pieds, sans nappes, ni serviettes, ni cuillères, ni fourchettes, ni couteaux. Point d'autres sièges que des nattes de jonc. Leur vaisselle est de porcelaine grossière, ou d'argile. Le bois simple ou vernissé leur fournit tout le reste. Leur nourriture ordinaire est le riz et le poisson. La mer leur donne aussi de petites tortues et des écrevisses. Les sauterelles, les lézards, et la plupart des insectes, ne déplaisent point à leur goût. Leurs sauces sont faites avec un peu d'eau, de sel, de petites herbes, et un peu d'épices, que leur fournissent les Hollandais. »

Louis de Jaucourt

(auteur français du XVIIIe siècle)

« Quand le temps est venu de raser la mèche à un enfant, c'est une grande fête dans la famille ; on envoie des présents en fruits et gâteaux à tous les parents et amis qui sont invités pour la fête. Ce jour-là, l'heure favorable s'annonce par un coup de fusil ; les bonzes récitent des prières sur l'enfant et lui lavent la tête d'eau lustrale ; les plus proches parents rasent la mèche à l'enfant qui est décoré de tous les ornements et bijoux qu'on peut avoir ; l'orchestre joue, tous les invités arrivent, font leurs félicitations, et chacun lui donne une offrande en argent dans un grand bassin d'or ou de cuivre. Cela devient le profit des parents et sert à leurs affaires. Ce jour-là, on mange, on boit, on fume, on mâche le bétel, on joue aux cartes ou aux dés. Les riches font en outre jouer la comédie et continuent la fête deux ou trois jours. »

Jean-Baptiste Pallegoix

(auteur français du XIXe siècle)

« La crémation du prince Prab, à laquelle assistait M. Buls, était particulièrement imposante. Toute la marine figurait dans le cortège de son ancien ministre et une musique européenne jouait la marche funèbre de Haendel. La foule des esclaves en blanc, des suivants, des marins, des porteurs d'emblèmes, était énorme. Elle se pressait silencieuse, compacte, mais sans la moindre bousculade autour des palanquins portant les fils du défunt, les bonzes, et l'urne funéraire. La longue mèche brodée d'or reliait entre eux tous ces groupes qui tournaient lentement au rythme de la musique et des cris gutturaux poussés par les éclaireurs du cortège.

Une chose est digne de remarque, c'est la parfaite aisance et le naturel des Siamois de toute condition figurant dans une procession. Rien de guindé ni de gêné comme chez nous, et pas de discipline apparente. Ils

ne semblent pas du tout s'occuper du public qui les regarde. En réalité, ces cortèges ont leur raison d'être religieuse ou historique et ne sont pas de simples parades. On ne voit jamais non plus ces haies de curieux indiscrets et moqueurs qui choquaient avec tant de raison le souverain siamois lors de sa visite à Bruxelles, et notamment à l'Exposition de 1897. »

Emile et Denise Jottrand

(auteurs belges du XIXe siècle)

« Le Wat Po est le sanctuaire de la méditation et de la solitude. À l'heure où le soleil voit ses forces décliner, avant la brusque tombée de la nuit tropicale, il faut franchir ses murs. C'est une citerne de religieux repos, au milieu même de la ville. Les figuiers l'assombrissent de leurs masses sacrées. Un linga de grès, superstition brahmanique tolérée par le bouddhisme, présente aux femmes stériles sa monstrueuse et encourageante érection. Dans le temple, aux portes et fenêtres laquées d'or, - la matière si riche fait un contraste avec la chaux, seule parure des murs, - se trouve le grand Bouddha couché, qui est une des merveilles du sud de l'Asie. On est d'abord jeté dans l'obscurité. Puis le prêtre ouvre une fenêtre et un bloc informe, pareil à un éléphant mort, s'offre aux regards. Encore une fenêtre ouverte, - cette fois à l'extrémité de la salle, - et, soudain, la masse s'allonge, s'allonge, hallucination de haschich. Enfin l'on saisit le sens du dieu couché. Ainsi se posa le Parfait quand il comprit qu'il fallait mourir. On pourrait le parcourir, escalader ses épaules sans peser plus qu'un moustique, ni l'éveiller. Il est d'une beauté que

les proportions hors nature n'amointrissent pas. Il repose, immense, abattu par la tempête de la vie, les yeux fermés, la tête dans la main, les jambes jointes, en un abandon monumental. »

Paul Morand

(auteur français du XXe siècle)

« On a tendance en Occident, en raison de l'image médiatique du dalaï-lama et de la touchante histoire du Tibet, à confondre le lamaïsme tibétain avec le bouddhisme tout court ; c'est en tout cas actuellement par le lamaïsme que le bouddhisme fait des conquêtes en Occident. Ce que l'on y pratique sous le vocable de bouddhisme n'en est le plus souvent qu'une contrefaçon, surtout lorsqu'il est revu par le mouvement appelé Nouvel Age, sorte de syncrétisme californien christiano-n'importe-quoi, propre aux décadents.

En fait, il faudrait toujours, pour être exact, parler du bouddhisme au pluriel, selon les lieux, selon les temps. Mais celui qui nous intéresse est celui des Thaïs, que je viens de vous situer dans un ensemble pour mieux vous le faire saisir, s'il se peut. Car il est assez particulier. Contrairement au christianisme qui a balayé ou assimilé les cultes des aires culturelles ou il s'est implanté, le bouddhisme, au cours de l'histoire, s'est plutôt superposé aux cultes existants, sans les nier, sans chercher à les combattre. Il en est résulté un amalgame qui fait, par exemple, que les Thaïs, en raison sans doute de cultes anciens antérieurs à leur jonction avec la doctrine du Bouddha et certainement aussi d'influences voisines, semblent pratiquer

dans la vie quotidienne un culte où se mêlent intimement animisme (que nous appellerions superstitions) et Theravada (ou Voix des Anciens, le bouddhisme primitif tel qu'il a été enseigné par le Bouddha lui-même). Cela donne un mélange assez curieux, mais parfaitement admis dans tout le domaine où s'est répandue la doctrine du Bouddha. »

Jean Marcel

(auteur québécois du XXe siècle)

Ces quelques extraits ont été sélectionnés par Ajarn Patrick Binot de l'université Srinakharinwirot. Il est l'auteur, avec Ajarn Jean Marcel, de l'anthologie Siam d'hier, Thaïlande d'aujourd'hui.

SOUKHA
éditions

présente

Siam d'hier Thaïlande d'aujourd'hui
par les textes en français du XVIIe siècle à nos jours

choisis et présentés par Patrick Binot et Jean Marcel

31 plumes déliées, précises et souvent illustres nous racontent l'histoire riche et extraordinaire des relations du Royaume avec les pays francophones d'Occident. Elles soulignent aussi la grande pérennité, dans notre regard, de « l'âme siamoise » à travers les âges.

Premier ouvrage du genre à présenter les principaux textes qui illustrent l'histoire dense et déjà longue des relations du Royaume avec les pays francophones d'Occident (France, Belgique, Québec, Suisse), cette anthologie issue des auteurs s'exprimant en français sur le Siam ancien et la Thaïlande moderne nous plonge dans le passé flamboyant – et parfois bien singulier vu d'aujourd'hui – des princes, diplomates, missionnaires et militaires, elle se poursuit dans l'ébauche d'un monde contemporain où explorateurs et visiteurs qualifiés prennent un relais tout à la fois aventurier, savant, élitiste et individualiste sur ce qui relevait jusqu'alors du domaine réservé des États et des religions, pour se fondre enfin en nos temps modernes où un tourisme butineur ne se nourrit plus que de notre insatiable appétit d'exotisme.

De Jacques de Bourges ou Simon de La Loubère à Morgan Sportès en passant par Paul Morand et bien d'autres, les plumes déliées, précises et souvent illustres choisies et présentées par Patrick Binot et Jean Marcel nous racontent cette histoire riche et à bien des égards extraordinaire. Elles nous en restituent les contextes particuliers, l'atmosphère qui leur était propre selon les années où elles livrèrent leur témoignage, mais nous en soulignent aussi la grande pérennité, de ce que d'aucuns appelleraient, du Siam à la Thaïlande dans notre regard, « l'âme d'un peuple » à travers les âges.

Une sélection de 31 textes de Jacques de Bourges, Nicolas Gervaise, Alexandre de Chaumont, François-Timoléon de Choisy, Claude de Forbin, Simon de La Loubère, Jean Donneau de Visé, Guy Tachard, Maréchal Desfarges, Pierre Sigrot, Voltaire, Louis de Jaucourt, Jean-Baptiste Pallegoix, Henri Mouhot, Ludovic de Beauvoir, Georges « Puck » Chaudoir, Émile et Denise Jottrand, Charles Buls, Étienne Lunet de la Jonquière, André Malraux, Paul Morand, Guy de Pourtalès, Jacques May, Jean Decoux, André Gomane, Morgan Sportès, Lorenzo Pestelli, Marguerite Yourcenar, Jean Marcel.

Avec deux livrets photos dont la plupart inédites

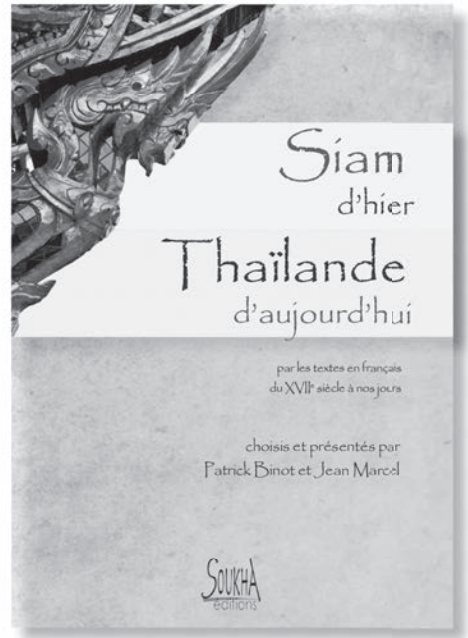
Patrick Binot est né en Belgique en 1959. Après avoir obtenu une maîtrise en Langues & Linguistique à l'Université Libre de Bruxelles (U.L.B.), il a enseigné le français en Espagne pendant 16 ans. Depuis 2002, il vit et travaille en Thaïlande. Il est actuellement lecteur de français à l'Université Srinakharinwirot de Bangkok.

Jean Marcel est né au Québec en 1941. Professeur à la retraite de l'Université Laval (Québec). Docteur en philologie et littératures romanes du Centre d'études supérieures de civilisation médiévale (Poitiers). *Academic expert* (conseiller spécial) à la section de français de l'Université Chulalongkorn (Bangkok), il poursuit en Thaïlande depuis 25 ans sa carrière d'écrivain.

EN COMMANDANT AUPRÈS DE NOTRE DIFFUSEUR :

<http://www.diffusia.fr/categorie-61.html>

VOUS BÉNÉFICIEZ D'UNE REMISE DE 5 %

**Siam d'hier
Thaïlande d'aujourd'hui**

Patrick Binot
et Jean Marcel

Juillet 2014
352 pages
17 x 24 cm

Prix public France : 29 €

Thaïlande : 1190 Bahts

ISBN : 978-2-9191-2266-0

La métaphore conceptuelle en français et en thaï

Le mot français «visage» et sa traduction thaïe «หน้า» [na:]

อุปสรรคณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่า “หน้า” ในภาษาฝรั่งเศสและภาษาไทย

Saengduan KATLANGKA*

Résumé

Sous l'angle traditionnel, la métaphore a longtemps été considérée comme procédé de l'imagination et de l'ornement rhétorique. Mais, la linguistique cognitive, développée dans les années 80, a introduit une nouvelle perspective, avec la parution de l'ouvrage *Les Métaphores dans la vie quotidienne* de Lakoff et Johnson (1980), qui la considèrent comme un mécanisme cognitif, fondamental dans notre compréhension du monde. À la différence de la métaphore traditionnelle, l'approche théorique de Lakoff et Johnson met l'accent sur le fait que la métaphore est un phénomène conceptuel. Ainsi, cette métaphore est dite conceptuelle. Or selon cette théorie, la métaphore présente une dualité du rapprochement de deux concepts différents. La métaphore conceptuelle est donc, de matière schématique, survenue la projection d'un concept sur une autre structure conceptuelle.

Nous observons que les Thaïlandais donnent une grande importance au mot [nâ:] en thaï ou «visage» en français. Par ce fait, il existe beaucoup d'expressions métaphoriques utilisant ce mot. Ainsi, nous nous intéressons ici à étudier les métaphores conceptuelles sur le mot «visage» et sa traduction thaïe [nâ:]. Ces métaphores

conceptuelles que nous analyserons dans ce travail sont tirées des romans et des nouvelles contenus dans les mémoires de la traduction français-thaï faisant partie du département de français, de la faculté des Arts libéraux, de l'université Thammasat, publiés pendant les années 1997–2012.

Dans le cadre de ce mémoire, nous nous sommes intéressées aux expressions métaphoriques sur le mot «visage» au sens comparatif et sa traduction thaïe [nâ:]. Dans ce présent travail, nous avons étudié les métaphores sur le mot «visage» en français et sa traduction thaïe [nâ:], et essayé de comparer les métaphores conceptuelles sur le mot «visage» en français et sa traduction thaïe [nâ:]. Les résultats d'analyse permettent de découvrir des ressemblances et des divergences des métaphores conceptuelles employées sur le mot «visage» en français et sa traduction fréquente en thaï [nâ:].

Problématique de la recherche

Si nous faisons des observations sur l'usage langagier de notre vie quotidienne non seulement dans la langue thaïe mais aussi les langues étrangères, nous trouverons que notre façon d'utiliser le langage est

* Étudiante du programme de maîtrise en études françaises, Faculté des Arts Libéraux, Université Thammasat

structurée automatiquement par la métaphore. La plus banale dans notre activité quotidienne, la métaphore, se trouve au centre de la littérature et de la linguistique. En littérature, elle est considérée comme un procédé de l'imagination poétique et de l'ornement rhétorique. Tandis qu'en linguistique surtout dans les études linguistiques cognitives, elle est définie comme preuve et processus fondamental de pensée. Elle fait partie de l'explication de notre conception du monde qui nous entoure. C'est pour cela que George Lakoff et Mark Johnson (1985) l'appellent une « métaphore conceptuelle ». Les auteurs proposent sur ce point que « le concept est structuré métaphoriquement, de même que l'activité et par conséquent le langage sont aussi structurés métaphoriquement » (Lakoff & Johnson, 1985, p. 15), c'est-à-dire que le processus métaphorique forme notre système conceptuel.

Il est à remarquer que les Thaïlandais donnent une grande importance au mot [nâ:], c'est en ce sens qu'il existe beaucoup d'expressions métaphoriques utilisant sur ce mot pour exprimer le concept, par exemple, de l'honneur, de la réputation et de la personnalité etc. Du point de vue de la culture thaïlandaise, il est évident que le « visage » est la partie antérieure la plus importante et sacrée du corps humain. L'usage du mot [nâ:] en thaï comme expression métaphorique est donc fréquent et varié, par exemple, รักษาหน้า (préserver le visage), หน้าใหญ่ใจโต (grand visage, grand cœur), หน้าซีด (visage pâle), หน้าตาย (visage mort).

Notre propre expérience en tant qu'apprenante et enseignante de français intéressée par la linguistique nous permet de pouvoir étudier les métaphores conceptuelles sur le mot « visage » et sa traduction thaïe [nâ:]

dans les mémoires de traduction français -thaï. Nous avons trouvé que parmi ces mémoires, la majorité du mot [nâ:] en thaï est traduit fréquemment en français « visage ». Toutefois, nous constatons qu'en français, il existe d'autres termes liés au mot « visage » servant à signifier [nâ:] en thaï. Nous pouvons les voir dans les exemples suivants :

1. – Alors, pourquoi fais-tu cette figure?
Némirovsky (1930, cité dans Prapinvanich, 2009, p. 9)

“ถ้าฉันทำไม่ถึงทำหน้าแบบนี้ล่ะ”
(Prapinvanich, 2009, p. 11)

2. Quel dommage de ne pouvoir lui jeter la vérité à la face, ou du moins une vérité savamment calculée, qui la mettrait hors d'elle-même, lui imposerait silence d'un seul coup ...

Bernanos (1937, cité dans Chanthim, 2009, p. 148)

น่าเสียดายหนักที่เธอไม่อาจพูดความจริงตอกหน้าหล่อนได้ หรืออย่างน้อยก็น่าจะได้พูดความจริงที่วางแผนไว้เป็นอย่างดีที่ทำให้หล่อนสติแตกจนพูดไม่ออกในคราวเดียว ...

(Chanthim, 2009, p. 149)

3. Ensuite c'est lui qui la consulte à propos d'une pile de vieux journaux, elle fait la moue, il les met de côté. Ils se comprennent.

Delphine de Vigan (2007, cité dans Laohapak, 2011, p. 150)

จากนั้นพ่อก็เป็นคนปรึกษาแม่เรื่องกองหนังสือพิมพ์เก่า ๆ แม่ทำหน้าที่น พ่อจึงวางมันแยกไว้ต่างหาก พวกเขาสื่อสารกันเข้าใจ

Ces exemples ci-dessus, il s'agit de l'usage des expressions métaphoriques dans le langage quotidien liées au mot « visage » présentées dans les deux langues, par exemple, *faire la figure* (ทำหน้า) *jeter la vérité à la face* (พูดความจริงตอกหน้า) et *faire la moue* (ทำหน้าย่น). Ces expressions linguistiques métaphoriques sont appelées « métaphores conceptuelles ».

Ainsi, nous nous intéressons beaucoup aux études des métaphores conceptuelles, parce que, d'une part, il est remarquable que la diffusion des travaux de recherche liés à la métaphore conceptuelle et proposant un système comparatif entre deux langues est plutôt moins répandue et de l'autre, que beaucoup de recherches proposent des suggestions de comparaison entre les métaphores conceptuelles entre la langue source et la langue cible. Nous espérons que les résultats de ce travail permettent de mieux comprendre le fonctionnement des expressions liées aux concepts métaphoriques dans le langage quotidien en français et aussi en thaï.

Objectifs de recherche

Notre travail a d'abord pour objet d'étudier les métaphores sur le mot « visage » en français et sa traduction thaïe [nâ:], ensuite d'étudier les concepts sur le mot « visage » en français et sa traduction thaïe [nâ:], enfin de comparer les métaphores conceptuelles sur le mot « visage » en français et sa traduction thaïe [nâ:].

Cadre théorique

Étymologiquement, la métaphore vient du grec *métaphora* qui signifie la *transposition*. Selon la définition du dictionnaire, elle est une figure de rhétorique, un « procédé de langage qui consiste à employer un terme concret dans un contexte abstrait par substitution analogique, sans qu'il y ait d'élément introduisant formellement une comparaison. »

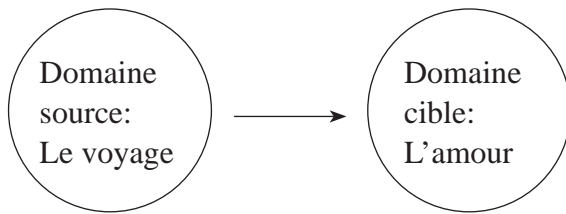
Traditionnellement, la métaphore est vue comme procédé de l'imagination et de l'ornement rhétorique notamment dans les œuvres littéraires. Actuellement elle est définie comme un appareil cognitif¹, fondamental dans notre compréhension du monde. Cette métaphore conceptuelle introduit par la théorie de Lakoff et Johnson (1985) qui déclarent que le système conceptuel humain est structuré métaphoriquement. Selon cette théorie, la métaphore conceptuelle provient du rapprochement de deux concepts différents. Les auteurs montrent en effet que «une grande partie de notre système conceptuel normal est structuré métaphoriquement, c'est-à-dire que la plupart des concepts sont en partie compris en termes d'autres concepts » (1985, p. 65).

Tel que le signalent Lakoff et Johnson (1985), la métaphore conceptuelle est donc, de matière schématique, une sorte de projection d'un concept sur un autre, c'est-à-dire une projection d'une autre structure conceptuelle sur une autre. Cela signifie que la métaphore conceptuelle se base sur la relation entre un domaine-source et un domaine-cible. Le premier est une notion plus concrète tandis que le deuxième et plus

¹ Le dictionnaire *Le Petit Robert* désigne le mot "cognition" comme "un processus par lequel un organisme acquiert la conscience des événements et objets de son environnement." (p. 449)

abstrait et nous pouvons comprendre le domaine-source à l'image du domaine-cible. Les correspondances entre ces deux domaines nous autorisent à raisonner à propos de l'un en les termes de l'autre. À titre d'exemple, « L'amour est un voyage » ; à partir d'un domaine-source, LE VOYAGE, on transfère certains traits à un domaine-cible, L'AMOUR

À l'instar de Lakoff et Johnson, Chun (2005, cité par Nong, 2010, p. 15) souligne que les expressions métaphoriques sont habituellement associées aux concepts métaphoriques de façon systématique. Voici quelques exemples montrant la systémativité du concept métaphorique concernant LE TEMPS et son expression en français :

LE TEMPS, C'EST DE L'ARGENT

- Réparer ce pneu crevé m'a coûté une heure. ;
- Tu dois *économiser ton temps*. ;

LE TEMPS EST UNE RESSOURCE LIMITÉE

- Vous ne profitez pas du temps que vous avez.
- J'ai *perdu beaucoup de temps* quand je suis tombé malade.

LE TEMPS EST UNE MARCHANDISE PRÉCIEUSE

- Je n'ai pas de temps à te donner.
- Merci de nous avoir donné de votre temps.

Nous notons que les concepts métaphoriques LE TEMPS, C'EST DE L'ARGENT, LE TEMPS EST UNE RESSOURCE LIMITÉE, LE TEMPS EST UNE MARCHANDISE PRÉCIEUSE constituent un système unique basé sur la sous-catégorisation, c'est parce que dans notre société, l'argent est une ressource limitée et les ressources limitées sont des marchandises précieuses.

En bref, le concept métaphorique constitue une image abstraite et l'expression métaphorique est la retombée linguistique de notre manière de concevoir l'image abstraite. Ainsi, la métaphore conceptuelle basée sur la relation entre un domaine-source et un domaine-cible est trouvée dans l'usage du langage quotidien et cela peut nous aider à comprendre le monde.

Présentation du corpus

Nous avons limité notre choix aux expressions « visage » dans les deux langues qui ont un sens comparable tirées des mémoires de la section de traduction français-thaï du département de français, de la faculté des Arts libéraux, de l'université Thammasat, publiés de 1997 à 2012. Signalons que nous ne gardons que les expressions tirées du genre roman et nouvelle, soit 17 pour les romans, 14 pour les nouvelles. Notre corpus est donc composé de 179 mots en français et 153 mots en thaï.

Résultats des analyses

Pour présenter les résultats des analyses, nous allons classer nos résultats d'analyse en 3 types comme suit:

1) Métaphores conceptuelles sur le mot « visage » en français ;

À partir de notre corpus concernant le mot visage en français, nous découvrons que les expressions métaphoriques linguistiques sont organisées par ordre de fréquence en 15 types suivants :

1. la métaphore du sentiment
2. la métaphore de la couleur/ la teinte/ de l'éclat
3. la métaphore de la personnalité
4. la métaphore de la transformation
5. la métaphore de la non-action
6. la métaphore de l'action
7. la métaphore du déplacement
8. la métaphore du toucher
9. la métaphore de l'animal
10. la métaphore de la substance naturelle / du phénomène naturel
11. la métaphore de l'organe humain
12. la métaphore de la forme
13. la métaphore de la réalité fabriquée
14. la métaphore de l'âge
15. la métaphore du végétal

Voyons les exemples suivants :

- La métaphore du sentiment : *bouleversé*

Exemple : Antoinette cria tout à coup, la figure bouleversée.

Dans cet exemple, le lexème « bouleversé » nous permet de traduire les sentiments de surprise et de crainte en observant le visage.

- La métaphore de la couleur/ la teinte/ de l'éclat : *pâle*

Exemple : Elle tremblait, appuyée à son bras, les yeux baissés et les joues pâles.

Pour l'utilisation du lexème « pâle », dans cet exemple, nous trouvons que ce lexème a pour sens l'expression du visage provoquée par les sentiments de crainte : crainte, nervosité, effroi, méfiance, panique, détresse, etc.

- La métaphore de la personnalité : sérieux

Exemple : Tous approchèrent et nous recommençâmes à nous poursuivre comme la veille à la manière des phoques, avec la différence qu'il y avait maintenant autour de nous une vingtaine de ces créatures étranges, barbotant, s'ébrouant, tous avec un visage sérieux marquant un singulier contraste avec ces enfantillages.

Dans ce contexte, il est évident que l'on emploie le lexème « sérieux » pour montrer le sérieux d'une personne exprimé sur le visage. Pour illustrer le nombre d'occurrences des expressions métaphoriques utilisées dans les mémoires en français, nous allons le montrer par la figure ci-dessous.

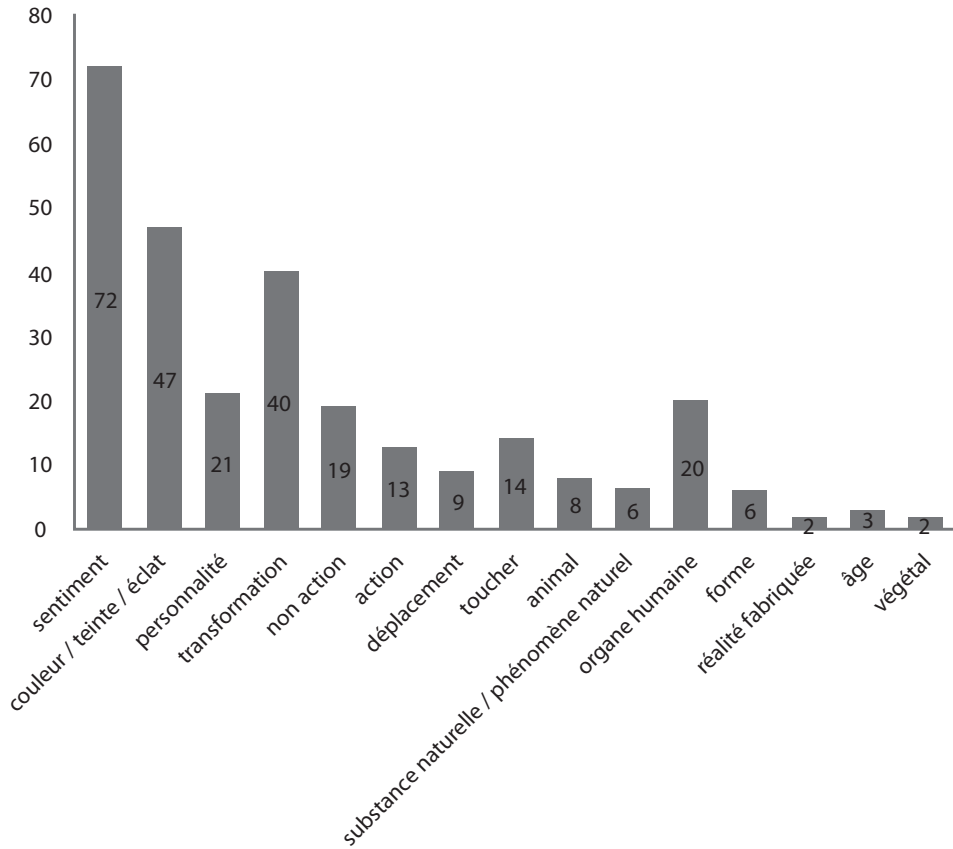

Figure 1 : Le nombre d'occurrences des expressions métaphoriques utilisées dans les mémoires en français

2) Métaphores conceptuelles sur la traduction en thaï [nâ:]

Nous avons trouvé les contextes où les termes concernant le « visage » en français et sa traduction thaïe [nâ:] sont employés dans un métaphorique, donc, nous regroupons les expressions métaphoriques sous 16 catégories :

1. la métaphore de l'action
2. la métaphore du sentiment
3. la métaphore de la personnalité
4. la métaphore de la couleur
5. la métaphore du toucher
6. la métaphore de la religion
7. la métaphore de l'alimentation
8. la métaphore de la forme

9. la métaphore de la substance naturelle/du phénomène naturel
10. la métaphore de l'animal
11. la métaphore de la réalité fabriquée
12. la métaphore du végétal
13. la métaphore de l'âge
14. la métaphore du mouvement
15. la métaphore de l'entité supranaturelle
16. la métaphore de l'organe humain

Voyons quelques expressions métaphoriques suivantes.

- La métaphore de la réalité fabriquée :
หมากกรุก

Exemple: แล้วเพื่อนทั้งห้องก็ฮากันครืน แต่เรื่องนี้พอใช้คำง่าย ๆ กว่าว่า “หน้าเอ็งความเป็นหมากรุก”

Dans le contexte, on emploie le lexème « หมากรุก » ou le cavalier parfois appelé cheval pour comparer son caractère habituellement représenté par une tête de cheval à l'expression faciale du sentiment de colère ou de mécontentement.

- La métaphore de l'alimentation : เสียว

Exemple: พรรคพวกชาวอันดาลูเซียที่เคยคุยโอ้อวดจะฆ่าทุกคนให้ราบคาบนั้นกลับหน้าเสียวกันเป็นแถวทันที และต่างก็หนีเอาตัวรอดชนิดที่เรียกว่าตัวใครตัวมัน

L'emploi du lexème « เสียว » veut dire l'expression faciale remarquable à cause de la peur ou du sentiment triste et désert.

- La métaphore de l'entité supranaturelle : ยักษ์

Exemple: เดลพีนกับมารีเนตไม่กล้าแม้แต่จะขำเลื่องตามองพ่อกับแม่ซึ่งยืนทำหน้าที่ยักษ์ถ่มมิ่งทิ้งอยู่

Dans cet exemple, l'usage du lexème « ยักษ์ » a pour but de mettre l'accent sur des sentiments de colère.

Afin de montrer le nombre d'occurrences des expressions métaphoriques sur la traduction thaïe [nâ:] utilisées dans les mémoires, nous allons le proposer par la figure ci-dessous.

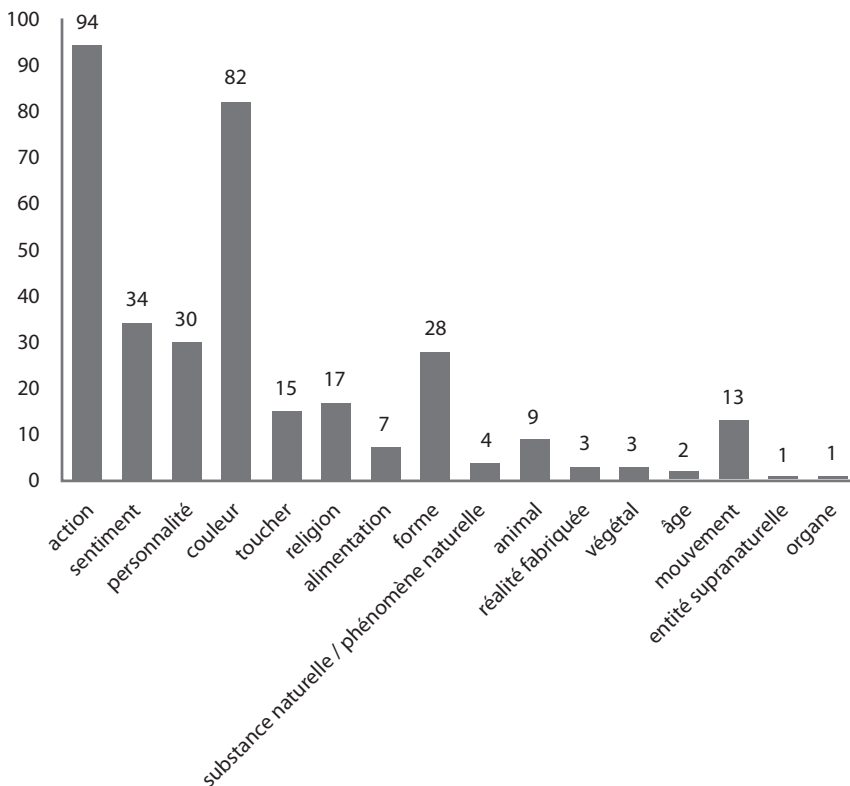

Figure 2 : Le nombre d'occurrences des expressions métaphoriques sur la traduction thaïe [nâ:]

3) comparaison des métaphores conceptuelles sur le mot « visage » en français et sa traduction thaïe [nâ:]

Selon les résultats d'analyse de comparaison, nous avons trouvé que les métaphores conceptuelles sur le mot « visage » au sens comparatif trouvées dans les deux langues sont similaires dans les 12 catégories suivantes de métaphore :

1. la métaphore du sentiment
2. la métaphore de la couleur / la teinte / de l'éclat
3. la métaphore de la personnalité
4. la métaphore de l'action
5. la métaphore du toucher
6. la métaphore de l'animal
7. la métaphore de la substance naturelle / du phénomène naturel
8. la métaphore de l'organe humain
9. la métaphore de la forme
10. la métaphore de la réalité fabriquée
11. la métaphore de l'âge
12. la métaphore du végétal

Ces métaphores révèlent que les utilisateurs de langue française et de langue thaïe ont la même conception du mot « visage ». L'usage des mêmes métaphores chez les Français et les Thaïlandais est reflété dans leur langage quotidien. Ils ont la même vision du monde pour l'emploi des métaphores conceptuelles avec le mot « visage » au sens comparatif. Donc, ils utilisent les expressions métaphoriques provenant de 12 métaphores similaires. En ce qui concerne l'emploi qui est presque similaire et le plus chez les Français et les Thaïlandais est celui de la métaphore de la personnalité, par exemple sérieux, stupide, hypocrite, อ่อนโยน [wǎn-wǎn], อ่อนหวาน [wǎn-wǎn], เชิด [tɕh :d] sont présentés dans le concept de la personnalité.

Comme nous pouvons le voir, cet usage représente la même structure conceptuelle de la personnalité. Les Français et les Thaïlandais ont la même conception selon laquelle LE VISAGE EST LE REFLET DE LA PERSONNALITÉ (Voir annexe).

En outre, comme le montrent le tableau 1 et la figure 3, l'emploi des métaphores conceptuelles avec le mot « visage » au sens comparatif semblerait plus varié en langue thaïe qu'en langue française. Dans cette optique, nous avons encore trouvé des différences de métaphores conceptuelles entre le français et le thaï, ainsi :

- Les métaphores conceptuelles sur le mot « visage » au sens comparatif sont trouvées spécifiquement dans la langue française : la métaphore de la transformation, la métaphore de la non – action, la métaphore du déplacement.

- Les métaphores conceptuelles sur le mot « visage » au sens comparatif qui sont trouvées uniquement dans la langue thaïe sont : la métaphore de la religion, la métaphore de l'alimentation, la métaphore du mouvement et la métaphore de l'entité supranaturelle.

No.	Métaphores conceptuelles	Le mot « visage » en français		Sa traduction thaïe [nâ:]	
		Nombre d'expressions métaphoriques	Nombre total de pourcentage	Nombre d'expressions métaphoriques	Nombre total de pourcentage
1	sentiment	54	30%	29	18.95%
2	couleur/teinte/ éclat	29	16%	15	9.80%
3	personnalité	19	11%	19	12.42%
4	transformation	17	10%	0	0
5	non action	13	7%	0	0
6	action	9	5%	50	32.68%
7	déplacement	6	4%	0	0
8	toucher	6	3%	7	4.58%
9	animal	6	3%	3	1.96%
10	substance naturelle / phénomène naturel	6	3%	4	2.61%
11	organe humain	5	3%	1	0.65%
12	forme	3	2%	4	2.61%
13	réalité fabriquée	2	1%	3	1.96%
14	âge	2	1%	2	1.31%
15	végétal	2	1%	3	1.96%
16	religion	0	0%	6	3.92%
17	alimentation	0	0	4	2.61%
18	mouvement	0	0	2	1.31%
19	entité supranaturelle	0	0	1	0.65%
Total		179	100%	153	100%

Tableau 1 : Comparaison du nombre total de pourcentage des métaphores conceptuelles avec le mot « visage » en français et sa traduction thaïe [nâ:]

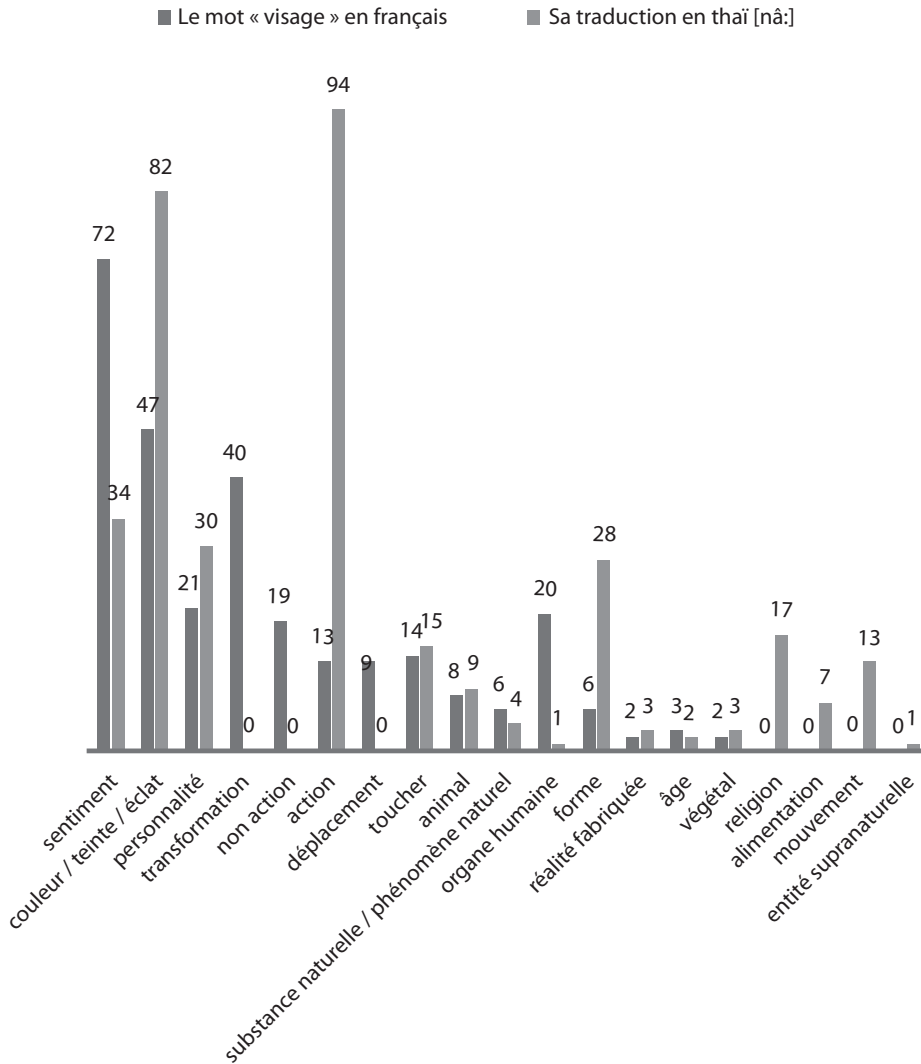

Figure 3 : Le nombre d'occurrences des expressions métaphoriques avec le mot « visage » en français et leur traduction thaïe [nâ:]

Conclusion

En faisant écho aux études antérieures (e.g. Ukosakul, 1991; Chinvigai, 2003; Wongpiya, 2012; Lordache, 2013), les concepts métaphoriques nous permettent de mieux comprendre un aspect d'un concept en termes d'un autre. Nous constatons que nous utilisons le terme « visage » au sens comparatif à travers les métaphores

conceptuelles qui sont du domaine source pour parler de l'état psychologique (sentiments, émotions, caractère d'une personne) et de l'état physique (trait dominant) de l'être humain. Pour conclure, les concepts métaphoriques, non seulement structurent principalement notre langage, mais aussi nos pensées, nos attitudes et nos actions comme

l'indique la théorie de la métaphore conceptuelle introduite par de George Lakoff et Mark Johnson, qui soulignent que le système conceptuel humain est structuré métaphoriquement.

Comme le langage est différent chez les Français et les Thaïlandais, cela permet à chacun d'employer différemment des expressions métaphoriques avec le terme « visage ». La variété de métaphores distinctes provenant d'expériences concernant, dont chacun distingue un aspect différent d'une personne de la considérer. Prenons par exemple, le lexème « grimace » : il est catégorisé dans la métaphore de la transformation mais en thaï ce lexème est traduit [en thaï] en termes plus variés et classés dans la métaphore de l'animal pour หน้าบึ้ง [nâ:-bûŋ], dans la métaphore de l'alimentation pour หน้าบูด [nâ:-bù:d], dans la métaphore de la forme pour หน้าเหยเก [nâ:-jě:-ke:], หน้าบิดเบี้ยว [nâ:-bìd-bîaw], หน้างอ [nâ:-ŋo:] et หน้าเบี้ย [nâ:-bê:]. Même si la catégorisation du lexème « grimace » est différente en français et en thaï, les deux langues poursuivent le même but en employant ce lexème pour parler de l'état psychologique (émotions et sentiments).

De plus, les valeurs fondamentales d'une culture de chaque société sont cohérentes avec la structure métaphorique. Les systèmes

conceptuels des cultures et des religions sont donc par natures métaphoriques, surtout dans la société thaïlandaise qui respecte le bouddhisme. Considérons, par exemple, ces métaphores de la religion trouvées uniquement dans la langue thaïe : หน้าสงบ [nâ:-sà-ŋòb], หน้าอกบุญไม่รับ [nâ:-bò:k-bun-mâi-ráb], หน้าอมทุกข์ [nâ:-?om-thúk], หน้าเวทนา [nâ:-wê:t-thá-na:], หน้ากรุณา [nâ:-kà-rú-na:], หน้างามประเสริฐ [nâ:-ŋa:m-prà-sè:t].

En conclusion, notre étude contribuera à mieux comprendre le fonctionnement des expressions liées aux concepts métaphoriques dans le langage quotidien en français et aussi en thaï. Tel que le montrent les résultats, les métaphores structurent et font partie de notre langage dans nos activités quotidiennes. Mais les concepts métaphoriques sont basés sur nos expériences vécues, c'est pour cette raison que les Français et les Thaïlandais emploient d'une manière différente les expressions métaphoriques. Ainsi, pour l'enseignement/apprentissage du français, il s'avère important d'attirer l'attention de nos apprenants sur le fait qu'il existe des différences et des similarités entre les expressions en français et en thaï. Il est de même important d'introduire en classe les aspects culturels de la société française et de la société thaïe.

Sources bibliographiques

- Chanikarn Wongpiya. (2012). *A comparative study of conceptual metaphors of human in French and Thai expressions. (Master's thesis)*. Srinakharinwirot University, Faculty of Humanities.
- Iordache, A. (2013, 12 novembre). *Métaphores de la crise dans la presse française et roumaine*. Consulté le 1 décembre 2013, de <http://www.revuesignes.info/document.php?id=3168>
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1985). *Les métaphores dans la vie quotidienne*. Paris: Editions de Minuit (trad. fr. de M. de Fornel et J.-J. Leclere).

- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal About the Mind*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Nida, Eugene A. (1975). *Componential Analysis of Meaning*. Mouton: The Hage.
- Pacharaporn Prapinvanich. (2009). *Translation of “Le bal” of Irène Némirovsky with analysis*. (Master’s thesis). Thammasat University, Faculty of Liberal Arts.
- Surachet Chanthim. (2009). *Translation and analysis of “Nouvelle histoire de Mouchette” by Georges Bernanos*. (Master’s thesis). Thammasat University, Faculty of Liberal Arts.
- Sanit Samakkarn. (1975). *Concerning the ‘face’ of thai people : analysis according to the anthropological linguistics approach*. Bangkok: NIDA Journal Vol. 4. Year 18.
- Ukosakul, M. (1999). *Conceptual Metaphors Motivating the use of “face”*. M.A. thesis, Phayap University.
- Wanna Chinvigai. (2005). *A comparative study of face-related figurative languages in Thai and Japanese*. (Master’s thesis). Thammasat University, Faculty of Liberal Arts.
- Yuwarej Laohapak. (2011). *Translation and analysis of “No et moi”(ending) by Delphine de Vigan*. (Master’s thesis). Thammasat University, Faculty of Liberal Arts.

Le paradis terrestre autour de l'univers christianisé dans *Atala* de Chateaubriand

Withaya KHUNATUMSATAPORN*

Introduction

L'étude du « paradis terrestre » fait partie du mémoire de l'analyse du symbolisme religieux de l'espace dans *Atala* de Chateaubriand. Il est certain que le sujet rapporté à la religion chrétienne dans l'ouvrage de Chateaubriand est habituellement étudié parce qu'il est un des écrivains s'attachant au catholicisme en exprimant sa foi dans œuvres. Dans son *Atala*, l'auteur peint les deux images contrastées de la vie sauvage et de la vie chrétienne qui se trouvent au milieu de la communauté indienne rouge et du village chrétien. Au sein de l'univers christianisé, nous sentirons l'atmosphère paradisiaque alors que l'univers de l'indigène non-chrétienne procure un sentiment opposé.

Ainsi, le paradis terrestre autour du village des chrétiens deviendra notre sujet de discussion dans cet article. Ici, nous nous intéressons à l'étude de la valeur symbolique du paradis terrestre par rapport à la description de la situation et des objets du village ainsi que l'action des personnages symbolisant quelques traits paradisiaques.

1. Description spatiale et symbolisme paradisiaque.

Il serait intéressant d'étudier la valeur symbolique du paradis terrestre à travers la description spatiale de l'auteur. D'une part, nous commencerons à analyser la situation

du village de la Mission. D'autre part, on terminera par le déchiffrement des objets apparaissant dans l'espace chrétien, qui pourraient être liés au symbolisme du paradis terrestre.

1.1 Situation de l'espace chrétien

La situation du village de la Mission est très discutable. Chactas et *Atala*, personnages principaux du récit, prennent le fleuve Tenase jusqu'à l'arrivée au village de la Mission ou village chrétien gouverné par un missionnaire nommé le père Aubry. De ce fait, il est possible que l'univers chrétien se trouve près du Tenase.

Dès le Prologue, le Tenase est un fleuve s'unissant au Mississippi ou au Meschacébé qui prospère le territoire, considéré comme un Nouvel Éden, jardin béni de Dieu :

Ce dernier fleuve, dans un cours de plus de mille lieues, arrose une délicieuse contrée, que les habitants des Etats-Unis appellent le nouvel Éden, et à laquelle les Français ont laissé le doux nom de Louisiane. Mille autres fleuves, tributaires du Meschacébé, le Missouri, l'Illinois, l'Akanza, l'Ohio, le Wabache, le Tenase, l'engraissent de leur limon et la fertilisent de leurs eaux (p.30-31)¹.

* Étudiant du programme du Maîtrise en langage et littérature française à l'Université de Chulalongkorn

¹ Toutes les citations d'*Atala* dans cet article viennent de Chateaubriand, F. R. de. *Atala René et les aventures du dernier Abencérage*. Paris : Garnier frères, 1962.

Nous comprenons la description de Chateaubriand dans son prologue à celle de la *Genèse*, premier livre biblique de l'Ancien Testament, qui le décrit comme un jardin abondamment arrosé par les fleuves de plusieurs affluents et plein des minéraux :

Un fleuve sortait d'Eden pour irriguer le jardin ; de là il se partageait pour former quatre bras. L'un d'eux s'appelait Pishôn : c'est lui qui entoure tout le pays de Hawila où se trouve l'or – et l'or de ce pays est bon – ainsi que le bdellium et la pierre d'onyx. Le deuxième fleuve s'appelait Guihôn ; c'est lui qui entoure tout le pays de Koush. Le troisième fleuve s'appelait Tigre ; il coule à l'orient d'Assour. Le quatrième fleuve, c'est l'Euphrate (*Genèse*, chap. 2 vers (verset) 10–14)¹.

Toujours dans le prologue, Chateaubriand représente le terrain influencé par le Mississippi et ses tributaires si bien qu'il est fertile comme le paradis terrestre dans les différents bras fluviaux arrosent le terrain de la même manière que le fleuve du jardin d'Éden de la *Genèse*. Le Tenase, un des bras du Mississippi, se situant proche de l'espace chrétien, joue le rôle d'élément fertilisant symbolisant la bénédiction paradisiaque. Avant d'accéder au village chrétien, nous trouvons le cimetière des chrétiens dit « les Bocages de la Mort » qui figure un jardin de délices grâce aux chants d'oiseaux ressemblant aux cantiques de la chapelle. Le ruisseau de la paix coulant au milieu des bocages produit aussi l'image du jardin paradisiaque de la *Genèse* qui est arrosé par l'eau.

Comparable à l'univers des indiens rouges, le village d'Apalachucla se trouve dans l'Alabama (Letessier, cité dans *Atala René et le Dernier Abencérage*, 1962 : 64). Bien que ce village se situe près de la rivière Chacta-Uche, cette rivière ne fait pas partie des fleuves symboliquement paradisiaques exposés dans le prologue. Sur l'image symbolique, l'univers des sauvages indiens s'éloigne de l'atmosphère paradisiaque venant des bras fluviaux du Mississippi. Au demeurant, au bord de la rivière, on ne trouve qu'une ligne du tombeau et « l'Arbre des pleurs et du sommeil (p.72) » symbolisant la mort maudite, qui est contraire à la mort vivante et salutaire des chrétiens symbolisée, par « des hymnes des oiseaux qui célébraient à la mémoire des morts une fête éternelle (p.107) ». Les croyances médiévales au sujet de la mort font la différence entre la mort païenne et la mort sous l'ombre de la religion catholique. D'une part, au moment de la mort des non-chrétiens, faute du sacrement pour les morts, leurs âmes subissent la malédiction de sorte qu'elles sont défendues d'accéder au Paradis et de trouver à la vie éternelle avec Dieu. En effet, « l'Arbre des pleurs et du sommeil », près du tombeau des indiens rouges non-convertis et non-sacrés, figure le malheur et l'incapacité de la résurrection des âmes à la vie éternelle, après leur mort maudite. D'autre part, l'image de la chapelle symbolique du cimetière chrétien, remplie de chants d'oiseaux et d'autres atmosphères agréables ; comme le ruisseau de la paix ou le signe de la croix, évoque le salut et la résurrection des esprits à la vie éternelle qui leur permet de vivre éternellement avec Dieu.

¹ Toutes les citations bibliques dans cet article viennent de *Traduction œcuménique de la Bible*, autorisé par la Conférence des évêques catholiques du Canada. Paris : Société biblique française et Editions du Cerf, 1988.

1.2 Symbolisme paradisiaque des objets

Dans le village de la Mission, les objets, peints par Chateaubriand, sont assez nombreux. Mais, il existe quelques objets qui peuvent être rapportés au symbolisme paradisiaque. Ici, on a pour but de les découvrir depuis l'entrée du village de la Mission jusqu'au sein de la communauté chrétienne.

Dès l'entrée du village, la plaine des fleurs au milieu de laquelle se situe le village est un point très intéressant. Cette plaine évoque une image du jardin paradisiaque en matière de la bénédiction divine : la profusion venant du fleuve Tenase, un des affluents du Meschacebé ou du Mississippi, rend paradisiaque le paysage du village chrétien. En outre, le chemin d'entrée du village, menant aux montagnes, figure une voie menant au Paradis céleste ; en effet, les montagnes symbolisent l'escalier entre le monde terrestre et le monde divin. Autrement dit, il montre que ce village s'harmonise ou s'unit au monde d'en haut. Les chênes verts et les magnolias se situant auprès de la route d'entrée rappellent les arbres de vie qui grandissent au milieu de la Cité Sainte ou la Jérusalem nouvelle, considérée comme le Paradis aux yeux des chrétiens (*Apocalypse* chap. 22 vers 2)¹ : « On y arrivait par une avenue de magnolias et de chênes verts, qui bordaient une de ces anciennes routes que l'on trouve vers les montagnes qui divisent le Kentucky des Florides (p.107-108) ».

À part de l'extérieur du village, nous continuons à constater ses objets intérieurs. Le champ de blé sera notre objet d'étude.

Chateaubriand peint des épis du blé apportant de la couleur d'or : « flots d'or (p.110) ». Ce faisant, le paysage champêtre du village est couvert de couleur d'or. Cette couleur serait intéressante à analyser dans son symbolisme paradisiaque. Effectivement, l'Apocalypse, dernier livre biblique prophétisant la fin du monde, l'Enfer et le Paradis, représente que la rue du Paradis « était d'or pur (*Apocalypse* chap. 21 vers 21) ». Ainsi, la couleur d'or du champ du blé rappelle symboliquement le Paradis chrétien.

Déjà que le champ du blé figure la couleur paradisiaque, le ciel matinal au moment de la messe apporte en plus un symbolisme divin. La lumière du soleil levant illumine tout d'or : « L'aurore, paraissant derrière les montagnes, enflammait l'orient. Tout était d'or ou de rose dans la solitude (p.109) ». La totalité de la couleur or au sein du village de la Mission permet de découvrir que le monde terrestre s'harmonise au monde céleste. Les rayons de soleil touchant de la terre symbolisent un Paradis céleste descendant sur la communauté chrétienne. De ce fait, le village de la Mission et son environnement illuminé deviennent paradis terrestre de la même manière de la rue d'or du Paradis céleste exposé dans l'*Apocalypse*.

Au milieu de la communauté chrétienne, « des greniers (p.113) » est un autre objet de notre déchiffrement du symbolisme paradisiaque. Littéralement, Chateaubriand vise à montrer « une économie sociale » : les habitants se partagent également et généreusement leurs produits d'agricoles. Néanmoins, notre étude ne s'y intéresse pas en se détournant vers leur valeur symbolique

1 Il s'agit du dernier livre biblique faisant partie du Nouveau Testament qui présente la vision prophétique de la fin du monde.

du paradis chrétien. Dans l'Évangile de Saint Mathieu¹, le grenier figure le jugement dernier de Dieu : « Il (Dieu) a sa pelle à vanner à la main, il va nettoyer son aire et recueillir son blé dans le grenier ; mais la balle, il brûlera au feu qui s'éteint pas (ch.3 vers 12) ». D'après ce verset évangélique, le grenier symbolise le Paradis dans lequel Dieu accueille les justes sauvés de la punition en Enfer. Le blé avec sa couleur or figure le juste ou l'homme valeureux comme l'or qui est digne d'entrer dans le Royaume céleste. En plus, Chateaubriand compare le berger du village qui est en train de faire paître ses troupeaux, à Sem, personnage biblique de la *Genèse* :

Cette possession, qui pêle-mêle avec ses troupeaux suivait de rocher en rocher son chef véritable, représentait à mon cœur attendri ces migrations des premières familles, alors que Sem, avec ses enfants, s'avancait à travers le monde inconnu, en suivant le soleil, qui marchait devant lui (p.112).

Dans le mythe chrétien, Sem (*Genèse*, chap.9 vers 28 – chap.10 vers 1) est un des fils de Noë, descendance juste, qui est sauvé de la colère divine lors du déluge. En effet, Sem est estimé comme un personnage s'échappant au jugement de Dieu. Comparable au personnage biblique, le villageois chrétien est aussi considéré comme l'homme qui est sauvé et gracié par Dieu si bien qu'il est admis d'entrer le paradis terrestre symbolisé par le village de la Mission. En bref, les greniers et la comparaison des habitants avec Sem symbolisent que le village de la Mission,

illuminée de la couleur or du champ et de la lumière solaire, est un espace paradisiaque où habitent les justes qui ne subissent pas l'indignation divine.

2. Action des personnages et symbolisme paradisiaque de l'espace chrétien

L'interprétation du symbolisme paradisiaque à travers la description spatiale ne suffirait pas à évoquer à elle seule l'image du paradis terrestre dans l'espace chrétien. L'action des personnages qui y demeurent pourrait, plus évidemment qu'au niveau descriptif, contribuer à l'aspect paradisiaque de l'univers chrétien.

2.1 La messe en plein air et la présence divine

Rituellement, la messe catholique vise à louer Dieu avec des chants ou des cantiques. L'activité cultuelle des croyants du monde en bas reflète celle des âmes fidèles qui chantent des chansons de louange devant Dieu au Paradis (*Apocalypse* chap. 4 vers 1–11). En d'autre terme, le Paradis est un lieu du culte de la Divinité avec des chants de louanges célébrés par les esprits des justes ou les élus. Ainsi, la pratique de la messe des habitants chrétiens du village de la Mission figure les anges et les élus étant en train d'adorer Dieu devant son trône céleste ; c'est-à-dire que le village chrétien se transforme en Paradis symbolique.

Ensuite, l'absence du temple est aussi un point intéressant à analyser dans son sens symbolique du paradis. Le culte chrétien des habitants du village de la Mission se différencie de la pratique normale qui

¹ Ce livre biblique, composé par Saint Mathieu, un des disciples de Jésus, expose l'histoire de la vie de Jésus Christ et son enseignement.

s'exerce dans les chapelles ou les cathédrales. Les croyants du village de la Mission font la messe en plein air, devant le signe de la grande croix se situant sur le chemin du village ; à ce point, la messe sans temple des villageois est problématisée. Le livre apocalyptique de Saint Jean révèle que le Paradis est une cité où n'existe pas le temple divin : « Mais de temple, je (Saint Jean) n'en vis point dans la cité, car son temple, c'est le Seigneur, le tout-puissant ainsi que l'agneau(le Christ) (*Apocalypse* chap. 21 vers 22) ». De ce fait, le rite catholique en plein air au lieu de la pratique au sanctuaire est rapporté à la valeur symbolique de l'espace paradisiaque où le temple n'existe pas.

Le signe de la croix sur le chemin du village peut en plus dogmatiquement symboliser la présence divine. Cependant, cet objet ne suffit pas à convaincre les incroyants de l'existence de Dieu. Durant la messe, déjà que la croix figure la présence de Dieu, l'Eucharistie ou la Communion est aussi une cérémonie où se transmet la présence divine par le pain sacré et le vin qui symbolisent le corps et le sang de Dieu, le Fils crucifié. Saint Thomas d'Aquin (Bouchard, 1978 : 42) remarque :

Puisque toutes les réalités ont une essence , ou « substance », ou des aspects apparents, ou « accidents », on peut affirmer qu'au moment où le prêtre consacre les éléments de la Communion, la substance du pain et du vin transmute en la substance du corps du Christ-transsubstantiation-tandis que les accidents du pain et du vin : couleur, odeur, poids, demeurent inchangés.

La théologie de Saint Thomas d'Aquin affirme la valeur symbolique du pain sacré

qui figure le corps de Dieu. Pendant la messe, le père Aubry consacre l'hostie sacrée dans les airs (p. 109) si bien que Chactas sent, lors de l'élévation du pain, l'existence divine descendant du Ciel pour entrer dans son âme : « Non, je ne doute point au point qu'au moment où nous nous prosternâmes, le grand mystère ne s'accomplit, et que Dieu ne descendit sur la terre, car je le sentais descendre dans mon cœur (p. 110) ». Le sentiment divin de Chactas, lors de la Communion, devant le pain sacré symbolisé par le corps du Christ, montre qu'il éprouve l'existence de Dieu qui pénètre dans son cœur malgré son invisibilité. Avant d'entrer dans le village chrétien, Chactas ne se plonge que dans des désirs terrestres ; par exemple, passion pour Atala. Mais, dès qu'il entre dans l'univers chrétien symbolisant le Paradis, une sensibilité divine le touche de sorte que le héros commence à admirer le christianisme. Le changement sentimental de Chactas, lorsqu'il accède à l'univers chrétien, assure sa valeur symbolique du paradis terrestre en tant que lieu de l'existence divine perçue par le sentiment au moment de la cérémonie pleine des objets symbolisant Dieu.

2.2. L'Extrême-onction et l'animation spatiale symbolisant l'espace de la vie éternelle

À part la Communion en plein air, au sein de la communauté chrétienne, qui symbolise l'espace paradisiaque en matière de la demeure divine, l'Extrême-onction ou le sacrement pour le mort que le prêtre fait pour Atala symbolise l'entrée du Paradis : espace de la vie éternelle. La doctrine chrétienne divise, en deux genres, la signification de la vie : la vie terrestre ou corporelle (durant la vie actuelle) et la vie

paradisique ou spirituelle (après la mort corporelle). Les injustes, après leur mort corporelle, ne peuvent pas ressusciter à la vie céleste, mais à la condamnation divine en Enfer, considéré comme lieu de seconde mort, alors que les justes sont ressuscités à la vie éternelle par l'entrée dans le Paradis céleste. La réponse du missionnaire à Chactas qui lui pose une question sur l'Extrême-onction assure la vie éternelle d'Atala déjà morte et reçue de ce sacrement : « Relevant alors ma tête abattue, je m'écrirai en regardant le vase où était l'huile sainte : « mon père, ce remède rendra-t-il la vie à Atala – Oui, mon fils, dit le vieillard en tombant dans mes bras, la vie éternelle ! » Atala venait d'expirer (p. 139) »

Dans le *Génie du christianisme I* (Chateaubriand, 1966 : 97), l'Extrême-onction est le dernier sacrement qui permet aux esprits fidèles d'être sacrés par l'huile sainte du prêtre et de renaître au Paradis céleste, lieu de la vie incorruptible : « Enfin, le moment suprême est arrivé ; un sacrement a ouvert à ce juste les portes du monde, un sacrement va les clore ; la religion (...) prépare le baptême de cette seconde renaissance ; mais ce n'est pas l'eau qu'elle choisit, c'est l'huile, emblème de l'incorruptibilité céleste ». Et, la vie après la mort des fidèles, d'après l'*Évangile de Saint Jean*¹ (ch. 11 vers 25 – 26), est la résurrection de l'âme qui vivra, au sein du Paradis, éternellement avec Dieu : « Jésus lui dit : « Je suis la résurrection et la vie : celui qui croit en moi, même s'il meurt, vivra ; et quiconque vit et croit en moi ne mourra jamais ». La parole de Jésus exposée dans l'Évangile de Saint Jean explique que l'âme du croyant sera ressuscitée après sa mort du corps et vivra à jamais avec Dieu. L'Extrême-onction est une cérémonie qui

assure la résurrection et la vie éternelle du défunt chrétien. Ainsi, l'idée chrétienne concernant du sacrement pour les morts évoque la résurrection des esprits fidèles et l'accès à la vie immortelle.

Pourtant, la notion du paradis en tant que le lieu de la vie éternelle est encore abstraite pour Atala car l'univers céleste est physiquement imperceptible : l'auteur ne peut pas littéralement le représenter dans son récit. Nous supposons que l'environnement de l'espace chrétien au moment de la cérémonie funéraire symbolise le paradis jugé comme lieu de la vie éternelle par l'animation des éléments spatiaux. Pendant les funérailles de l'héroïne, les éléments naturels de l'espace sont presque totalement animés par Chateaubriand.

La lune prêta son pâle flambeau à cette veillé funèbre. Elle se leva au milieu de la nuit, comme une blanche vestale qui vient pleurer sur le cercueil d'une compagne. Bientôt, elle répandit dans les bois ce grand secret de la mélancolie qu'elle aime à raconter aux vieux chênes et aux ravages antiques des mers (p. 144).

La lune agit comme un être humain qui vient participer au deuil d'Atala. « Prêta », « pleurer » et « raconter » évoque des verbes de l'action humaine. L'animation lunaire crée un signe de la vie, autour de l'espace funéraire, qui montre le symbolisme paradisiaque en tant que lieu de vie. Le mouvement de la lune personnifiée correspond au moment de la consécration d'Atala avec une feuille végétale désignée « baumes du ciel (p. 144) » qui figure l'arbre

¹ C'est un autre livre de l'histoire de la vie et de l'enseignement de Jésus, écrit par Saint Jean.

de la vie, se trouvant au sein du Paradis céleste et dont la feuille a des vertus curatives (*Apocalypse* chap. 22 vers 2). Ensuite, le père Aubry dit un sermon dans le livre du prophète qui évoque l'idée de la mort corporelle ressemblant à la sécheresse végétale (p. 145). Le magnolia fané, posé près du cadavre de l'héroïne par Chactas, évoque un signe de la mort du corps terrestre. Après avoir prononcé son sermon, son écho se répandit sur d'autres éléments naturels comme « torrents », « forêts » et d'autres voix comme « chants de colombe », « chute d'un torrent », « tintements de la cloche » et la voix venant du cimetière ressemblant aux chants des enterrés s'harmonisent avec la voix du missionnaire. Le verbe « répondre à la voix

du solitaire (p. 145) » expose l'animation de tous les éléments naturels de l'univers chrétien lors des funérailles d'Atala. Les signes de la vie comme la lune, l'écho spatial des torrents et des forêts, la symphonie des colombes, d'une chute d'eau, de la cloche et des chants des chrétiens enterrés apparaissent plus souvent que le signe de la mort corporelle comme la fleur fanée. Comme la fleur sèche, symbole du cadavre de l'héroïne, est entourée du grand nombre des symboles de la vie, il montre que le pouvoir de la mort est englouti de celui de la vie. L'engloutissement ou la supériorité de la vie évoque une idée du triomphe du christianisme sur la mort que Chateaubriand conclut dans son *Épilogue* (p. 151).

Conclusion

En conclusion, notre travail sur la description spatiale et l'action des personnages au sein de l'espace chrétien indique la valeur symbolique du paradis terrestre. La manière descriptive de la situation et des éléments du village chrétien évoque l'image symbolique du paradis terrestre en tant que lieu de bénédiction divine et demeure des justes par rapport à l'enseignement biblique.

En ce qui concerne la valeur symbolique de l'action des personnages, la messe en plein air figure le paradis en matière de lieu du culte devant la présence de Dieu. L'espace personnifié ou animé autour de

l'Extrême-onction d'Atala symbolise lieu de la vie éternelle correspond à la foi chrétienne.

D'après l'avis de Mircea Eliade (1957 : 87), « Le christianisme apparaît ainsi comme la réalisation du Paradis ». Puisque le village de la Mission est christianisé par le père Aubry, ce village et son environnement se transforment symboliquement paradisiaques. Nous pensons que le paradis terrestre du village chrétien est lieu de délice venant de l'ambiance agréable de la nature et la pratique religieuse qui satisfait spirituellement Chactas et qui permet à Atala de trouver le bonheur salutaire au sein du Paradis céleste, après sa mort corporelle.

Bibliographie

Traduction œcuménique de la Bible, autorisé par la Conférence des évêques catholiques du Canada. Paris : Société biblique française et Editions du Cerf, 1988.

Bouchard, G. *Christianisme*. Traduit par Claude Bonnafont. Paris : Liana Levi, 1978.

Chateaubriand, F. R. de. *Atala René et les aventures du dernier Abencérage*. Paris : Garnier frères, 1962.

Chateaubriand, F. R. de. *Génie du christianisme I*. Paris : Garnier Flammarion, 1966 a.

Chateaubriand, F. R. de. *Génie du christianisme II*. Paris : Garnier Flammarion, 1966 b.

Eliade, M. *Mythes rêves et mystères*. Paris : Gallimard, 1957.

Todorov, T. *Symbolisme et interprétation*. Paris : Seuil, 1978.

Pelletier, A. M. *Lectures bibliques aux sources de la culture occidentale*. Paris : Nathan, 1973.

Tapie, V. *Chateaubriand*. Paris : Seuil, 1976.

ที่นี่มีความแตกต่างมากมาย (ตอนที่ ๕ ตอนจบ)

ครูแฉ้ว

เมื่อเด็กฝรั่งเรียนไทย

ตามกฎหมายของไทย เด็กฝรั่งต้องเรียนภาษาไทยอย่างน้อย ๑ คาบต่อสัปดาห์ เนื่องจากเด็กที่นี่มีวิชาเรียนที่หลากหลาย โรงเรียนก็เลยจัดให้เด็กฝรั่งเรียนภาษาไทย ๑ คาบต่อสัปดาห์ ส่วนเด็กไทยลูกครึ่งสามารถเลือกเรียนภาษาไทย ๓ ชั่วโมง แต่ก็มีเด็กชาติอื่นบางคนที่มีพ่อแม่คิดว่าจะอาศัยอยู่เมืองไทยขอเรียนไทย ๓ ชั่วโมง

ฉันจึงใจที่ใช้ชื่อเรื่องตอนนี้ว่า “เมื่อเด็กฝรั่งเรียนไทย” แทนที่จะใช้ว่า “เมื่อเด็กฝรั่งเรียนภาษาไทย” เพราะที่นี่ได้มีการสอดแทรกกิจกรรมเกี่ยวกับ pays d'accueil มากมายตลอดปีการศึกษา

เช่น ครูฝรั่งจัดทัศนศึกษาพานักเรียนไปดูภาพเขียนฝาผนังที่วัดพระแก้ว ก่อนออกเดินทางผู้ปกครองฝรั่งที่มีความรู้เรื่องรามเกียรติ์จะมาบรรยายความเป็นมาและเรื่องย่อประมาณครึ่งชั่วโมงให้นักเรียนฟัง เป็นผู้ปกครองที่สามารถเล่าเรื่องย่ออย่างสนุกสนานสนใจแม้จะเป็นเด็กเล็กชั้น 6e ระหว่างฟังนักเรียนแต่ละคนจะมีเอกสารเย็บเล่มบาง ๆ ที่มีรูปภาพเขียนฝาผนัง (ภาพสี) อยู่ในมือ แต่ละภาพวันที่สำหรับให้นักเรียนได้เขียนเติมข้อมูลในภายหลัง (ที่นี้แต่ละครั้งที่มีการพาเด็กออกนอกสถานที่ต้องมีผู้ใหญ่ ๑ ดูแลเด็ก ๘ คน ดังนั้นจึงมีการประสานกับผู้ปกครองที่สนใจไปด้วย) เมื่อถึงวัดพระแก้ว ผู้ปกครองหัวหน้าทีมก็ตรงดิ่งไปที่ประตูซึ่งมีภาพวาดตัวละครหลักของ

เรื่องรามเกียรติ์ ผู้บรรยายให้นักเรียนสังเกตลักษณะพิเศษของตัวละครแต่ละตัว หลังจากนั้นก็นักเรียนเดินดูภาพเขียนที่เป็นเหตุการณ์สำคัญ ๆ พร้อมบรรยาย ทางโรงเรียนจะจัด picnic box ให้นักเรียนที่ออกมาทัศนศึกษา หลังจากกินข้าวเที่ยงเสร็จ ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนโดยลดความสามารถนักเรียนแต่ละกลุ่มต้องลงมติเลือกภาพเขียนที่กลุ่มสนใจหนึ่งภาพ โดยเลือกจากภาพที่มีอยู่ในเอกสารที่แจกให้ เด็กทั้งกลุ่มจะเดินหาว่าภาพเขียนนั้นอยู่ที่ไหน แล้วเขียนบรรยายเรื่องของฉากที่เห็นในภาพ การจัดทัศนศึกษาวัดพระแก้วเป็นโครงการของครูสอนภาษาฝรั่งเศสที่ต้องการฝึกนักเรียนเรื่องการเขียนเรื่องเล่า ฉันอดทึ่งไม่ได้ว่า เขากำลังสอนภาษาของชาติเขาแต่เขาได้เอาวัฒนธรรมของ pays d'accueil เข้าไปเกี่ยวข้องจนได้

ได้มีการแทรกวัฒนธรรม ความเป็นไทยอยู่ในวิชาต่าง ๆ ที่ฉันเห็น คือ งานของนักเรียนในห้องคณิตศาสตร์ที่เขียนเลขไทยคู่กับเลขอารบิก ครูสอนเลขคุยกับฉันเพื่อขอข้อมูลเรื่องหน่วยวัด ซึ่งดวงของไทยสมัยก่อน คืบ วา ศอก ตารางวา ไร่ ฯลฯ และตั้งข้อสังเกตว่า การวัดเริ่มจากการวัดโดยใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย วิชาภูมิศาสตร์ มีงานของนักเรียนที่ติดฝาผนังเรื่องย่านต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ เป็นภาพที่นักเรียนถ่ายเอง และเขียนข้อมูลเองตามมุมมองและความเห็นของพวกเขา เช่น สวนสาธารณะ ย่านการค้า ย่านชุมชนแออัด ฯลฯ

นอกจากนี้ มหกรรมประจำปีที่ทำให้เด็กฝรั่งได้เรียนไทย คือ มหกรรมวันสงกรานต์ การจัดสงกรานต์แต่ละปีที่นี่ มีการเตรียมงานตั้งแต่ต้นปีการศึกษา (กันยายน) จะมีการประชุมระหว่างครูและผู้ปกครองหลายครั้งก่อนวันงาน แต่ละปีจะมีเลือกหัวข้องาน เช่นปีที่แล้วเรื่องใหม่ ปีนี้เรื่องข้าว จะเริ่มตั้งแต่การปรับดินแปลงหนึ่งของโรงเรียนให้นักเรียนหว่านเมล็ดข้าว แต่ละวัน เดือนที่ผ่านไป จะเห็นเด็กแหวะเวียนมาดูการเติบโตของต้นข้าว บางครั้งเห็นเด็กจูงมือพ่อแม่ที่มารับลูกตอนเย็น มาดูต้นข้าวที่โตสูงขึ้น เด็กตื่นตื่นเมื่อเห็นข้าวออกรวง และต้นข้าวก็เติบโตพอดีกับวันงานในวันงาน เด็กเข้าคิวกันเพื่อลองฝัดข้าวด้วยการใช้ไม้คียบรวงข้าวที่มัดและกระแทกเพื่อให้เมล็ดข้าวออกจากรวง ตำข้าวในครกไม้ จับกระดังเพื่อฝัดข้าว อุปกรณ์ต่าง ๆ ยาว สูง ใหญ่กว่าเด็กมาก แต่เด็กก็พยายามตั้งอกตั้งใจที่จะทำ นอกจากเด็กได้สัมผัสได้เรียนรู้โดยผ่านการทำจริงแล้ว ยังกิจกรรมอื่น ๆ อีกที่เด็กได้ลองทำด้วยตัวเองทุก ๆ คน เช่น ทำวุ้นสาหร่ายทะเลเพี้ยนด้วยใบมะพร้าว ตัดตุ่ง ปั้นหม้อ ร้อยดอกไม้ แกะสลักผักผลไม้ แม้ว่ามีน้อย ๆ จะไม่อำนวยความสะดวกให้ได้ถนัด แต่ทุกกิจกรรมจะมีพี่เลี้ยงประจำที่คอยช่วย ผลงานที่ทำเสร็จจะเป็นของเด็กคนนั้นที่เอากลับบ้านได้ ภาพของเด็กที่วิ่งถือวุ้นที่ตัวเองทำเอง วาดภาพเองบนกระดาษสา แล้วซักล่อยขึ้นในสนามฟุตบอล เด็กผู้ชายที่ถือตุ่งแล้วถือกระตักขึ้นกระตักลง บอกว่าเหมือนแมงกะพรุนเสียงเด็กหัวเราะขณะที่ประคองมือเพื่อบั่นแจกันบนฐานที่หมุนตัว เพื่อนที่รุมล้อมลุ้นว่ารูปทรงของแจกันจะออกมาอย่างไร และรอคิวต่อไปของตัวเอง เด็กเดินสวนกันอวดโชว์ผลงานของกันและกัน ปลาตะเพียน ตุ่ง แจกันเล็ก ๆ แล้วเดินไปที่ลานเด็กเล่นที่มีอาหารไทย ขนมเบื้อง หมูปิ้ง ข้าวเหนียว

น้ำสมุนไพร นอกจากนี้ยังมีพิธีรดน้ำพระ รดน้ำครู การแสดงหุ่นกระบอก ชกมวย กลองสะบัดชัย รำไทย จบลงด้วยการเล่นน้ำในสนามฟุตบอลเวลาบ่ายสองโมง เด็กเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนาน

การประเมินผลของงานนี้ ไม่มีการเขียนรายงานของครู แต่เป็นภาพความสนุกสนานของเด็กในแต่ละกิจกรรม พร้อมคำพูดที่เด็กแต่ละคนเล่าว่าทำอะไร รู้สึกอย่างไร ฉันรู้สึกภูมิใจในฐานะเจ้าของวัฒนธรรม ชื่นใจกับการที่เด็กได้เรียนรู้โดยการสัมผัสจริง เสียตายอยู่ลึก ๆ ว่าทำไมเด็กไทยไม่มีโอกาสที่ได้เรียนรู้อย่างเด็กฝรั่งนะ ทำไมมหกรรมนิทรรศการของไทยที่จัดกันมีแต่บอร์ดใหญ่ สิ่งของตั้งโชว์ไว้ดูเพียงแค่นั้น เราจะกล้าลงทุนเงินมหาศาลขนาดนี้เพื่อเด็กหรือ นึกถึงเงินลงทุนทางการศึกษาในการจัดอบรมสัมมนาครู ๆ ในโรงแรม น่าจะเอามาจัดให้เด็กบ้าง ให้สัมผัส ให้ได้ทำ ให้ได้เรียนรู้โดยปฏิบัติจริง

สามสิบกว่าปีที่ เป็นครูยืนอยู่หน้าชั้นสอนเด็กไทย ตอนนี้ก็รู้ว่าบรรยากาศในห้องเรียนจะน่ารักเหมือนที่เคยพบมาหรือเปล่า ฉันอาจจะโชคดีที่เด็กที่เคยสอนในโรงเรียนไทยค่อนข้างมีส่วนร่วมระหว่างเรียน เช่น พูดตาม ตอบคำถาม แต่เมื่อไรที่ให้แสดงความคิดเห็นเหมือนมีอะไรไปกระตุกกักนักเรียนจะเงิบทันที มีไม่กี่คนที่พูดแสดงความคิดเห็นหลังจากอึ้งไปสักพัก

แต่ที่นี่ เมื่อถามคำถาม เด็กยกมือกันสลอนจนกลุ่มใจว่าจะเรียกใครดี บางครั้งมีคนยกมือลืบกกว่าคน คนที่นั่งอยู่หลัง ๆ กลัวครูไม่เห็น บางคนเขย่งตัวครึ่งนั่งครึ่งยืน บางคนลุกขึ้นยืนยกมือ ฉันเลยแก้ปัญหาด้วยการ พูดยกมือสวัสดี พร้อมชี้เด็กทีละคนที่ยกมือ “จ้าจิมะเชื่อเปราะาะ กะเทาะหน้าแวน พายเรือออกแอน กระแทนตันกุ่ม สาว ๆ หมุ่ม ๆ อาบน้ำท่าไหน อาบน้ำท่าวัด เอาแป้ง

ไหนดัด เอากระจกไหนด่อง เยี่ยม ๆ มอง ๆ นกขุนทองร้องวู้” เมื่อจบประโยคที่ใคร ก็ให้เด็กคนนั้นตอบ เด็กสนุกกับการลั่นว่า “นกขุนทองร้องวู้” จะไปตกที่ใคร เด็กถามว่า “ที่มาตามร้องมีความหมายว่าอะไร” ฉันตอบกลับว่ามันยาว ไม่มีเวลาแปล แอบคิดในใจว่าไม่รู้จะแปลยังไง เพราะบางข้อความในบทดอกสร้อยนี้ ไม่ค่อยจะสัมพันธ์กันเท่าไรนัก

ส่วนเรื่องแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนที่นี่ มีเยอะเกิน อะไรนิดอะไรหน่อย เธอยกมือแสดงความคิดเห็นทันที เช่น หลังจากดูภาพที่ฉันใช้เป็นสื่อการสอน “มาตามภาพนี้ แปรงสีฟันใหญ่กว่าปากเด็กนะ” “ทำไมนักเรียนไทย เด็กผู้ชายสวมถุงเท้าสูงถึงน่อง แล้วทำไมเด็กผู้หญิงต้องพับถุงเท้าล่ะ” “มาตามในโรงเรียนไทย มีอะไรที่ไม่ห้ามบ้างไหม” หลังจากดูหนังเรื่อง ข้าวเหนียวหมูปิ้ง เธอก็วิจารณ์ว่า “รถมอเตอร์ไซด์ค์เล่นมาแค่ความเร็ว ๕๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง แล้วชนเด็กตาย เป็นไปไม่ได้หรอกมาตาม” นอกจากนี้ เธอยังกล้าแสดงความคิดเห็นต่อพฤติกรรมของเพื่อนในห้อง เช่น เมื่อมีเด็กที่ไม่ค่อยตั้งใจเรียนบอกว่าไม่เข้าใจ ก็มีเด็กหันขวับไปทันทีและบอกเด็กคนนั้นว่า “Tu aurais dû écouter la prof !”

ตั้งแต่ปีแรกที่ได้รับมอบหมายให้สอนภาษาไทยเด็กฝรั่งเศสซึ่งเป็นเพียง ๑ คาบต่อสัปดาห์ และรู้ว่าเป็นเพียงสอนให้พูดเท่านั้น ฉันได้สร้างหน่วยการเรียนรู้โดยศึกษาจากแบบเรียนภาษาฝรั่งเศสสำหรับคนต่างชาติ แบ่งหัวข้อแต่ละระดับชั้น โดยเริ่มจากสิ่งใกล้ตัวที่สุด แล้วค่อยพูดถึงสิ่งที่ค่อย ๆ ห่างออกไป โชคดีที่ไปพบหนังสือเรียนภาษาไทยของคนฝรั่งเศสคนหนึ่งซึ่งสร้างเครื่องหมายหน้าคำที่ออกเสียงทุกคำเพื่อสื่อความเข้าใจในการออกเสียง เสียงในภาษาไทยที่มีถึง ๕ ระดับเสียง

เป็นความยากของคนต่างชาติ ดังนั้น สัญลักษณ์การออกเสียงง่าย ๆ ของคนฝรั่งเศสคนนั้นจึงช่วยให้พอสมควร เช่น /ma (หมา) -ma (ม้า) •ma (มา) \som (ส้ม) _kaï (ไก) เสียงที่เป็นปัญหาสำหรับเด็กฝรั่งเศสคือเสียงจัตวา ทุกครั้งที่ฝึก อดซ้ำกับการยืดคอสุดกำลังของเด็กไม่ได้ ตอนพยายามฝึกก็พอจะออกเสียงใกล้เคียง ถ้าเป็นคำ ๆ แต่พอพูดเป็นประโยคก็จบเห่ เพราะธรรมชาติของการออกเสียงในภาษาแม่ของเขาทำให้เพี้ยนอยู่พอสมควร โดยเฉพาะการพูดประโยคยาว ๆ เมื่อยังไม่จบเรื่อง เธอก็ขึ้นเสียงสูงคำท้ายประโยคตลอด เช่น “เด็กผู้หญิงตัวเตี้ย ผมยาว ตาสีทอง...” อีกปัญหาของการออกเสียงคือเสียง ก ไก่ เธอจะพูดว่า “ข้าวผัดไซ้” แทนที่จะพูดว่า “ข้าวผัดไก่” พอสอนเรื่องผลไม้และน้ำผลไม้ ก็มีเด็กบอกว่า “Madame, j’adore le jus de banane mixé. Comment on peut commander le jus de banane mixé ?” ฉันหยุดก็แล้วตอบว่า “เธอสั่งเป็นภาษาอังกฤษดีกว่า มันออกเสียงยาก” ความจริงแล้วฉันกลัวว่าการสื่อสารจะเพี้ยนไป ถ้าไปเจอบ่อยเป็นชายหนุ่มแล้วจะยุ่ง

เมื่อให้เด็กเล่นบทบาทสมมติที่ร้านอาหารหรือร้านเสื้อผ้า เมื่อคนเสิร์ฟไหว้หรือคนขายไหว้เด็กที่เล่นบทบาทเป็นลูกค้าทุกคนก็ยกมือไหว้ด้วยอย่างอ่อนน้อม ค้อมตัวต่ำมาก สวัสดิ์ศรีรับ สวัสดิ์คะกันใหญ่ ทั้งไปลามาไหว้ ฉันอธิบายว่า ลูกค้าไม่ต้องไหว้คนเสิร์ฟหรือพนักงานขาย แค่พูดสวัสดิ์ก็พอหรือผงกหัวนิดหน่อยด้วยก็ได้ เด็กแย้งทันที “ทำไมไม่ไหว้ล่ะมาตาม การที่เราไหว้ด้วย น่ารักดีออก” ฉันก็ปล่อยเลยตามเลย คิดว่าพนักงานขายและคนเสิร์ฟคงพอใจที่มีลูกค้าฝรั่งน่ารักแบบนี้

เมื่อรอสอน ฉันชอบมองดูเด็กในสนามช่วงพักจากหน้าต่างห้องเรียน (ตามที่เคยกล่าวไว้แล้วว่าที่นี่ห้ามเด็กขึ้นตึกเรียนเวลาช่วงพัก) สิ่งที่สังเกตเห็น

เห็นคือ เด็กเกาะกลุ่มกัน คอยกันบ้าง ตะบอลบ้าง เล่นปิงปองบ้าง วิ่งไล่จับกันบ้าง เด็กหลายกลุ่ม ไม่ได้อยู่ในระดับชั้นเดียวกัน เด็กวัยใกล้เคียงกัน 6e, 5e และ 4e เล่นด้วยกันหมด มีนาฬิกา พอฉันลงโทษใครหนึ่งคน จึงรู้กันทั่ว และเนื่องจากเด็กที่นั่นมาเรียนกันทั้งตระกูล พี่น้องทุกคนเรียนรวมกันอยู่ในโรงเรียนนี้ เด็กจึงรู้จักกันหมดว่าใครมีพี่มีน้องกี่คน ในช่วงโมงเรียนเมื่อเด็กจับคู่พูดเรื่องครอบครัวของตนเอง เด็กคนหนึ่งถามว่า “เธอมีพี่ชายไหม” คู่สนทนา ก็ตอบว่า “มี” เพื่อนในห้องก็โวยทันทีว่า “เธอไม่มีพี่ชาย เธอมีแต่น้องชาย” เจ้าตัวก็ทำหน้าเอ๋อ เพื่อน ๆ ก็อธิบายความแตกต่างระหว่างคำว่า “พี่ชาย” กับ “น้องชาย” ครูก็เลยอมยิ้มทำหน้าที่ ฟังนักเรียนอธิบายกันเอง

ความกล้าแสดงออก การมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็น การอ้างเหตุและผล เป็นนิสัยของนักเรียนส่วนใหญ่ จนบางครั้งครูต้องเบรกเมื่อรู้สึกมากเกินไป ด้วยประโยคที่ว่า « C'est ton affaire? » « Je t'ai demandé de parler? » หรือ

« C'est le prof qui prend la décision. » ประโยคพวกนี้ได้ผลมาก เด็กหยุดทันที นั่นคือ การเคารพสิทธิของผู้อื่น

เกือบหกปีแล้วที่ฉันสอนที่นี่ อายุก็เลยหกสิบแล้ว แต่ที่นี้เราสามารถสอนจนถึงอายุหกสิบห้า ฉันบอกกับหลายคนว่าถ้ายังมีแรงก็จะทำไป ไม่อยากบอกว่าจะทำถึงอายุหกสิบห้า ขอสัญญาว่าจะทำงานปีต่อปี ขณะนี้ยังสุขใจอยู่เมื่อเห็นเด็กวิ่งมาจากไหนก็ไม่รู้ มายืนตรงชิดเท้า พนมมือ ค้อมตัว และพูดว่า “สวัสดีคะคุณครู” “สวัสดีครับคุณครู” ชื่นใจที่เห็นเด็กเล่น jeux de rôle ในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นภาษาไทย นึกขำที่เด็กที่เล่นและเด็กที่ดูเข้าใจกันดีว่ากำลังพูดอะไรทั้ง ๆ ที่ติดสำเนียงเดิมของภาษาแม่ ภาคภูมิใจเมื่อเด็กนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยได้อย่างน่าทึ่ง ทุกสิ่งล้วนเป็นความทรงจำที่ดีและน่ารัก

ขอบคุณผู้อ่านทุกท่านที่ติดตามอ่านมาจนตลอด สวัสดีค่ะ

แนะนำหนังสือ

สมุดภาพเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๑๒

ปรีดี พิศภูมิวิถี มหาวิทยาลัยบูรพา

มีคำกล่าวไว้ว่าหนังสือที่ต่อจไม่ได้หมายถึงหนังสือที่เต็มไปด้วยตัวอักษรเต็มไปหมดเสมอไป เพราะหนังสือภาพก็เป็นหนังสือที่ดีเล่มหนึ่งด้วย วารสารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสฯ ฉบับนี้จึงแนะนำหนังสือสมุดภาพเล่มหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญเพราะเป็นบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศ คือ หนังสือสมุดภาพเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ Franco-Siamese Crisis 1893 ของนักวิชาการชื่อดัง ไกรฤกษ์ นานา สำนักพิมพ์ทวีวัฒนาการพิมพ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๓

ร.ศ. ๑๑๒ หรือ พ.ศ. ๒๔๓๖ เป็นปีสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย สมัยรัชกาลที่ ๕ เพราะไทยเสียดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงให้กับฝรั่งเศส และการดำเนินนโยบายทางการเมือง การทูตในสมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นการรักษาเอกราชของชาติไว้

วิกฤตการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ เป็นความขัดแย้งระหว่างฝรั่งเศสกับสยาม ในปี พ.ศ. ๒๔๒๙ โอกุสต์ ปาวี (Auguste Pavie) รองกงสุลฝรั่งเศสในหลวงพระบาง เป็นผู้แทนหลักในการสนับสนุนผลประโยชน์ของฝรั่งเศสในลาว อุบายของเขา ซึ่งฉวยประโยชน์จากความอ่อนแอของสยามในภูมิภาคและการบุกรุกเป็นครั้งคราวของกบฏชาวเวียตนามจากตั้งเกี้ยว เพิ่มความตึงเครียดระหว่างสยามกับฝรั่งเศส หลังความขัดแย้งนี้ สยามตกลงยกลาวให้ฝรั่งเศส ซึ่งทำให้อินโดจีนฝรั่งเศสขยายขึ้นมา

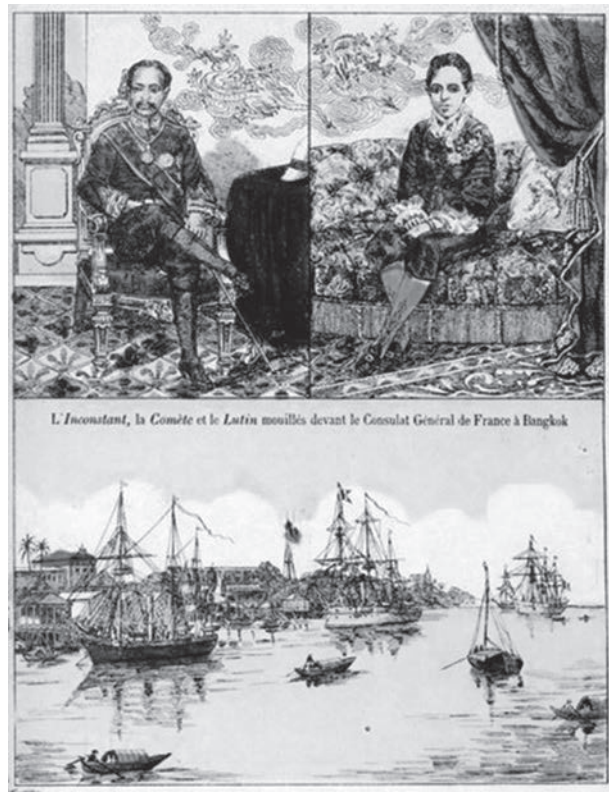
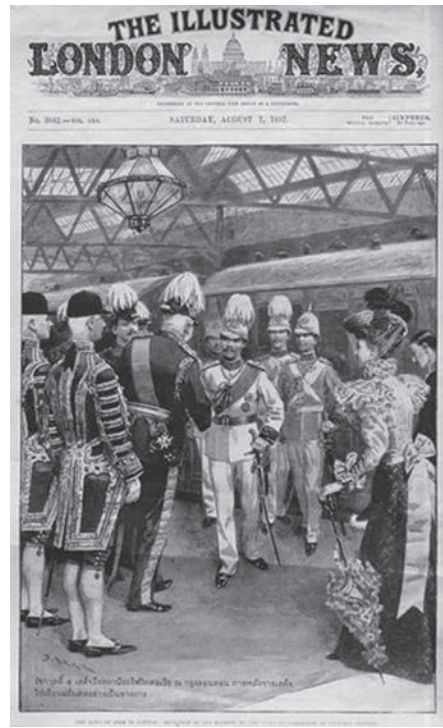
ความขัดแย้งดังกล่าวเริ่มขึ้นเมื่อข้าหลวงใหญ่อินโดจีนฝรั่งเศส ส่งปาวีเป็นกงสุลมายังกรุงเทพฯ เพื่อนำลาวมาอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส รัฐบาลในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเชื่ออย่างผิด ๆ ว่ารัฐบาลอังกฤษจะสนับสนุนปฏิเสธระยะดินแดนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำโขง กลับเสริมการแสดงตนทางทหารและการปกครองแทน

เหตุการณ์มาถึงจุดที่ต้องตัดสินใจโดยสองเหตุการณ์ซึ่งผู้ว่าราชการสยามในเมืองคำม่วนและเมืองหนองคาย ขับไล่พ่อค้าฝรั่งเศสจากแม่น้ำโขงตอนกลางในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๓๕ ซึ่งต้องสงสัยว่าลักลอบค้าฝิ่น ไม่นานจากนั้นกงสุลฝรั่งเศสในหลวงพระบางได้ฆ่าตัวตายระหว่างทางกลับไซ่ง่อน เหตุการณ์เหล่านี้ถูกใช้เพื่อปลุกปั่นอารมณ์ชาตินิยมต่อต้านสยาม

การเสียชีวิตของกงสุลฝรั่งเศสทำให้ปาวีขึ้นเป็นกงสุลฝรั่งเศสคนใหม่ ในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ ปาวีเรียกร้องให้สยามอพยพที่มั่นทางทหารทั้งหมดบนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำโขง ใต้เมืองคำม่วน โดยอ้างว่าดินแดนนั้นเป็นของเวียตนาม เพื่อสนับสนุนข้อเรียกร้องเหล่านี้ ฝรั่งเศสจึงส่งเรือปืนลูเตง (Lutin) มายังกรุงเทพฯ ซึ่งผูกเรืออยู่ที่แม่น้ำเจ้าพระยาติดกับสถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส

ในช่วงเวลานั้น สื่อสิ่งพิมพ์ฝรั่งเศสตีพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสยามมาก ทั้งพระบรมรูปรัชกาลที่ ๕ และบุคคลต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่หาชมได้ยากยิ่ง ในหนังสือเล่มนี้ผู้รวบรวมอุตุสาหะเก็บชื่อหาภาพเก่าด้วยตนเอง อันเป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติอย่างยิ่ง เพียงได้ดูภาพต่าง ๆ ก็เห็นประวัติศาสตร์แต่ละหน้าแต่ละช่วงเวลาแล้ว

การเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ ในวารสารสมาคมครุศาสตร์ฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย

วารสารสมาคมครุศาสตร์ฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย เป็นวารสารทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของสมาคมครุศาสตร์ฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ตีพิมพ์เผยแพร่เป็นราย ๖ เดือน ออก ๒ ฉบับต่อปี (เดือนมกราคม-เดือนมิถุนายน, เดือนกรกฎาคม-เดือนธันวาคม) ได้เผยแพร่ติดต่อกันมาแล้วมากกว่า ๓ ทศวรรษ บทความที่ตีพิมพ์ทุกบทความผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed) ในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า ๒ ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded ผู้เขียนเป็นคณาจารย์และนักวิจัยทั้งภายในและภายนอกคณะฯ ซึ่งมีรายละเอียด หลักเกณฑ์ และรูปแบบการเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ ดังนี้

๑. เรื่องที่จะส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ต้องเป็นงานวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ทั้งภาษาฝรั่งเศสและภาษาไทย

๒. บทความต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

๓. ความยาวของบทความ ๑๐-๑๕ หน้ากระดาษ A4 และกำหนดให้ใช้ตัวอักษรขนาด ๑๒ พอยต์

๔. องค์ประกอบของบทความ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง บทคัดย่อ คำหลัก (ไม่เกิน ๕ คำ) รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เขียนให้ระบุวุฒิการศึกษาและตำแหน่งทางวิชาการ (ภาษาไทยและภาษาฝรั่งเศส)

๕. หากเป็นงานแปลหรือเรียบเรียงจากภาษาต่างประเทศ ต้องมีหลักฐานการอนุญาตให้ตีพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์

๖. ส่วนเนื้อหา

๖.๑ บทความวิชาการ

- ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาฝรั่งเศส)
- บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาฝรั่งเศส) ภาษาละไม่เกิน ๒๕๐ คำ
- บทนำ
- เนื้อหา
- บทสรุป
- รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม*

๖.๒ บทความงานวิจัย

- ชื่อเรื่องงานวิจัย (ภาษาไทยและภาษาฝรั่งเศส)
- บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาฝรั่งเศส) ภาษาละไม่เกิน ๒๕๐ คำ

- บทนำ
- วิธีการวิจัย
- ผลการวิจัย
- อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย
- รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม*

๗. การอ้างอิง รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรมใช้ตามรูปแบบ APA

๗.๑ การอ้างอิงในเนื้อหา

ตัวอย่าง

(มีชัย ฤชุพันธ์, ๒๕๔๙, หน้า ๑๒) หรือ มีชัย ฤชุพันธ์ (๒๕๔๙, หน้า ๑๒)

(Faber, 2000, p. 52) หรือ Faber (2000, p. 52)

(Faber & Birnbaum, 1980, pp. 263–265) หรือ Faber & Birnbaum (1980, pp. 263–265)

๗.๒ รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม*

ตัวอย่าง

ยุพาวรรณ วรณวณิชย์. (๒๕๔๘). *การตลาดบริการ*. (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Walters, S. (2004). *Library Marketing That Works* (2nd ed.). New York: Neal-Schuman.

Ferber, M. & Birnbaum, B. (1980). One job or two jobs: The implications for young wives. *Journal of Consumer Research*, 7(3), pp. 263–271.

วิธีการจัดส่งบทความ

กรุณาส่งต้นฉบับ ๒ ชุด โดยจัดพิมพ์ในกระดาษ A4 พร้อมไฟล์ข้อมูลมาทางอีเมล pdphis@yahoo.com หรือบรรณานิการวารสารสมาคมครุภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พิศภูมิวิถีส สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ๑๖๙ ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๓๑ เพื่อกองบรรณานิการจะพิจารณาเสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนบทความวิชาการ/บทความงานวิจัยทราบ สำหรับบทความที่ผ่านการกลั่นกรองแล้วจะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารเพื่อเผยแพร่ต่อไป

*หมายเหตุ

รายการอ้างอิง เป็นการบอกรายการแหล่งอ้างอิงตามที่มีการอ้างอิงในเนื้อหาของงานเขียน

บรรณานุกรม เป็นการบอกรายการแหล่งอ้างอิงตามที่มีการอ้างอิง รวมทั้งรายการที่ได้อ่านประกอบโดยมิได้มีการอ้างอิงในเนื้อหาของงานเขียน

รายชื่อคณะกรรมการพิจารณากลั่นกรองบทความวิชาการ (Peer review) วารสารสมาคมครุศาสตร์ฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ฯ

คุณหญิงไขศรี ศรีอรุณ	ศาสตราจารย์เกียรติคุณ, นายกสภามหาวิทยาลัยศิลปากร
คุณหญิงวงจันทร์ พิณยนิติกาศตร์	รองศาสตราจารย์, อธิการบดีสถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา
ธิดา บุญธรรม	รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์พิเศษโรงเรียนจิตรลดา
จิระพรชัย บุญยเกียรติ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ข้าราชการบำนาญ
จุฑารัตน์ เบญจฤทธิ์	รองศาสตราจารย์ ดร., คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ชนาเนา วรรณัญญ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นิรมล ตัญญาแสนสุข	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
บุปผา อยู่ทรัพย์	อาจารย์ ดร., ข้าราชการบำนาญ
ประภา ศรีแสวงทรัพย์	อาจารย์, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
ปรีดี พิศกภูมิวิถิ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ปาจารย์ สุกข์พันธ์ ณ อยุธยา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มาริสา การ์เวทย์	อาจารย์ ดร., คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รัตนาภรณ์ ธนาบุรุษ	รองศาสตราจารย์, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิไลวรรณ ฉำพิรุณ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ข้าราชการบำนาญ
สิริจิตต์ เดชอมรชัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สุรภี รุโจปการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อดิเทพ เวณจันทร์	ดร., สมาคมฝรั่งเศส กรุงเทพฯ
อารีรัตน์ ปิ่นทอง	อาจารย์, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อุบลวรรณ ไชติวิสิทธิ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ข้าราชการบำนาญ
Patrick BINOT	อาจารย์, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ใบสมัครสมาชิก

วารสารสมาคมครุภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย

ประจำปี.....

(เฉพาะเจ้าหน้าที่)

เลขที่สมาชิก.....ประจำปี.....ฉบับที่.....และ.....

ใบเสร็จเล่มที่.....เลขที่.....ลงวันที่.....

() ส่งใบเสร็จรับเงินแล้ว ลงนามผู้รับเงิน

() จ่ายหนังสือแล้ว เมื่อวันที่.....และ.....

ลงนาม.....(ฝ่ายทะเบียนสมาชิกและจัดส่ง)

โปรดกรอรายละเอียดด้วยข้อความตัวบรรจง

ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว.....

อาชีพ..... ตำแหน่ง.....

สถาบัน/หน่วยงาน/บริษัท.....

เลขที่..... หมู่..... หมู่บ้าน..... ตรอก/ซอย.....

ถนน..... เขต..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... โทรสาร.....

E-mail.....

มีความประสงค์สมัครสมาชิกวารสารสมาคมครุภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ประจำปี.....

รวม 2 ฉบับต่อปี ปีละ 250 บาท

ประเภทสมาชิก () ครู อาจารย์ () นักเรียน นิสิต นักศึกษา

() บุคคลทั่วไป () สถาบัน/หน่วยงาน.....

ชำระค่าสมาชิกวารสาร

() เช็คขีดคร่อม สั่งจ่าย “สมาคมครุภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย วารสารสมาคมฯ” (ส่งพร้อมใบสมัครนี้)

() ธนาณัติ สั่งจ่าย “มาริสา การ์เวทย์”

ปณฝ. ธนาคารสตรีรังสิต 12121 จำนวนเงิน.....บาท (ส่งพร้อมใบสมัครนี้)

() โอนเงินเข้าบัญชี ธนาคารกรุงเทพ สาขาซอย ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ประเภทบัญชี ออมทรัพย์

ชื่อบัญชี “สมาคมครุภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย วารสารสมาคมฯ” หมายเลขบัญชี 091 0 118 603

จำนวนเงิน.....บาท (กรุณาส่งสำเนาใบโอนเงินพร้อมใบสมัครนี้)

ออกใบเสร็จในนาม.....

ที่อยู่ในการจัดส่งวารสาร

ชื่อ-สกุล.....

เลขที่..... หมู่..... หมู่บ้าน.....

ซอย..... ถนน.....

เขต..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....

โปรดส่งใบสมัครสมาชิกวารสารฯ ไปตามที่อยู่ข้างล่างนี้

มาริสา การ์เวทย์

ฝ่ายทะเบียนสมาชิกและจัดส่ง

ภาควิชาภาษาฝรั่งเศส คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

99 หมู่ 18 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง

จังหวัดปทุมธานี 12121

Bulletin de l'Association Thaïlandaise des Professeurs de Français

Reçu N°...../20.....
Date...../...../.....

Fiche d'abonnement 20.....

Prière de compléter en lettre majuscule

Nom.....Prénom.....

Adresse complète.....

.....

.....

.....

Ville..... code postal.....

Téléphone..... Téléphone portable.....

Télécopie..... E-mail.....

Tarif d'abonnement 20.....: 1 an / 2 numéros: 250 Baht

Mode de paiement:

par chèque bancaire barré

A l'ordre de l'Association Thaïlandaise des Professeurs de Français

par mandat postal

Au nom de Marisa Garivait-Bureau de poste de Thammasat Rangsit

par virement bancaire

Au nom de l'Association Thaïlandaise des Professeurs de Français

Numéro de compte: 091 0 118 603

Bangkok Bank, Thammasat Rangsit

Prière d'envoyer cette fiche d'inscription à l'adresse ci-dessous:

<p>Marisa GARIVAIT Responsable de clientèle et de distribution Département de Français Faculté des Arts Libéraux Université Thammasat Rangsit 99 Moo 18 Rue Paholyothin, Klong Nueng, Klong Luang Pathumthanee 12121 Tél. portable: 083 497 6952 Fax: 0 2696 5621</p>

หนังสือที่ได้กับรางวัล จากหลายสถาบัน

งานหนังสือดีเด่น ปี 2557

จาก สพฐ. รางวัลชมเชย
หนังสือสำหรับเด็กเล็ก
3-5 ปี

2 รางวัล

งานหนังสือดีเด่น ปี 2555
จาก สพฐ. รางวัลชมเชย
หนังสือบันเทิงคดีและหนังสือสวยงาม

108 หนังสือดี จากแผนงานสร้างเสริม
วัฒนธรรมการอ่าน สนับสนุนโดย สสส.

อาสาสมัครนักอ่านฯ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก และสถาบันราชานุกูล

หนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน จากสมาคมผู้จัดพิมพ์ฯ
และได้รับคัดเลือกไปแสดงในงาน "Taipei International
Book Fair" ณ ประเทศไต้หวัน

หนังสือเล่มแรก Bookstart

จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก

Oshima
International
Handmade Picture
Book Contest

สื่อประจายความคิด ประกาศารพิบลลซซง ไนคเรอ ว้ขมมาพานน้ช ว้ชว ส้าราญรายฎฎร์

พริ้ว พัฒนาบุคลากรศึกษไทยสู่

งาน

คู่มือครู แผนฯ รมัรุงใหม่ 57

- เพิ่ม ตัวอย่างข้อสอบการคิดวิเคราะห์ตามแนวทางการประเมินผล PISA, G-Net, NT, ข้อสอบกลาง ทุกวิชา ทุกชั้น
- เพิ่ม กิจกรรมบูรณาการเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน
- เพิ่ม กิจกรรมบูรณาการเสริมลูกกิจกรรม

Call Center
รับข้อมูลเพิ่มเติม

GOAL

Digital Content

3

ระบบการจัดการเรียนการสอน LMS-Learning Management System...
อุปกรณ์ช่วยสอน Interactive Board, Tablet, Projector, เครื่องตรวจข้อสอบ...
สื่ออิเล็กทรอนิกส์ CAI-Computer Assisted Instruction, E-book ครบ 8 กลุ่มสาระ คลังข้อสอบ คลังความรู้...

2

คู่มือการสอน สอนง่าย/สะดวก แนววิธีสอนตาม Backward Design, ระบุชีวิตในกิจกรรม ระบุเนื้อหาสำคัญที่ควรเน้น เพิ่มความรู้เสริมพิเศษ ฯลฯ
หนังสือเสริมการเรียนรู้ สำหรับค้นคว้า อ้างอิง อ่านเพิ่มเติม และส่งเสริมการอ่าน ตามหลักสูตร
สื่อสมรรถนะแบบ รวมเนื้อหาแบบเรียน แบบฝึกหัด กิจกรรม การวัดผล ฯลฯ ครบถ้วนสมบูรณ์ ในเล่มเดียว

1

คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ แนว Backward Design รายวิชา/เรื่อง สอนสะดวก พร้อมในรูปแบบ CD ง่ายในการปรับใช้ตามความเหมาะสม
แบบฝึกทักษะ กิจกรรมการเรียนรู้หลากหลาย มุ่งพัฒนาสมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สนุก เข้าใจง่าย
หนังสือเรียน ตามบัญญัติรายข้อ ได้รับอนุญาตจาก ศส. เนื้อหาถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ เขียน ตรวจสอบและประกันคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

สื่อคุณภาพ โดย วัฒนาพานิช WPP สังกัดราชภัฏ

- ตรงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง • ออกแบบการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง-Backward Design
- พร้อมแบบทดสอบ อัตผล ประเมินผล แบบสะสมผลรวม ใ้รวงาน กิจกรรมที่หลากหลาย
- ครอบคลุมทุกด้าน เสริมสร้างพหุปัญญา เพื่อความเข้าใจที่ถ่องแท้
- มุ่งพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวม เสริมสร้างสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน มุ่งเน้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พักนาสู่ World-Class Standard School พักนาสู่ ASEAN Community 2015

กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ที่มา: ดัชนีแห่งการเรียนรู้ (2011) ทักษะแห่งอนาคตใหม่: กรอบคิดเพื่อศตวรรษที่ 21, ใน: จาก 21 Century Skills: Rethinking How Students Learn, มัลดีฟ ราชภัฏ วชิรฯ กรุงเทพฯ หน้า 34.

มีจำหน่ายแล้ว!

- 👍 ที่เดียวในประเทศไทย
- 👍 มาตรฐานระดับโลก
(World Class Standard School)
- 👍 อบรมโรงเรียนที่สนใจ

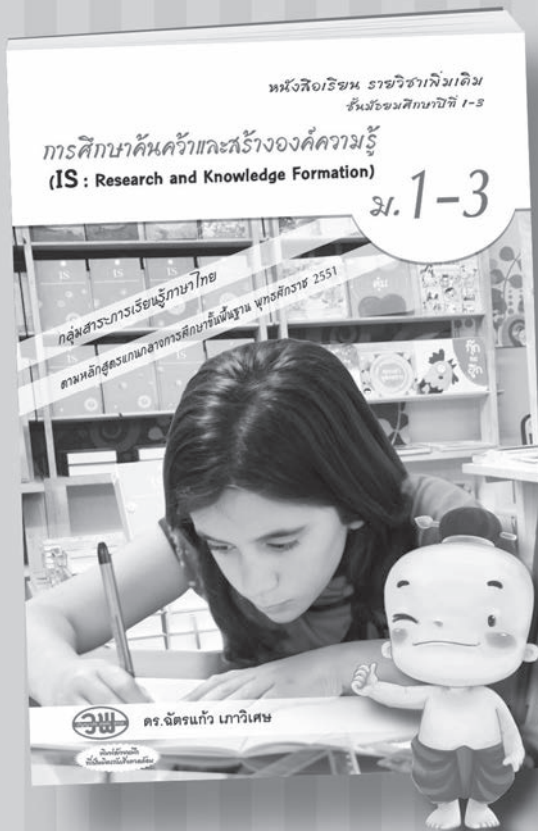
ใหม่ล่าสุด

IS

หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม

การศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ ม. 1-3 (IS: Research and Knowledge Formation)

โดย ดร.อัครแก้ว เกาวิเศษ จัดซื้อด้วยงบฯ เรียนฟรีได้ ตามประกาศของ สพฐ. ปี 2557
หนังสือเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

◦ เนื้อหาครอบคลุมตามกรอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม IS1 ของโรงเรียนมาตรฐานสากล

◦ เรียงลำดับเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอนตามวิธีการวิจัย (Research Methodology) แบบบันได 5 ขั้น ทำให้ง่ายต่อการจัดการเรียนรู้

◦ เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

- การคิดวิเคราะห์ • การแก้ปัญหา • การคิดสร้างสรรค์
- การผลิตนวัตกรรม • การสร้างความร่วมมือและทำงานเป็นทีม
- การสื่อสาร • การใช้ข้อมูลสารสนเทศ สื่อเทคโนโลยี
- การพัฒนาทักษะชีวิต • ทักษะการอาชีพ และการเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเอง

◦ มีกิจกรรม—โครงการหลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับพัฒนาการของสมอง บูรณาการด้วยการลงมือปฏิบัติจริง พร้อมส่งเสริมให้ศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด ความต้องการ สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

◦ มีคู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับครู

เรียนจิงรู้ • ทำให้เข้าใจ • ฝึกฝนเพื่อชำนาญ • บูรณาการเกิดเชี่ยวชาญ

GOAL

3

ระบบการจัดการเรียนการสอน
LMS-Learning Management System,...

อุปกรณ์ช่วยสอน Interactive Board,
Tablet, Projector, เครื่องตรวจสอบข้อสอบ,...

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ CAI-Computer Assisted Instruction,
E-book ครบ 8 กลุ่มสาระ คลังข้อสอบ คลังความรู้,...

2

คู่มือการสอน สอนง่าย/สะดวก แนะนำวิธีสอนตาม Backward Design,
ระบุตัวชี้วัดในกิจกรรม ระบุเนื้อหาสำคัญที่ควรเน้น เพิ่มความรู้เสริมพิเศษ ฯลฯ

หนังสือเสริมการเรียนรู้
สำหรับค้นคว้า อ้างอิง อ่านเพิ่มเติม และส่งเสริมการอ่าน ตามหลักสูตร

สื่อสมบูรณแบบ
รวมเนื้อหาแบบเรียน แบบฝึกฯ กิจกรรม การวัดผล ฯลฯ ครบถ้วนสมบูรณ ในเล่มเดียว

1

คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้
แผน Backward Design รายชั่วโมง สอนสะดวก พร้อมในรูปแบบ CD ง่ายในการปรับใช้ตามความเหมาะสม

แบบฝึกทักษะ
กิจกรรมการเรียนรู้หลากหลาย มุ่งพัฒนาสมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สนุก เข้าใจง่าย

หนังสือเรียน ตามบัญชีรายชื่อ
ได้รับอนุญาตจาก ศธ. เนื้อหาถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ เขียน ตรวจสอบและประกันคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

สื่อคุณภาพ โดย วัฒนาพานิช สําราชราษฎร

- ตรงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง • ออกแบบการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง-Backward Design
- พร้อมแบบทดสอบ วัดผล ประเมินผล เพิ่มสะสมพรวน โครงงาน กิจกรรมที่หลากหลาย
- ครอบคลุมทุกด้าน เสริมสร้างพหุปัญญา เพื่อความเข้าใจที่ถ่องแท้
- มุ่งพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวม เสริมสร้างสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน มุ่งเน้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พิกณาสู World-Class Standard School

พิกณาสู ASEAN Community 2015

สื่อทุกประเภท คุณภาพดี เรียนสนุก สอนสะดวก ผลการเรียนรู้เยี่ยม

วัฒนาพานิช สําราชราษฎร

บริษัท สํานักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด 216-220 ถนนพหลโยธิน เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200
Tel (02) 222 9394, (02) 222 5371-2 Fax (02) 225 6556, (02) 225 6557 email: info@wpp.co.th

Call Center: (02) 222 3444

แถมฟรี **โปรแกรมชั้นปี 2558**
เมื่อซื้อผลิตภัณฑ์ของวพ. ตามเงื่อนไข
 ติดต่อสอบถามและขอแลกรับของแถมจากผู้จำหน่ายที่ถูกต้องสัมพันธ์ หรือสอบถามรายละเอียดและเงื่อนไขเพิ่มเติมได้ที่ Call Center 02 222 3444

**เงื่อนไข
ของสมนาคุณ**

ปีครบจวง 31 มีนาคม 2558

ใหม่

- สังคมศึกษา
- พระพุทธศาสนา
- ประวัติศาสตร์
- ภูมิศาสตร์
- เศรษฐศาสตร์
- นวัตกรรมสังคม

สื่อการเรียนรู้ (PowerPoint)
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6

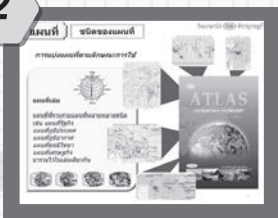
ฟรี*
สำหรับครู
 สิบห้าจำนวนจำกัด

ช่วยคุณครู
 เตรียมการสอน
 ครบวงจร
 ในแผ่นเดียว

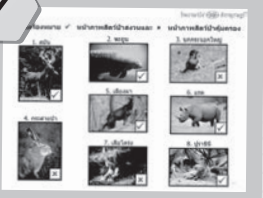
1

2

มี Timeline และ
 Infographic
 ช่วยอธิบายเนื้อหา
 ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

7

กิจกรรมสำหรับ
 ทบพทวนที่หลากหลาย

ช่วยครูในการ
 เตรียมการสอน

ช่วยดึงดูด
 ความสนใจ
 ของนักเรียน

ช่วยครู
 ควบคุมเวลา
 ในการสอน

ช่วยให้นักเรียน
 เข้าใจง่าย

3

มีเรื่องน่ารู้ชวนสนใจ

4

ทบทวนเนื้อหา
 ผ่านเกมที่หลากหลาย

5

บูรณาการอาเซียน

6

แบบทดสอบ
 ครอบคลุมตัวชี้วัด
 พร้อมเฉลยและ
 คำอธิบาย

*เมื่อซื้อหนังสือเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาชั้นเรียน (ขั้นต่ำ 70 เล่ม)
 ติดต่อสอบถามและขอแลกรับสื่อการเรียนรู้ (PowerPoint) ได้ที่เจ้าหน้าที่ลูกค้าสัมพันธ์

หรือสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่
Call Center 02 222 3444

เรียนจิงรู้ • ทำให้เข้าใจ • ฝึกฝนเพื่อชำนาญ • บูรณาการเกิดเชี่ยวชาญ

ใหม่ล่าสุด
พร้อมเป็นรายแรก

หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม

หน้าที่พลเมือง

ตามนโยบายของรัฐบาล

ครบทุกชั้น

หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง ป. ๑-๖

หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม
หน้าที่พลเมือง ม. ๑-๓

หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม
หน้าที่พลเมือง ม. ๔-๖

- ✓ ตรงตามหลักสูตรแกนกลาง สพฐ. ๒๕๕๑
- ✓ เนื้อหาครบตรงตามนโยบายของรัฐบาล
- ✓ เน้นพัฒนาผู้เรียนใน ๕ จุดเน้น
- ✓ บูรณาการค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ
- ✓ มุ่งพัฒนาความรู้และเป็นพลเมืองดีของสังคมไทย

★ พร้อมแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมงครบทุกชั้น ★

บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

(02) 222 9394 • (02) 222 5371

(02) 225 6556 • (02) 225 6557 email: info@wpp.co.th Call Center (02) 222 3444

วัฒนาพานิช สารานุกรม

บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด 216-220 ถนนพหลโยธิน เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

Tel (02) 222 9394, (02) 222 5371-2 Fax (02) 225 6556, (02) 225 6557 email: info@wpp.co.th

Call Center: (02) 222 3444

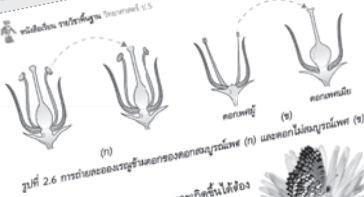
คู่มือการสอน สำหรับครูชั้นประถม* ครบทุกรายวิชา-ทุกชั้นปี

มีเฉลยท้ายเล่ม ครบทุกกิจกรรม

LA Pr. 2

ครู ครูผู้สอนแสดงการถ่ายของรังไข่ เช่น ผึ้งกำลังตัก แล้วร่วมอภิปรายกับนักเรียนในเรื่องว่า เหตุการณ์ในรูปช่วยให้อัตถภาพถ่ายของรังไข่ได้อย่างไร (แนวคำตอบ: แสงสว่างทำให้ของของรังไข่หรือการกระตุ้นไปตกมายอดเกสรเพศเมีย และแสงช่วยนำของของรังไข่ไปตกมายอดเกสรเพศเมีย)

รูปที่ 2.6 การถ่ายของรังไข่ของดอกของดอกกุหลาบ (ก) และดอกไม้อื่นๆ (ข)
กระบวนการถ่ายถ่ายของรังไข่เกิดขึ้นได้อย่างไร (แนว คำตอบ: สัตว์ต่าง ๆ เช่น ผึ้ง นก และแมลง
รูปที่ 2.7 ผึ้งช่วยถ่ายถ่ายของรังไข่

LA Pr. 3

ครู ระหว่างเรียนครูให้นักเรียนดูคำอธิบายคำที่ควรรู้เกี่ยวกับอวัยวะเพศ (ภาคผนวก)

รูปที่ 2.8 กระบวนการสืบพันธุ์ของพืชดอก
ชื่อของอวัยวะเพศของพืชดอกเพศเมีย
ก. กระบวนการสร้างของสืบพันธุ์
ข. การถ่ายถ่ายของรังไข่ของพืชดอก
ค. การผสมของเซลล์สืบพันธุ์เพื่อสร้างตัวอ่อน
ง. การที่ของของรังไข่ไปตกมายอดเกสรเพศเมีย

SK

หลังปฏิสนธิแล้วรังไข่จะเจริญไปเป็นเยื่อและเยื่อของผล เมื่อนักเรียนดูจริงเป็นเยื่อหุ้มเมล็ด ส่วนกลีบเลี้ยง กลีบดอก ยอดเกสรเพศเมีย และยอดเกสรเพศผู้จะเหี่ยวแห้งและสลายตัวไป

หลังจากปฏิสนธิแล้วรังไข่จะเจริญไปเป็นผล ส่วนของรังไข่จะเป็นเมล็ด รังไข่ที่มีอยู่หลายเมล็ดในผลในผลเดียวกันเรียกว่า ผลหลายเมล็ด และในหนึ่งผลอาจมีเมล็ดเดียวหรือมีเมล็ดจำนวนมาก ดังนั้น ผลไม้ที่กินได้สามารถที่จะขยายพันธุ์ต่อไปได้มากมายหลายต้น ทำให้ต้นไม้สามารถแพร่พันธุ์ต่อไปได้

รูปที่ 2.9 ผลของผลไม้หลายเมล็ดในจำนวน

กิจกรรมที่ 4
ลักษณะของรังไข่ในสามพันธุ์
ดูภาพ ของรังไข่ของดอกไม้อื่นๆ
- มีลักษณะเหมือนกันหรือไม่

- จำนวน 1. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน
- 2. แบ่งกลุ่มนำดอกไม้ชนิดต่าง ๆ
- 3. สดส่วนรังไข่ของดอกไม้แต่ละชนิด
- 4. ศึกษารังไข่ของดอกไม้แต่ละชนิด
- 5. ศึกษารังไข่ของดอกไม้แต่ละชนิด

วัตถุประสงค์

1. ศึกษารังไข่ของดอกไม้	1 คน
2. ศึกษารังไข่ของดอกไม้	1 คน
3. ศึกษารังไข่ของดอกไม้	1 คน
4. ศึกษารังไข่ของดอกไม้	1 คน
5. ศึกษารังไข่ของดอกไม้	1 คน

นักเรียน ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มตามกระบวนการสังเกต โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ (ว 8.1 ป. 5/2-3)

LA Pr. 4

ครู ครูกำหนดภาระงานให้นักเรียนปฏิบัติ

LA Pr. 5

นักเรียน ตั้งคำถามก่อนปฏิบัติกิจกรรม (ว 8.1 ป. 5/1)

Step กระบวนการเรียนรู้ ทุกสาระ ทุกหน่วยการเรียนรู้

เครื่องมือสำหรับครูมืออาชีพ
จริง ๆ นะ

- CM อภิปราย/สรุปความคิดรวบยอด (Concept Map)
- ESQ คำถามสำคัญ (Essential Question)
- FE การวัดผลประเมินผลประจำหน่วยการเรียนรู้ (Formative Evaluation)
- LR แหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติม (Learning Resource)
- KAP ทักษะชีวิต (Knowledge/Attitude/Process)
- LA Pr. 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Learning Activity)
- LT คำถามที่นักเรียนใช้กระบวนการคิด (Let's Think)
- SE การประเมินผลประจำรายวิชา (Summative Evaluation)
- SK ความรู้เสริมพิเศษ (Special Knowledge)

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

บริษัท สำนักพิมพ์วิวัฒนาการ จำกัด

02 222 9394 • 02 222 5371 • 02 225 6556 • 02 225 6557

email: info@wpp.co.th Call Center 02 222 4746

* มอบไฟล์ฟรี เมื่อสั่งซื้อหนังสือเรียน 60 เล่มขึ้นไป...